

Gemeente Het Hogeland

**Facetbeheersverordening
gebouwd Erfgoed (voorontwerp)**

Rho

**—
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE**

Facetbeheersverordening gebouwd erfgoed

Inhoudsopgave

Toelichting		5
Hoofdstuk 1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Onderwerp van de regeling	6
1.3	Begrenzing plangebied	7
1.4	Leeswijzer	8
Hoofdstuk 2	Beleidskader	9
2.1	Rijksbeleid	9
2.2	Provinciaal beleid	9
2.3	Gemeentelijk beleid	11
Hoofdstuk 3	Het landschap	13
3.1	Ontstaansgeschiedenis	13
3.2	Landschapstypen	14
Hoofdstuk 4	Dorpskarakteristiek	16
4.1	Algemeen	16
Hoofdstuk 5	Bebouwingstypologie	26
5.1	Kop-hals-rompboerderij	26
5.2	Oldambtster boerderij	26
5.3	Groninger dwarshuis	27
5.4	Krimpenhuis	27
5.5	Interbellumstijl	27
5.6	Wederopbouw	28
Hoofdstuk 6	Karakteristieke bebouwing en gebieden	29
6.1	Inleiding	29
6.2	Karakteristieke panden	29
6.3	Karakteristieke gebieden	31
Hoofdstuk 7	Juridische toelichting	33
Hoofdstuk 8	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	38

Regels		40
Hoofdstuk 1	Inleidende regels	41
Artikel 1	Begrippen	41
Artikel 2	Van toepassingverklaring	43
Hoofdstuk 2	Gebruiks- en bouwregels	44
Artikel 3	Waarde ruimtelijke kwaliteit	44
Hoofdstuk 3	Algemene regels	48
Artikel 4	Anti-dubbeltelregel	48
Hoofdstuk 4	OVERGANGS- EN SLOTREGELS	49
Artikel 5	Overgangsrecht	49
Artikel 6	Slotregel	50
Bijlagen regels		51
Bijlage 1	Karakteristieke panden voormalige gemeente De	
Marne		52

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de gemeente Het Hogeland bestaat een grote zorg voor het eigen erfgoed. Een zorg die wordt ingegeven door het feit dat het erfgoed voor een belangrijk deel bepalend is voor het karakter van de gemeente, het erfgoed de gemeente aantrekkelijk maakt en inwoners zich er mee verbonden voelen.

Het Hogeland ligt binnen het aardbevingsgebied. Aardbevingsschade is daarmee een reële bedreiging voor het bebouwde erfgoed. De provincie wil voorkomen dat waardevolle, karakteristieke gebouwen zomaar gesloopt worden als er sprake is van aardbevingsschade. Zij vraagt daarom in artikel 2.9.1 van de Provinciale Omgevingsverordening van alle Groninger gemeenten om te inventariseren welke karakteristieke gebouwen er zijn en om die te beschermen met een sloopvergunningstelsel. Binnen het aardbevingsgebied is het verboden om gebouwen geheel of gedeeltelijk te slopen. Het verbod vervalt, als uit een gemeentelijke inventarisatie blijkt dat een gebouw niet als karakteristiek is aan te merken.

Vanuit de gemeentelijke en provinciale wens om de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving en in het bijzonder het erfgoed te behouden, gelet op de bepalingen vanuit de provinciale verordening, is voorliggende beheersverordening opgesteld. deze beheersverordening biedt bescherming aan gebieden waar de cultuurhistorische, landschappelijke en/of stedenbouwkundige waarden onder druk kunnen komen te staan als er geen nadere afweging kan plaatsvinden ten aanzien van sloop en nieuwbouw van panden, bijvoorbeeld als gevolg van schade door de gaswinning in het gebied.

Daarbij ligt in deze beheersverordening nadrukkelijk niet slechts de focus op het behoud van karakteristieke gebouwen. In voorkomende gevallen kan de sloop van panden worden toegestaan, mits wordt voldaan aan voorwaarden waaronder sloop kan plaatsvinden. Afhankelijk van de situatie wordt bekeken of sloop tot de mogelijkheden behoort, eventueel met voorwaarden voor herontwikkeling van de locatie.

1.2 Onderwerp van de regeling

Deze verordening regelt één onderwerp: vastlegging, behoud en instandhouding van karakteristieke gebieden en bebouwing binnen de gemeente. De verschijningsvorm van de geselecteerde panden en andere bouwwerken wordt vastgelegd en sloop is gekoppeld aan een vergunning.

Een verordening dat een specifiek onderwerp regelt, wordt een facetbeheersverordening genoemd.

De facetbeheersverordening is een aanvulling op de beheersverordening die in de gemeente gelden. De geldende beheersverordeningen blijven in beginsel gelden. Wanneer een geldende beheersverordening een regeling kent over het onderwerp dat met deze facetverordening wordt geregeld, dan gaan de bepalingen van de facetverordening voor.

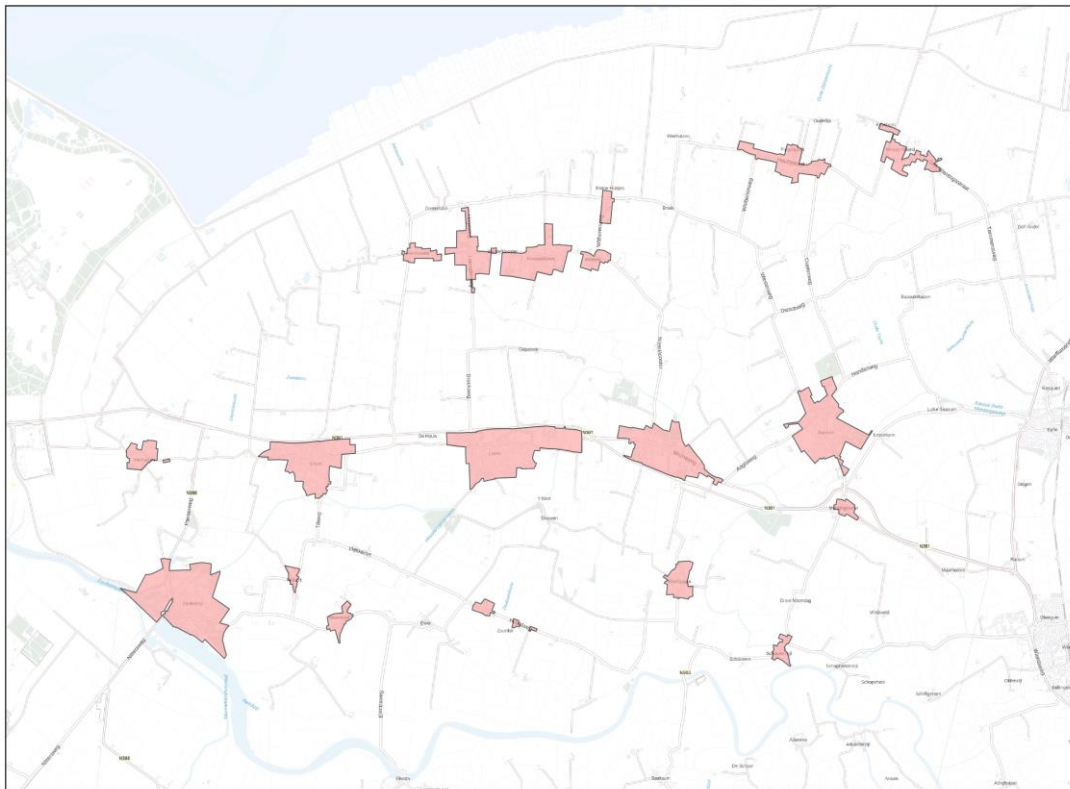
De verordening heeft geen betrekking op monumenten, deze worden op grond van de Monumentenwet al voldoende beschermd.

1.3 Begrenzing plangebied

Deze beheersverordening heeft betrekking op een groot deel van de gemeente. De gemeente Het Hogeland is een samenvoeging van vier voormalige gemeenten De Marne, Winsum, Bedum en Eemsum. Het plangebied omvat de kernen in de voormalige gemeente De Marne (zie figuur 1). Voor het grondgebied van Bedum en Eemsum is reeds al een facetbestemmingsplan gebouwd erfgoed vastgesteld.

Voor de bescherming van de karakteristieke bebouwing en gebieden in het buitengebied van de voormalige gemeente De Marne en het gehele grondgebied van de voormalige gemeente Winsum wordt een aparte facetbestemmingsplan gemaakt.

De inhoud van de regeling in het bestemmingsplan komt overeen met de regeling in deze voorliggende beheersverordening.

Figuur 1: Plangebied facetbeheersverordening

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 inventariseert het relevante beleidskader. Hoofdstuk 3 beschrijft de ontstaansgeschiedenis en de kwaliteiten van het plangebied. Hoofdstuk 4 geeft een kenschets van de dorpskarakteristieken. Voor hoofdstuk 3 en 4 is voornamelijk geput uit de beschrijvingen die in het kader van de Structuurvisie De Marne zijn gegeven voor het landschap en de bebouwing. In hoofdstuk 5 worden de voornaamste bebouwingstypologieën weergegeven. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de waardering, keuze en selectie van karakteristieke panden, andere bouwwerken en gebieden. In het zevende hoofdstuk wordt de juridische regeling van deze verordening nader toegelicht. Hoofdstuk 8 ten slotte beschrijft de maatschappelijke uitvoerbaarheid.

Hoofdstuk 2 Beleidskader

2.1 Rijksbeleid

2.1.1 Erfgoedwet

De Monumentenwet 1988 is per 1 juli 2016 komen te vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet, wanneer deze per 1 januari 2022 in werking treedt. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is. De Erfgoedwet bundelt en wijzigt een aantal wetten op het terrein van cultureel erfgoed. De kern van deze wet is dat wanneer de bodem wordt verstoord, de archeologische resten intact moeten blijven (in situ). Wanneer dit niet mogelijk is, worden archeologische resten opgegraven en elders bewaard (ex situ).

Daarnaast dient ieder ruimtelijk plan een analyse van de overige cultuurhistorische waarden van het plangebied te bevatten. Voor zover in een plangebied sprake is van erfgoed, dient op grond van voorgaande dan ook aangegeven te worden op welke wijze met deze cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten archeologie rekening wordt gehouden. Op deze manier is een meer gebiedsgerichte benadering mogelijk, die gericht is op het behoud en de versterking van de ruimtelijke kwaliteit van een verordeningengebied, door te anticiperen op de voorkomende archeologische, historisch-geografische en historisch-(steden)bouwkundige waarden.

Voorliggende beheersverordening is opgezet om het aanwezige bebouwde erfgoed in de gemeente Het Hogeland van een passende bescherming te voorzien, een en ander in nauwe samenhang met de omgeving (dorp/landschap). Daarmee sluit dit bestemmingsplan aan op de insteek van de Erfgoedwet.

2.2 Provinciaal beleid

2.2.1 Provinciale omgevingsvisie

De provinciale Omgevingsvisie van de provincie Groningen (vastgesteld op 1 juni 2016 en is in 2017 en 2019 op onderdelen aangepast) bevat de integrale lange termijnvisie van de provincie op de fysieke leefomgeving. Een belangrijk doel van de Omgevingsvisie is om op strategisch niveau samenhang aan te brengen in het beleid voor de fysieke leefomgeving. Daarom zijn in deze Omgevingsvisie zoveel mogelijk de visies op verschillende terreinen, zoals ruimtelijke ontwikkeling, landschap en cultureel erfgoed, natuur, verkeer en vervoer, water, milieu en gebruik van natuurlijke hulpbronnen, samengevoegd en inhoudelijk met elkaar verbonden.

Landschap

In de provinciale Omgevingsvisie is het beschermen en versterken van de kenmerkende landschapsstructuren en het culturele erfgoed dat bijdraagt aan de identiteit en variëteit van de diverse landschappen in de provincie Groningen als een van de speerpunten van het beleid benoemd en als provinciaal belang geduid. In de Omgevingsvisie zijn de samenhangende landschapsstructuren opgedeeld in zeven deelgebieden. De gemeente Het Hogeland behoort tot het deelgebied 'Wierdenland en Waddengebied'. Het wierdengebied wordt gekenmerkt door grote open ruimten, wierden(dorpen) langs natuurlijke waterlopen in de kerngebieden en wierde(dorpe)n in reeksen aan/langs oude kustlijnen. Het Waddengebied is een grootschalig open dijenlandschap van parallelle dijken met boerderijreeksen langs slaperdijken. De Waddenzee wordt gekenmerkt door een natuurlijke dynamiek met verplaatsende getijdegeulen, zandplaten en eilanden.

Cultureel erfgoed

De provincie Groningen ziet dat het cultureel erfgoed in haar provincie onder druk staat onder andere door leegstand en de staat van onderhoud. Bovendien wordt het erfgoed extra bedreigd door schade als gevolg van de gaswinning. De provincie wil dan ook sturen op het in beeld brengen van het culturele erfgoed en vraagt van gemeenten een passende inspanning om het erfgoed in het buitengebied te beschermen. In het aardbevingsgebied, waartoe ook voormalige gemeente De Marne behoort, ligt daarbij een extra opgave voor het beschermen van het cultureel erfgoed in de kernen.

2.2.2 Provinciale omgevingsverordening

De provinciale omgevingsverordening (POV) is een beleidsinstrument uit de Wro. De huidige verordening wordt vastgesteld door Provinciale Staten en bevat provinciale beleidsregels waarvan wordt verwacht dat gemeenten deze doorvertalen in hun bestemmingsplannen. De regels in de omgevingsverordening zijn gebaseerd op de doelen uit de Omgevingsvisie en zijn opgenomen voor onderwerpen:

- waarvoor de provincie in belangrijke mate verantwoordelijk is;
- die een algemene betekenis hebben;
- waarvan borging in een ruimtelijk plan mogelijk is;
- die blijvend moeten worden beschermd of veilig worden gesteld (waarborgfunctie);
- waarvan borging door middel van eenduidige kaderstelling nodig is (rechtszekerheid).

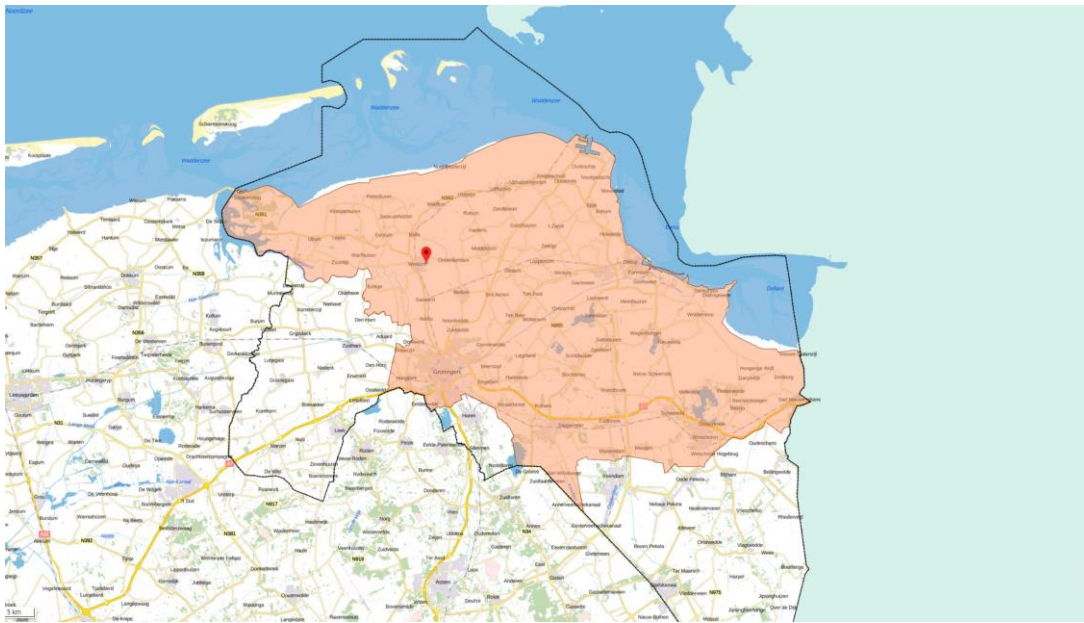
De verordening richt zich op de thema's milieu, water en ruimte. Er zijn ook regels over cultureel erfgoed opgenomen.

De huidige omgevingsverordening is vastgesteld op 1 juni 2016 maar is in 2017, 2018 en 2019 op onderdelen aangepast. Ook voor wat betreft het onderdeel cultureel erfgoed.

In de herziene verordening wordt in artikel 2.9.1 aangegeven dat *'Een bestemmingsplan dat betrekking heeft op het aardbevingsgebied en een bestemmingsplan dat betrekking heeft op het buitengebied gelegen buiten het aardbevingsgebied, stelt regels ter bescherming van de hoofdvorm van de karakteristieke en beeldbepalende gebouwen'*. De provincie heeft in haar verordening opgenomen dat, voor zover het bestemmingsplan betrekking heeft op karakteristieke gebouwen, er regels worden opgenomen die deze bebouwing beschermen tegen ongewenste sloop.

Onder een karakteristiek gebouw wordt verstaan een gebouw van cultuurhistorische waarde op grond van karakteristieke hoofdvorm, architectuur, landschappelijke en/of stedenbouwkundige situering, bijdragen aan de herkenbaarheid van de omgeving, gaafheid of zeldzaamheid.

Onder karakteristieke hoofdvorm wordt verstaan de ruimtelijke verschijningsvorm van een gebouw zoals die wordt bepaald door bouwmassa naar hoofdafmetingen en onderlinge verhoudingen, dakvorm, nokrichting, dakoverstekken, goothoogte, daklijsten en schoorstenen, erkers en balkons.

Figuur 2: Aardbevingsgebied (bron: Provinciale Omgevingsverordening d.d. 20-02-2019)

2.3 Gemeentelijk beleid

2.3.1 Toekomstvisie ruimte

In mei 2017 is de Toekomstvisie Ruimte vastgesteld door de gemeenteraden van Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond. De toekomstvisie dient als leidraad voor het verdere herindelingsproces van de verschillende gemeenten en schetst onder andere een beeld van de ontwikkelingsrichting voor de nieuwe gemeente Het Hogeland.

In de Toekomstvisie Ruimte wordt aangegeven dat het historische cultuurlandschap een bijzondere waarde is. Dorpen en buurtschappen met hun kerken (denk aan de scheve toren van de Walfriduskerk), borgen en fraaie boerderijen vormen daarvoor een belangrijke drager. De gemeente wil zorgvuldig omgaan met de bestaande ruimtelijke kwaliteit en de karakteristieken en de eigenheid van de dorpen koesteren.

Deze facetbeheersverordening is er op gericht om de karakteristieke gebouwen in de gemeente en enkele karakteristieke gebieden met bijzondere ruimtelijke kwaliteit te beschermen. Daarmee sluit het planvoornemen goed aan bij de ambities uit de Toekomstvisie Ruimte.

2.3.2 Welstandsnota

De welstandsnota biedt een kader voor beleid en advisering met betrekking tot de beeldkwaliteit van de bebouwing in de gemeente. In de welstandsnota wordt de structuur per gebied beschreven en de ruimtelijke opbouw ervan geanalyseerd. Vervolgens vindt er een waardering plaats van de algemene en verschillende kwaliteiten van de gebieden.

Door in de beheersverordening naast een objectgerichte ook een gebiedsgerichte insteek te kiezen wordt goed aangesloten bij de opzet van de welstandsnota.

2.3.3 Overig gemeentelijk beleid

Het ruimtelijk beleid voor de gemeente is vastgelegd in de beheersverordeningen voor de bebouwde kernen in de gemeente.

Hoofdstuk 3 Het landschap

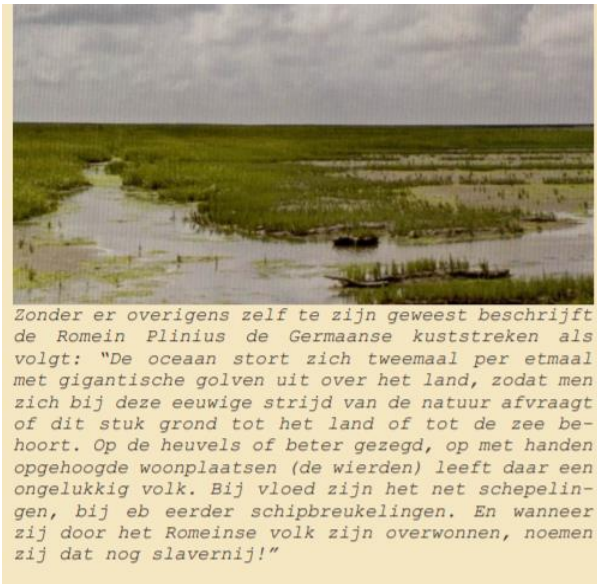
3.1 Ontstaansgeschiedenis

In De Marne is goed te zien hoe het kleilandschap van de noordelijke kuststreken is ontstaan door het vrije spel van zee en wind en vervolgens door de mens in cultuur is gebracht.

Aan het einde van de laatste ijstijd (8.000 - 9.000 voor Christus) smelten ijskappen en loopt de Noordzee vol. Op enige afstand van de hoge en droge zandgronden ontstaat iets ten noorden van de tegenwoordige Waddeneilanden een lange duinenrij. Achter deze duinen vormen zich uitgestrekte veenmoerassen. Door de stijgende zeespiegel komen er doorbraken in de kustbarrière en ontstaat de Waddenzee. De hoogste delen van de oorspronkelijke vlakte blijven nog lange tijd bewoonbaar. Op het zogeheten 'hoog van Winsum', een pleistocene zandrug, zijn bijvoorbeeld vondsten aangetroffen uit ongeveer 3.000 voor Christus.

Het dynamische proces van opslibbing en afslag staat onder invloed van de getijdenwerking, de oostelijke stroming van de zee en de overheersende windrichting vanuit het westen. In de Waddenzee wordt in de loop der tijd klei afgezet en ontstaan kwelderwallen. Omstreeks 500 voor Christus zijn de kwelderwallen voldoende hoog komen te liggen voor bewoning. Bewoners, afkomstig van de zandgronden, vestigen zich op de hoge kwelderwallen die de zeeboezem van de Hunze flankeren. De kwelders worden gebruikt voor de jacht, het verzamelen van voedsel en geëxploiteerd als weidegebied voor het vee. De bewoners hogen hun nederzettingen op tot wierden om have en goed te beschermen tegen stormvloed. Vroege voorbeelden van wierden zijn die van Panser, Schouwen en Warfhuizen. Het proces van opslibbing resulteert vervolgens in aangroei van nieuwe kwelderwallen waardoor de trechtersvormige zeeboezem van de Hunze steeds verder vernauwd raakt. Ter plaatse van de oostelijke flank van de zeeboezem is rond 100 na Christus een haakvormige kwelderwal opgeslibd rond het 'hoog van Winsum'. Hier ontstaan nederzettingen die uitgroeien tot het huidige Eenrum, Mensingeweer en Groot Maarslag. De overige kwelderwallen zijn voornamelijk oost-west gericht. Prominent is de centrale welving, een brede en hoge kwelderwal. Op deze kwelderwal ligt een reeks van wierden die de oorsprong vormen van de kerkdorpen Vierhuizen, Ulrum, Leens en Wehe.

De noordelijke trechtervormige zeeboezem van de Hunze slibt uiteindelijk in de twaalfde eeuw geheel dicht. De afwatering van de Hunze is dan verplaatst in westelijke richting. Mede door de stijging van de zeespiegel is hier tussen 800 en 1250 na Christus de Lauwerszee ontstaan. Doorbraken hebben bovendien geresulteerd in een geul die diep het land binnendringt en zich verbindt met de Hunze. De aanleg van wierden kan worden beschouwd als eerste fase in de strijd tegen de zee. Voor 1200 overheerst het wierdensysteem, na 1200 het poldersysteem. Om de jonge, vruchtbare zeeklei te kunnen toevoegen aan het areaal van landbouwgronden en zo een grotere mensengemeenschap te voeden gaat de mens over tot systematische dijkenaanleg en ontginning van de nieuw gewonnen polders. De kloosters die zich in het gebied vestigen, nemen het voortouw. De kloosterlingen beschikken over de benodigde kennis ten aanzien van de dijkenaanleg en de afvoer van overtollig water via de maren en uitwateringssluizen, de zogeheten zijlen. Bij deze zijlen ontstaan nederzettingen, zoals Houwerzijl en Schouwerzijl. Het continue proces van opslibbing en inpoldering van de rijpe kwelders heeft uiteindelijk geresulteerd in een reeks zeer vruchtbare kustpolders waar de dijklichamen nog altijd het beeld bepalen. Maar ook ten zuiden van de oude kwelderlandschappen vindt inpoldering plaats. De bedijking en ontginning van de Reitdieppolders wordt sterk vergemakkelijkt door de afsluiting van Reitdiep in 1876. De volgende en, voorlopig laatste, stap in het proces van inpolderingen wordt gezet in 1969. Met de inpoldering van de Lauwerszee is aan De Marne een geheel nieuw gebied toegevoegd, met eigen wetmatigheden en karakter.

Figuur 3: De Romeinen en hun opvatting over Het Noorden.

3.2 Landschapstypen

Het landschap van de voormalige gemeente De Marne is onder invloed van de zee en menselijk handelen eeuwenlang langs lijnen van geleidelijkheid ontstaan. Deze processen hebben geresulteerd in een divers landschap met soms vloeiende, en soms scherpe overgangen. In De Marne komen vier landschapstypen voor: de oude kwelderlandschappen, de voormalige zee-armen, de kustpolders en de Waddenzee.

Figuur 2: De verschillende landschapstypen.

Deze landschappelijke verschillen zijn tot op heden herkenbaar, maar door relatief recente ontwikkelingen zoals de ruilverkaveling deels vervaagd. Bij de ruilverkaveling is het landbouwareaal grotendeels getransformeerd tot gebied met grootschalige, rationele blokverkaveling. Veel sloten zijn gedempt ten behoeve van perceelsvergroting. Landbouwontsluitingswegen worden breder en veel landschappelijke elementen zoals kolken en dijkresten zijn verdwenen in het belang van een meer efficiënt landbouwkundig gebruik van de gronden. Ter compensatie van verdwenen groen als gevolg van de ruilverkaveling zijn zogenaamde dorpsbosjes aangeplant. Mede door deze bosjes is het landschap en de relatie tussen dorpen en landschap gewijzigd.

Ieder landschapstype heeft haar eigen karakter. Naast de verschillen zijn er ook duidelijke raakvlakken. Zo is het Marner landschap als geheel gevormd door de invloeden van de zee in combinatie met ingrepen van de mens om de zee te beteugelen en te profiteren van de vruchtbare klei. Daarnaast heeft het landschap in het algemeen een open karakter.

Bovendien kent het landschap, met uitzondering van het Lauwersmeer (onderdeel van het landschap van de voormalige zee-armen) en de Waddenzee voornamelijk een agrarisch gebruik en uitstraling. Op hun beurt hebben het Lauwersmeer en de Waddenzee juist een natuurlijk karakter. Tot slot zijn de stilte en het nachtelijke duister even buiten de bebouwde kommen kenmerkend voor de voormalige gemeente De Marne.

- De historische kern heeft een bochtig en fijnmazig stratenpatroon en smalle profielen met een overwegend stenig karakter met stoepen en compacte voortuinen. Uitzondering hierop vormt de kerk in het groen op de voormalige schans. De Reitdiepskade heeft een ruim profiel met een stenig karakter. De invalswegen hebben een ruimer profiel en door de (onregelmatige) laanbeplanting en royale voortuinen, kerkhoven en ruilverkavelingsbosjes een groen karakter.
- De historische bebouwingsstructuur is compact en gelaagd met resten van schans (eerste aanleg 1575) en vesting, en vissersdorp. De bebouwing in de historische kern is kleinschalig met lage eenvoudige woonhuizen, bedrijfsbebouwing en voormalige voorzieningen: café, visafslag, haven met sluiscomplex. Bijzondere bebouwing bestaat uit de kerk op de voormalige schans en de villa op de voormalige batterij.
- Het dorp heeft een waterfront aan het Reitdiep. Aan de overige zijden wordt het dorp van het landschap en vice versa gescheiden door de nieuwbouw en (ruilverkavelings) bosjes. Illustratief hiervoor is het bosje bij de jachthaven dat grotendeels het zicht ontnemt op het Lauwersmeer.

4.1.2 Niekerk

Karakteristiek Niekerk:

- Wierdedorp – type rechthoekige wierde in het oude kwelderlandschap
- Het dorp is ontstaan op de oudste kwelderwal op een wierde. De belangrijkste structuurelementen zijn de Kerkstraat en de Hoofdstraat.
- Het stratenpatroon is bochtig en de straatprofielen zijn voor een wierdedorp redelijk ruim met (royale) voortuinen. Hierdoor heeft het dorp een groen karakter. Dit groene karakter wordt versterkt door de groene hof rondom de kerk en de pastorie en de erfbeplanting.
- De bebouwing bestaat uit eenvoudige woonhuizen en enkele werkplaatsen. Bijzondere objecten zijn de eerder genoemde kerk ende pastorie op de wierde en een markante boerderij met een dubbele schuur bij de noordelijke entree van het dorp.
- Het omliggende landschap is open en daardoor is de wierde zichtbaar. De overgang van het dorp met het landschap is aan de westkant open en contrastrijk. De oosten zuidkant van het dorp kennen een meer geleidelijke overgang met zware boombeplanting rondom de kerk en boerderij bij de noordelijke entree en daartussen diepe achtertuinen. De noordrand van het dorp wordt door het ruilverkavelingsbosje afgeschermd van het landschap.

4.1.3 Houwerzijl

Karakteristieken Houwerzijl:

- Komdorp – zijldorp op de grens van het landschap van de oude kwelderwallen met de voormalige zee-armen.
- De belangrijkste structuurelementen van het dorp zijn de oude dijk en de Houwerzijlstervaart met op de kruising de verdwenen sluis. De overige structuurelementen zijn de invalswegen vanuit Zoutkamp en het grotendeels verdwenen Vliedorp.
- In de historische kern zijn de straatprofielen smal en vrij stenig van karakter met stoepen en compacte voortuinen. Langs de invalsweg naar Zoutkamp is het profiel ruimer en heeft de openbare ruimte door de aanwezige voortuinen en de tuin van de voormalige kerk (Theefabriek) een groene uitstraling.
- In de historische kern is de bebouwing compact en kleinschalig met gevarieerde functies: twee kerkjes (momenteel respectievelijk in gebruik als museum en galerie), hotel-café en voormalige bedrijfsgebouwen. Ook het oude zijlhuis bij de voormalige sluis is nog aanwezig.
- De ontstaansgeschiedenis als zijldorp is nauwelijks nog afleesbaar door demping van de Houwerzijlstervaart tussen de voormalige dijk en het huidige haventje.
- Relatie van het dorp met het landschap aan de zuidzijde is contrastrijk, met zichtlijnen over de oude dijk. Aan de noordzijde bestaat de overgang uit afgewisseld zware boombeplanting met doorzichten naar het landschap.

4.1.4 Zuurdijk

Karakteristieken Zuurdijk:

- Dijkdorp in het oude kwelderlandschap.
- De structuurdrager wordt gevormd door een oude, rechte dijk. Er zijn geen dwarswegen, met uitzondering van het onverharde dwarslaantje naar de korenmolen.
- Het straatprofiel is rondom de kerk in Zuurdijk smal en stenig met stoepen en compacte voortuinen. Elders in het dorp is het profiel ruimer en groen met voortuinen.
- Het dorp is opgebouwd uit drie bebouwingsconcentraties die ruimtelijk van elkaar gescheiden zijn: Zuurdijk – 1e Nijhoezen – 2e Nijhoezen. De straatwanden zijn open met een verdichting in de omgeving van de kerk in Zuurdijk. Hier komen vrij gesloten straatwanden voor.
- De bebouwing bestaat voornamelijk uit kleinschalige arbeidershuizen. De meest bijzondere gebouwen staan in de historische pit van Zuurdijk en bestaan uit de kerk, korenmolen en de naastgelegen school en het café. De rijenwoningbouw aan de westzijde van Zuurdijk past minder goed in het dorp. In het randgebied van het dorp liggen enkele boerderijen.
- De overgang tussen het dorp het landschap is open en contrastrijk. Het natuurontwikkelingsbosje en het sportveld aan de westkant van Zuurdijk wijken hiervan af.

4.1.5 Schouwerzijl

Karakteristieken Schouwerzijl:

- Komdorp – zijldorp op de grens van het oude kwelderlandschap met de voormalige zee-arm (Land van Aagt en Reitdiep).
- De structuurelementen zijn het Reitdiep met de Kromme Raken, de Reitdiepdijk met de sluis en de doorgaande route tussen Schouwen en Groot-Maarslag.
- De doorgaande route ten noorden van de sluis ligt achter de Reitdiepsdijk en heeft een asymmetrisch profiel met respectievelijk stoepen, een greppel en voortuinen. Ten zuiden van de sluis ligt de doorgaande route op de dijk en is het profiel smal en groen met compacte voortuinen. De zijstraatjes, zoals de Sarriesweg hebben een zeer smal profiel en een groen en besloten karakter. Een bijzondere plek in het dorp wordt gevormd door een buitendijks haventje bij de sluis.
- Het bebouwingsbeeld langs de doorgaande route is vrij gesloten en bestaat uit gevarieerde bebouwing. Er komen naast diverse typen woonhuizen ook bijzondere gebouwen voor zoals een (voormalige) smederij, kerk en school. Prominent is het zijlhuis bij de sluis. Het bebouwingsbeeld langs de zijstraatjes is meer open.
- De overgang tussen het dorp en het landschap is overwegend contrastrijk met ondiepe achtererven en de dijk en een kerkhof in het zicht. Het zicht vanaf de voormalige sluis richting Reitdiep wordt deels afgeschermd door het dorpsbosje bij de haven.

4.1.6 Warfhuizen

Karakteristieken Warfhuizen:

- Wierdedorp (dubbelwierde) op de grens van het oude kwelderlandschap met de voormalige zee-armen (Land van Aagt).
- De structuurelementen zijn de Van Asbeckweg die om en over de wierden slingert en het Warfhuisterloopdiep, een oude trekvaart tussen de Kromme Raken en Leens.
- De Van Asbeckweg heeft een ruim straatprofiel en een groene uitstraling met hagen en laanbeplanting langs de weg en de voortuinen. De oude trekvaart heeft groene oevers. De oever met het voormalige jaagpad is ingeplant met boombeplanting. Hierdoor is het karakter van de trekvaart niet meer goed afleesbaar. Tot slot zijn de zijwegen over de wierden zeer smal en groen met (compacte) voortuinen.

- De bebouwing aan de Van Asbeckweg bestaat voornamelijk uit royale dwarshuizen met vrij gesloten straatwanden. Aan deze weg staat ook markante bebouwing zoals de kerk en de pastorie aan de noordkant van het dorp. Overigens staat buiten het dorp staat langs deze weg ook nog een (onlangs gerestaureerde) luchtwachtoren uit de Koude Oorlog. Langs de trekvaart komen meer eenvoudige dwarshuizen en (voormalige) bedrijfspanden voor met een redelijk gesloten bebouwingsbeeld. Tot slot is het bebouwingsbeeld aan de zijwegen kleinschalig en vrij open met kleine boerderijtjes en schuren.
- Het omliggende landschap is open en daardoor zijn de wierden nog duidelijk waarneembaar. De relatie tussen het dorp en het landschap is geleidelijk door de (diepe) tuinen, boerenerven en kleine groene objecten zoals een ruilverkavelingsbosje, hoogstamboomgaard en het kerkhof. Ten zuiden van het dorp liggen twee voormalige borgterreinen: huis Lulema en 't Huis ter Borg.

4.1.7 Mensingeweer

Karakteristieken Mensingeweer:

- Komdorp – kruisdorp op de grens van de oude kwelderwallen met het landschap van de voormalige zee-armen (Land van Aagt).
- De belangrijkste structuurelementen in het dorp zijn het Mensingeweesterdiep (oude trekvaart met een jaagpad), de Hoofdstraat en de route van Schouwerzijl naar Eenrum. De Molenweg is een meer ondergeschikt structuurelement.
- De Hoofdstraat heeft een vrij ruim profiel en een redelijk groene uitstraling met voortuinen. Dit groene karakter wordt versterkt doordat het gedeelte van de Hoofdstraat ten westen van de kerk zeer ruim is opgezet met een plantsoen met boombeplanting. Het Mensingeweesterdiep heeft een ruim en asymmetrisch profiel met een openbare en een private oever met een zeer groene uitstraling. Tot slot heeft de Molenweg een zeer smal profiel met een groen karakter met compacte voortuinen. De kerk op de wierde met rondom een groene hof vormt een bijzondere groene plek in het dorp.
- De Hoofdstraat en het Mensingeweesterdiep hebben een compacte opzet met vrij gesloten wanden. Het bebouwingsbeeld aan de Molenweg is meer open. Voorts is de bebouwing in het dorp gevarieerd. Er komen diverse typen woonhuizen, een pakhuis en een garage voor. Er komen ook enkele bijzondere gebouwen voor zoals de kerk op de wierde, de molen en de boerderij met de dubbele schuur aan de rand van het dorp. De rijenwoningbouw naast kerk sluiten minder goed aan bij het dorpse karakter.
- De relatie van het dorp met het landschap is open en de overgangen tussen het dorp en het landschap zijn, zoals bij komdorpen gebruikelijk, redelijk contrastrijk. Aan de westzijde wordt dit mede bepaald door de visuele versmalling van het profiel door de boombeplanting op de kruising bij de brug.

4.1.8 Eenrum

Karakteristieken Eenrum:

- Wierdedorp – type rechthoekige met kenmerken van een radiaire wierde, in het landschap van de oude kwelderwallen.
- In de kern is de historische structuur van bebouwing en openbare ruimte van rijkswege aangewezen als beschermd gezicht. De structuurelementen zijn het karakteristieke stratenpatroon met ossengang aan de voet van de wierde, de slingerende enigszins radiaire invalswegen en het Eenrummermaar (met dorpshaven)
- De straatprofielen op de wierde zijn (zeer) smal met overwegend een stenige uitstraling met stoepen. De kerk en de pastorie in een groene hof en tuin contrasteren hiermee. Op de wierde is de dicht geworpen fait nog herkenbaar. De invalswegen hebben ruime, slingerende straatprofielen en een groene uitstraling met (royale tuinen). Het kerkhof met zware boombeplanting versterkt het groene karakter van de Hereweg.

- Het bebouwingsbeeld op de wierde is compact en kleinschalig met gesloten straatwanden. Het bebouwingsbeeld langs de invalswegen is meer open. Voorts is de bebouwing in het dorp gevarieerd en bestaat uit diverse typen, soms rijke woonhuizen. Aan de Hereweg staan enkele royale villa's. Langs de invalswegen naar het noorden is de bebouwing eenvoudiger. Ook komt bijzondere bebouwing voor in de vorm van (voormalige) bedrijfsgebouwen en voormalige voorzieningen zoals de kerk, gemeentehuis, molen, school, winkels, hotel-café en enkele boerderijen.
- De relatie van het dorp met het landschap in het noordelijk deel van het dorp is open en contrastrijk. Bij de haven is een zeer weids zicht op het Land van Aagt. Elders is de historische kern door sportvoorzieningen, uitbreidingswijken en ruilverkavelingsbosjes afgeschermd van het landschap.

4.1.9 Vierhuizen

Karakteristieken Vierhuizen:

- Wierdedorp – type rechthoekige wierde (dubbelwierde) op de ontmoeting van het landschap van de oude kwelderwallen met de kustpolders.
- Het stratenpatroon heeft een kenmerkende rechthoekige opzet. Het belangrijkste structuurelement is de doorgaande route Ulrum-Lauwersmeergebied. De route slingert om de oostelijke en over de westelijke wierde. De Dijksweg – een ondergeschikt structuurelement takt aan op deze route.
- Het straatprofiel van de doorgaande route is smal en heeft een stenig karakter met stoepen. In contrast hiermee staan een kleine boomgaard op de hoek met de Dijksweg en de groene hof rondom de kerk en de pastorie. De overige straatjes op de wierde zijn (zeer) smal en hebben een groene uitstraling met (compacte) voortuinen.
- Het bebouwingsbeeld langs de doorgaande route op de wierde is compact en kleinschalig met vrij gesloten straatwanden. Het bebouwingsbeeld in de rest van het dorp heeft een redelijk open karakter. Voorts is de bebouwing gevarieerd met diverse typen eenvoudige woonhuizen, kerk, pastorie, voormalige school en de molen met het bijbehorende molenhuis.
- De overgang van het dorp met het kustpolders is contrastrijk met de dijk als heldere grens. De boombeplanting langs de Westpolder doet afbreuk aan dit beeld. De overige dorpsranden worden grotendeels afgeschermd van het landschap door het grootschalige ruilverkavelingsbos en de camping. Ten zuiden van het dorp liggen twee voormalige borgterreinen: Panser en Beusum.

4.1.10 Ulrum

Karakteristieken Ulrum:

- Wierdedorp – type rechthoekige wierde (dubbelwierde) in het landschap van de oude kwelderwallen.
- Een belangrijk structuurelement in het dorp is de doorgaande route Vierhuizen Leens over de centrale kwelderwal. Deze route slingert in Ulrum over de noordelijke flank van de dubbelwierde. Deze dubbelwierde wordt globaal begrensd door de Borgweg, Snakkeburen en de Trekweg en is deels herkenbaar in het rechthoekige stratenpatroon. De overige belangrijke structuurelementen in het dorp zijn de Singel in de richting van Niekerk en de (gedeeltelijk gedempte) oude trekvaart met dorpshaven.
- Het straatprofiel van de doorgaande route is redelijk ruim en heeft een groen karakter met (royale) voortuinen. Ter plaatse van de dubbelwierde is de doorgaande route bochtig en smal en heeft de openbare ruimte een stenig karakter met stoepen. Het straatprofiel van de Singel is ruim en heeft een groen karakter met voortuinen. De straatprofielen op de dubbelwierde zijn (zeer) smal met een doorgaans stenig karakter met stoepen en compacte voortuinen. De groene hof rondom de kerk contrasteert hiermee. Tot slot ligt ten zuidoosten van de kerk het voormalige borgterrein van de Asingaborg. Deze groene plek is nauwelijks waarneembaar vanuit het dorp.

- Het bebouwingsbeeld op de wierde en langs de doorgaande route over de flank van de wierde is kleinschalig en compact met gesloten straatwanden. Vanwege de van oudsher verzorgende functie van Ulrum komen hier ook (voormalige) voorzieningen voor zoals winkelpanden, garage, hotel – café, tramremise en bedrijfsbebouwing. Het bebouwingsbeeld langs het westelijk deel van de doorgaande route is open met rijke woonhuizen. Het westelijk deel van de doorgaande route en de Singel bestaat uit meer eenvoudige woonhuizen met redelijk gesloten straatbeelden.
- De relatie tussen het dorp en het landschap is aan de zuid- en westzijde van het dorp open. Hier is het dorp als wierdedorp duidelijk herkenbaar. De overige dorpsranden wijken hier door de beplanting langs de N361, nieuwbouw en het bedrijventerrein (in ontwikkeling) van af. Bovendien heeft dit bedrijventerrein een ondorpse maat en schaal en is verkeerskundig de ontsluiting van het terrein bovengeschild gemaakt ten opzichte van de route over de centrale kwelderwal. Hierdoor wordt de leesbaarheid van de ruimtelijke hoofdstructuur verzwakt.

4.1.11 Leens

Karakteristieken Leens:

- Wierdedorp – type rechthoekige wierde in het landschap van de oude kwelderlandschappen.
- De structuurelementen zijn de doorgaande route Ulrum – Wehe-Den Hoorn, de Breekweg, de (gedeeltelijk gedempte) Leenstervaart en de Douwensterweg. Op de ontmoeting van deze structuurelementen ligt de rechthoekige wierde welke herkenbaar is in het rechthoekige stratenpatroon. Ten slotte ligt oostelijk van het dorp de borg Verhildersum. Tussen het dorp en het borgterrein liggen een tweetal prominente, nagenoeg onbebouwde, wierden.
- Het straatprofiel van de doorgaande route is ruim en heeft een groene uitstraling met (royale) voortuinen. Ter plaatse van wierde is het profiel van de doorgaande route smal en stenig met stoepen. De straatprofielen op wierde zijn (zeer) smal en stenig met stoepen en compacte voortuinen. De groene hof rondom de kerk contrasteert hiermee. Tot slot is het haventje direct ten zuiden van de oude dorpskern gedempt en nauwelijks nog afleesbaar in de openbare ruimte.
- Het bebouwingsbeeld op de wierde en langs de doorgaande route ter plaatse van de wierde is kleinschalig en compact met gesloten straatwanden. Op overige plekken in het dorp is het bebouwingsbeeld meer open. Voorts is de bebouwing in het dorp gevarieerd met diverse typen woonhuizen (aan de Hoofdstraat komen rijke woonhuizen voor), boerderijen, gemeentehuis en bedrijfsgebouwen. Het dorp heeft een verzorgende functie en herbergt een groot aantal voorzieningen. Het winkelhart in de oksel van de doorgaande route met de Breekweg vormt hierbij een nieuwe toevoeging.
- De overgang tussen het dorp en landschap aan de westzijde is open en contrastrijk. Ter plaatse van de Achtervalge is de overgang van het dorp met het landschap meer geleidelijk. De overige dorpsranden worden door nieuwbouw (waaronder Leens-oost, in ontwikkeling) afgeschermd van het landschap. Dit doet afbreuk aan de herkenbaarheid van Leens als wierdedorp. Tot slot is aan de noordzijde van het dorp het bedrijventerrein georiënteerd op de provinciale weg N361 waardoor de gerichtheid van het dorp op de structuurelementen wordt verstoord.

4.1.12 Wehe-den-Hoorn

Karakteristieken Wehe-Den Hoorn:

- Samengevoegd rechthoekig wierde- (Wehe) en dijkdorp (Den Hoorn) op de overgang van het landschap van de oude kwelderwallen met het landschap van de voormalige zeearmen (Land van Aagt).
- De structuurelementen van Wehe bestaan uit de route Leens – Den Hoorn en de route naar Molenrij die elkaar kruisen op de noordflank van de wierde. Het zwaartepunt van de wierde bevindt zich in het zuidwestelijke kwadrant en is herkenbaar aan het rechthoekige stratenpatroon. De belangrijkste structuurelementen van Den Hoorn zijn de eerder genoemde route Leens – den Hoorn, Kromme Raken en de route naar Warfhuizen.

- Het straatprofiel van de route Leens – den Hoorn is ter hoogte van de historische dorpskernen smal en stenig met stoepen en compacte voortuinen. Op de overige plekken heeft deze route een ruim straatprofiel en een groene uitstraling met (royale) voortuinen. De straatprofielen op de wierde hebben als gevolg van vernieuwingsoperaties in jaren '50-60 van de vorige eeuw hun oorspronkelijke karakter deels verloren. Tot slot zijn de bijzondere, groene ruimten in het dorp de Hervormde kerk met de groene hof en de voormalige haven op de flanken van de wierde in Wehe en de Katholieke kerk op de kruising van de Warfhuisterweg met de Mernaweg.
- Bij de historische dorpskernen is het bebouwingsbeeld compact en kleinschalig met gesloten gevelwanden. Tussen de dorpen is het bebouwingsbeeld meer open. Op de wierde van Wehe is door de eerder genoemde vernieuwingsoperatie het voor wierdedorpen kenmerkende besloten karakter gedeeltelijk verloren. Voorts is de bebouwing in het dorp gevarieerd met diverse typen eenvoudige en rijke woonhuizen (vooral Mernaweg), voormalige voorzieningen zoals het gemeentehuis, school, hotel, café, garage en bedrijfsgebouwen en de Hervormde en de Katholieke kerk. De rijenwoningbouw op de wierde past minder goed bij het dorps karakter.
- Ten zuiden van de Mernaweg worden beiden dorpen nog van elkaar gescheiden door een ingesloten ruimte met een agrarisch karakter. Het dorp wordt door nieuwbouw en bosjes afgeschermd van het omliggende landschap. Uitzondering hierop vormt de oostzijde van het dorp met fraaie doorzichten naar het Land van Aagt. Tot slot geeft recente bedrijfsbebouwing aan de Warfhuisterweg en de N361 Den Hoorn een adres aan de provinciale weg. Dit doet afbreuk aan de herkenbaarheid van Den Hoorn als dijkdorp.
- Ten noordwesten van het dorp ligt het borgterrein van Borgweer.

4.1.13 Hornhuizen

Karakteristieken Hornhuizen:

- Dijkdorp op de grens van het landschap van de oude kwelderwallen met de kustpolders. Het belangrijkste structuurelement van het dorp is de oude dijk. De Breweelsterweg is hieraan ondergeschikt maar vormt een tweede structuurelement.
- Het straatprofiel van de oude dijk is redelijk smal en heeft een groen karakter met (compacte) voortuinen. Het groene karakter van het profiel wordt versterkt door de groene hof met zware boombeplanting rondom de kerk – op een kleine wierde – en de pastorie.
- Het bebouwingsbeeld langs de oude dijk is vrij compact en kleinschalig met redelijk gesloten straatwanden. Voorts bestaat de bebouwing in het dorp overwegend uit eenvoudige woonhuizen. De kruising in het dorp wordt geaccentueerd door de kerk, pastorie en de tegenover gelegen herberg.
- De relatie tussen het dorp en het landschap is redelijk open en contrastrijk met doorzichten in de richting van de kustpolders en de kweldervlakte. Aan de westzijde van het dorp wordt de overgang naar het landschap bepaald door een tweetal forse boerderijen. Ten zuiden van het dorp ligt een voormalig borgterrein (Tammingaborg)

4.1.14 Kruisweg

Karakteristieken Kruisweg:

- Komdorp- kruisdorp in het landschap van de oude kwelderwallen, grenzend aan de kustpolders.
- De structuurelementen bestaan uit de Marneweg over de kwelderwal en de Hogeweg-Leensterweg die vanaf de kwelderwal de open kweldervlakten in steken.
- Het straatprofielen van de Marneweg is redelijk ruim met een redelijk stenig karakter met (compacte) voortuinen. De Leensterweg en de Hogeweg hebben respectievelijk een ruim en smal profiel met een groen karakter met boombeplanting en voortuinen. Bijzondere groene elementen worden gevormd door de slaperdijk en het haventje respectievelijk ten noorden en zuiden van het dorp.

- Het bebouwingsbeeld is vrij compact en kleinschalig met redelijk gesloten stratenwanden. Voorts bestaat de bebouwing overwegend uit eenvoudige woonhuizen, enkele boerderijen en bedrijfsgebouwen. De aanwezige rijenwoningbouw langs de structuurelementen sluit minder goed aan bij het dorpse karakter.
- De relatie tussen het landschap en het dorp is geleidelijk door ruilverkavelingsbosjes, nieuwbouw, laanbeplanting langs de Hogeweg-Leensterweg en agrarisch bedrijventerrein terwijl komdorpen van oudsher een open en contrastrijke overgang kennen.

4.1.15 Kleine Huisjes

Karakteristieken Kleine Huisjes:

- Komdorp in het landschap van de oude kwelderwallen.
- Het belangrijkste structuurelement is de oude dijk. Een tweetal ten opzichte van elkaar verspringende zijwegen in de richting van respectievelijk Molenrij en de Waddenkust vormen ondergeschikte structuurelementen.
- Het straatprofiel van de oude dijk is redelijk smal en heeft een groen karakter met vrij compacte voortuinen.
- Het bebouwingsbeeld aan de dijk en zijwegen is kleinschalig. De bebouwing bestaat uit eenvoudige kleinschalige woonhuizen.
- Relatie van het dorp met het landschap is open en contrastrijk. De dorpsrand bij de ruilverkavelingsbosjes wijkt af van dit beeld en maken het dijkdorp minder herkenbaar.

4.1.16 Broek

Karakteristieken Broek:

- Dijkdorp in het landschap van de oude kwelderwallen.
- De structuurelementen zijn de oude dijk en de Broekstermaar. Parallel aan de Broekstermaar ligt een zijweg met bebouwing. Dit is een ondergeschikt structuurelement.
- De oude dijk is smal en heeft een kenmerkend asymmetrisch en groen profiel met aan de zuidzijde compacte voortuinen en aan de noordzijde laanbeplanting en enkele boerenerven. De zijweg heeft een zeer smal profiel met eveneens een groen karakter met compacte voortuinen.
- De bebouwing is kleinschalig en gevarieerd en bestaat uit kleine arbeidershuizen en enkele boerderijen.
- De relatie van het dorp met het landschap is open en contrastrijk met ter weerszijden van de oude dijk fraaie doorzichten naar het landschap.

4.1.17 Kloosterburen

Karakteristieken Kloosterburen:

- Dijk- en kloosterdorp in het landschap van de oude kwelderwallen.
- De structuurelementen van het dorp zijn de oude dijk, het voormalige kloosterterrein deels op een wierde) en een bebouwde zijweg richting van de Waddenkust.
- De doorgaande route heeft een ruim straatprofiel met een groen karakter met voortuinen. Dit groene karakter wordt versterkt door de groene hof rondom de Katholieke kerk. Het voormalige kloosterterrein rondom de Hervormde kerk bestaat uit smalle, stenige straatprofielen met stoepen en compacte voortuinen. Het overige gedeelte van het kloosterterrein heeft een zeer groen karakter.
- Het bebouwingsbeeld langs de doorgaande route verdicht ter plaatse van het voormalige kloosterterrein. De bebouwing langs de doorgaande route is gevarieerd en bestaat uit rijke woonbebouwing en enkele bijzondere gebouwen zoals de Katholieke kerk (met de hoogste toren van de Ommelanden) en het voormalige gemeentehuis. De westelijke helft van het voormalige kloosterterrein is bebouwd geraakt met compacte en kleinschalige bebouwing. De naastgelegen nieuwbouw wijkt hier sterk vanaf. De oostelijke helft van het voormalige kloosterterrein is grotendeels onbebouwd gebleven. Hier is nog een deels oorspronkelijke kloosterboerderij bewaard gebleven.

- De relatie tussen het dorp en het landschap is ten noorden van de doorgaanderoute open. Ten zuiden van deze route is het dorp minder herkenbaar door kassen, sportvoorzieningen, nieuwbouw, Kloosterbos (voormalige vuilstort) en een ruilverkavelingsbosje.

4.1.18 Molenrij

Karakteristieken Molenrij:

- Dijkdorp in directe omgeving Kloosterburen in het landschap van de oude kwelderwallen.
- De structuurelementen bestaan uit de oude dijk en de Molenrijgstermaar. Het dorp is ontstaan rondom de haven (tevens haven Kloosterburen).
- De doorgaande route heeft een smal straatprofiel en een groen karakter met compacte voortuinen. Het profiel van de dorps haven is ruim en asymmetrisch met een oever met een groen en een oever met een stenig karakter.
- Het bebouwingsbeeld rondom de haven is vrij compact en kleinschalig met redelijk gesloten straatwanden. Voorts komt in het dorp gevarieerde bebouwing voor met woonbebouwing in diverse typen en bijzondere bebouwing in de vorm van de oude herberg.
- De relatie van het dorp met het landschap is open en contrastrijk met fraaie doorzichten naar het landschap. Uitzondering vormt het noordoostelijk kwadrant waar het ruilverkavelingsbosje het dorp afschermt.

4.1.19 Pieterburen

Karakteristieken Pieterburen:

- Dijkdorp in het landschap van de oude kwelderwallen.
- De structuurelementen van het dorp zijn de oude dijk, een bebouwde zijweg in de richting van de Waddenkust en het Pieterbuurster maar met de dorps haven.
- De doorgaande route heeft een betrekkelijk ruim profiel met een groen karakter met voortuinen. Rondom de T-splitsing met de zijweg is het beeld steniger. Voorts zijn er in het dorp twee bijzondere groen ruimten. Het gaat hierbij om de groene hof “Domies Toen” rondom de kerk en het groene molenerf rondom de molen bij de havenkom.
- Het dorp heeft nationale bekendheid vanwege de zeehondencrèche en het Pieterpad. Dit brengt enerzijds economische vitaliteit met zich mee, maar anderzijds trekken reclame-uitingen, terrassen en dergelijke wel een sterke wissel op het ingetogen, dorpse straatbeeld.
- Oorspronkelijk bestond het dorp uit drie bebouwde clusters langs de dijk. Deze clusters zijn nog herkenbaar door hun compacte en kleinschalige karakter met gesloten straatwanden. De clusters zijn in een later stadium aaneen gegroeid, met in het midden van het dorp vooral rijkere woonbebouwing en in het westelijke deel meer eenvoudige arbeiderswoningen. Tot slot staan in het midden en oosten van het dorp een aantal markante gebouwen zoals de Petruskerk, de molen, een voormalige bierbrouwerij en de Gereformeerde kerk met pastorie.
- De relatie van het dorp met het landschap is open en contrastrijk, met uitzondering van het ruilverkavelingsbosje en de groenstrook ten noorden van het dorp. De open relatie is waardevol maar kwetsbaar. Aandachtspunten zijn de zeehondencrèche (met inbegrip van de parkeerplaats) en de nieuwbouw. Vanuit het dorp zijn er waardevolle doorzichten naar het landschap zoals bijvoorbeeld het doorzicht in de richting van de Waddenkust tussen de historische clusters rondom de kerk en de molen. Tot slot ligt het oude borgterrein van het gesloopte ‘t Huis ten Dijke verscholen achter het dorp.

4.1.20 Westernieland

Karakteristieken Westernieland:

- Komdorp – Kruisdorp op de grens van het landschap van de oude kwelderwallen met de kustpolders.

-
- De structuurelementen van het dorp worden gevormd door de Schaapweg en de Dirk Wieringastraat. Deze straat is een oude route achter de Oude provinciale dijk tussen de huiswierde van de Rixtemaheerd en de verdwenen Hiddingezijl in het Westernielandstermaar (restant Hunzeboezem). Als gevolg van de Kerstvloed van 1717 is de Oude provinciale dijk doorgebroken. De vele kolken ten noorden van het dorp herinneren aan deze dijkdoorbraak.
 - De Dirk Wieringastraat heeft een bochtig en betrekkelijk ruim straatprofiel met een groen karakter met voortuinen. De Schaapweg heeft een smal profiel met eveneens een groen karakter met voortuinen en eenzijdige laanbeplanting. De kruising van de beide structuurelementen wordt gemarkeerd door de groene hof rondom de kerk. Een andere bijzondere plek wordt gevormd door het voormalig borgterrein van de Addingaborg direct ten noorden van het dorp. De restanten van de gracht van het borgterrein zijn nog aanwezig.
 - Het bebouwingsbeeld in het dorp is kleinschalig en voor een komdorp open van karakter. Voorts is de bebouwing in het dorp gevarieerd met diverse typen bebouwing waaronder eenvoudige woonhuizen, boerderijen en voormalige voorzieningen zoals de school, kerk en pastorie.
 - Vanuit het dorp zijn er door het open karakter veel fraaie doorzichten naar het omliggende landschap, zoals naar de huiswierde en het voormalige borgterrein van de Addingaborg. Het dorpsbosje aan de oostkant van het dorp schermt de Westernielandstermaar (restant Hunze boezem) en de havenkom af van het dorp.

Hoofdstuk 5 Bebouwingstypologie

de historische bebouwing in de voormalige gemeente De Marne weerspiegelt de sociale verhoudingen uit vooral de negentiende- en eerste helft van de twintigste eeuw en varieert van zeer kleine en eenvoudige arbeiderswoningen tot imposante boerderijen en luxueuze renteniersvilla's. In de gemeente komen enkele typen boerderijen en woningen voor die als kenmerkend voor het gebied kunnen worden beschouwd door de veelvuldigheid ervan. Ze worden gekenmerkt door een zeer specifieke eigen architectuur en hoofdvorm. Het gaat hierbij om de hoofdtypen die in de navolgende paragrafen staan beschreven.

5.1 Kop-hals-rompboerderij

De kop-hals-rompboerderij komt in het hele gebied van de gemeente De Marne voor en ook in de rest van Noord-Groningen en de provincie Friesland. Hij wordt gekenmerkt door een voorhuis als kop met een zadeldak, een lagere hals en een hoge schuur, alles aan elkaar vastgebouwd. De kop-hals-rompboerderij is het resultaat van een ontwikkeling die zijn beslag kreeg in de zeventiende eeuw. In de negentiende en twintigste eeuw is de kop vaak vervangen door een dwarshuis.

De kop-hals-rompboerderij ligt vaak op een wierde en is vaak omgracht. In dit type wordt de agrarische ontwikkeling van het gebied weerspiegeld, wat ook te zien is aan het feit dat naast de boerderij in de loop van de tijd één of meer grote schuren zijn gebouwd.

Deze bouwvorm wordt als streekeigen beschouwd en is dus van grote cultuur- en architectuurhistorische waarde.

5.2 Oldambtster boerderij

In Noord-Groningen komt het Oldambtster type veel voor. Het is ontstaan in de loop van de achttiende eeuw en weerspiegelt eveneens de agrarische ontwikkelingen. Het type wordt gekenmerkt door het feit dat woongedeelte en bedrijfsruimte onder een doorlopende noklijn is ondergebracht. Daarnaast is kenmerkend dat door versmallingen, de krimp, de schuur overgaat in een smaller voorhuis. In de loop van de tijd is ook hier de bedrijfsruimte vermeerderd door een schuur aan de al bestaande schuur vast te bouwen, soms gevolgd door een derde.

Omdat de Oldambtster boerderij groot en hoog is, is het voorhuis eveneens groot. Kenmerkend voor deze streek is dat er op de verdieping geen liggende vensters aangebracht zijn, zoals gebruikelijk in het Oldambt, maar staande.

Ook deze bouwvorm is streekeigen en daarom van grote cultuur- en architectuurhistorische waarde.

5.3 Groninger dwarshuis

In de gemeente De Marne is in de tweede helft van de negentiende en in het begin van de twintigste eeuw veel bebouwing in de dorpen uitgevoerd als dwarshuis. Kenmerkend aan het dwarshuis is dat het in de lengte langs de weg gebouwd is. Meestal is de voorgevel symmetrisch, met de deur in het midden, geflankeerd door twee vensters aan beide zijden. Het grondvlak is in principe rechthoekig, met een afgewolfd schilddak, maar vaak komt ook een vierkant grondvlak voor, met een rondlopend schilddak. In de loop van de twintigste eeuw is het dwarshuis vaak aan één zijde uitgebouwd en gedekt met een steekkap.

Dwarshuizen komen in grotere en kleinere varianten voor als huisvesting van arbeiders, middenstanders, notabelen en rentenierende hereboeren. De uitvoering varieert van sober tot rijk gedecoreerd. Eclectische stijlen en vernieuwingen die in de eerste twee decennia van de twintigste eeuw plaatsvonden, worden in het dwarshuis toegepast.

Het Groninger dwarshuis is kenmerkend voor de streek en weerspiegelt de sociale verhoudingen die in de bouwtijd golden. Het is daarom cultuur- en architectuurhistorisch van grote waarde.

5.4 Krimpenhuis

Het krimpenhuis wordt gekenmerkt door het feit dat de noklijn ervan haaks op de weg staat en het achterste deel naar voren toe versmald wordt door krimpen. In het voorste deel wordt gewoond, in het bredere achterste deel konden verschillende werkzaamheden plaatsvinden. Veel arbeiderswoningen zijn in het type van het krimpenhuis uitgevoerd.

De sociale geschiedenis wordt in dit type weerspiegeld en het is daarom van grote cultuur- en architectuurhistorische waarde.

5.5 Interbellumstijl

Het is opvallend dat in het derde en vierde decennium van de twintigste eeuw veel woonhuizen, winkelpanden en ook soms bedrijven gebouwd zijn. Zij zijn uitgevoerd in een stijl, die Amsterdamse School genoemd wordt. De Amsterdamse School-stijl wordt gekenmerkt door een plastische wijze van vormgeving, waarin het gebruik van baksteen en dakpannen niet alleen als bouw materiaal, maar ook als decoratie beschouwd wordt. In Groningen wordt deze stijl in een enigszins versoberde vorm toegepast, waarin vooral geometrische vlakverdeling een grote rol speelt. Deze stijl komt in Groningen zoveel voor, dat er vaak gesproken wordt van de Groninger School.

Van eenvoudige twee-onder-één-kapwoningen tot indrukwekkende villa's, soms ook als woongedeelte bij een boerderij, komt dit type voor. Het weerspiegelt een tijdgeest en sociale ontwikkelingen in de streek. Het is daarom van grote cultuur- en architectuurhistorische waarde.

5.6 Wederopbouw

Eind jaren 1930 veranderde de architectuurstijl. De Amsterdamse School had zijn beste tijd gehad. Er werd teruggegrepen op een traditionele vormgeving, die de Delftse School wordt genoemd, naar de bouwkundige opleiding aan de Technische Hogeschool in Delft, waar prof. ir. M.J. Granpré Molière les gaf en wiens naam aan deze stijl verbonden is. Deze stijl wordt gekenmerkt door eenvoudige traditionele vormen zonder al te veel versieringen. In de gemeente De Marne zijn duidelijke voorbeelden aanwezig van deze stijl, ook in enkele huizen die al vlak voor of zelfs tijdens WO II gebouwd zijn. Niet alleen van woonhuizen, ook voorbeelden van kerken in deze stijl zijn in de gemeente te vinden.

Hoofdstuk 6 Karakteristieke bebouwing en gebieden

6.1 Inleiding

Vanuit de provinciale en gemeentelijke wens om de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving, en in het bijzonder het erfgoed te behouden, hebben de voormalige gemeenten De Marne en Winsum een inventarisatie gemaakt van het bebouwde erfgoed in de gemeente. Daarbij is gekeken naar karakteristieken op pandniveau en voor een kleiner deel naar andere bouwwerken.

Om te komen tot een lijst van karakteristieke panden en andere bouwwerken in de gemeente, is het van belang in beeld te brengen waar deze karakteristiek uit bestaat.

Voorgaande hoofdstukken hebben een beeld gegeven van de kenmerken van het landschap en van de kenmerkende bebouwingstypologie.

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet op welke wijze de selectie en waardering van karakteristieke panden en karakteristieke andere bouwwerken tot stand is gekomen.

6.2 Karakteristieke panden

6.2.1 Inventarisatie panden

De inventarisatie van karakteristieke panden en andere bouwwerken in de gemeente richt zich op de panden die voor 1965 zijn gebouwd. De eerste analyse is gedaan met gebruikmaking van bestaande informatie (MIP-lijst) over ouderdom van panden en eerdere karakteristieke aanduidingen en op basis van visuele waarneming. Is een adres na deze eerste beoordeling als karakteristiek gezien, dan is er een verdere uitwerking gemaakt met motivering en foto.

6.2.2 Nadere typering bebouwing

De meest bepalende bouwwerken in het buitengebied van de gemeente De Marne zijn de boerderijen. In de dorpen is de verscheidenheid aan bebouwingstypologie groter. Naast woonhuizen gaat het daarbij ook om winkels, kerken, scholen, overheidsgebouwen enz. Wat de boerderijen betreft, die overigens ook in de dorpen voorkomen, is een nadere typering gemaakt om de kenmerken en kwaliteiten van de boerderijen goed te kunnen duiden en te relateren aan de inventarisatie. Er valt onderscheid te maken in enkele hoofdgroepen met daarbij behorende subgroepen:

Kop-hals-romptype (geschakelde bouwvolumes)

- traditioneel type met nokrichting allemaal gelijk;
- dwarshuistype (woonhuis dwars voorgeplaatst, veelal als latere uitbreiding van het woongedeelte);
- soms ook zonder de 'hals', dus kop-romp;
- villatype (veelal later toegevoegd woonhuis in rijke architectonische taal).

Krimpentype (alles onder één nok met versmallingen (krimpen) naar het woongedeelte)

- algemeen voorkomend ook voor kleine boerderijen en/of arbeiderswoningen;

- Oldambtstertype (vanwege royale maatvoering en vaak met zaadzolders).

Voor veel boerderijen geldt dat ze een rijke ontwikkeling kennen. Ze zijn gegroeid in omvang of zijn door de tijd heen op onderdelen aangepast. Dat geldt met name voor boerderijen die op een wierde zijn gelegen. Juist daar kunnen veel oude bewoningssporen liggen die niet allemaal meer zichtbaar zijn. Mede daardoor zijn wierden ook vanuit de archeologie interessant. Bij de inventarisatie is vooral gekeken naar het huidige exterieur van de gebouwen.

6.2.3 Waardering van panden

De aanwijzing tot karakteristiek of beeldbepalend pand moet navolgbaar zijn, logisch en goed onderbouwd. Aan de hand van een wegingssysteem is bepaald of een pand al dan niet karakteristiek is. Daarmee wordt een objectivering nagestreefd. Alle panden van voor 1965 zijn beoordeeld op de volgende criteria:

- cultuurhistorische aspecten, zoals ontstaansgeschiedenis en lokaal belang;
- architectonische aspecten, zoals bouwstijl, zeldzaamheid en herkenbaarheid;
- stedenbouwkundige aspecten, zoals ligging en ensemble;
- authenticiteit, zoals gaafheid en kwaliteit;
- zeldzaamheid.

Cultuurhistorische aspecten

Met cultuurhistorische waarde wordt aangegeven in hoeverre het gebouw en/of de functie als kenmerkend voor de ontwikkeling van de streek mag worden beschouwd. Dit aspect geeft tevens een indicatie van de historische en maatschappelijke waarde van het object.

Architectonische aspecten

Met architectonische waarde wordt een duiding gegeven van de kwaliteit van het object zelf. Het gaat hierbij om de mate waarin het gebouw bepaalde historische stijkenmerken toont, overeenkomstig de tijdgeest en architectuur van het gebouw.

Stedenbouwkundige aspecten

Met stedenbouwkundige waarde wordt aangegeven in hoeverre het bouwwerk bepalend is voor de ruimtelijke karakteristiek van de plek en/of de streek. Zodra bouwwerken een opvallende ligging (bij voorbeeld hoekpanden) en/of met een bijzondere verschijningsvorm (onder meer als gevolg van de functie) kunnen deze waarden meer aanwezig zijn.

Indien sprake is van nadrukkelijke onderlinge samenhang is er sprake van een ensemble. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een ensemble dat bewust ontworpen is en een ensemble dat ontstaan is door eenzelfde architectuur voor de verschillende panden.

Authenticiteit in de zin van gaafheid en kwaliteit

Het gaat hierbij om de beoordeling van het exterieur. Gekeken is naar de kwaliteit van de oorspronkelijke hoofdvorm en gevels (voor zover waarneembaar). Indien er ingrijpende verbouwingen hebben plaatsgevonden is hier een geringe score gegeven.

Zeldzaamheid

Het gebouwtype, de cultuurhistorische waarde en de architectuurhistorische waarde kunnen vaak of juist heel weinig voorkomen. De mate van zeldzaamheid is in een waardering uitgedrukt.

Waardeoordeel en status van een pand

Op elk van de vijf thema's is in het onderzoek een score bepaald:

- 1 = redelijk waardevol;
- 2 = waardevol;

3 = zeer waardevol.

6.2.4 Resultaat inventarisatie

De inventarisatie van karakteristieke panden heeft geleid tot de aanwijzing van 746 karakteristieke bouwwerken. Een deel van de karakteristieke panden valt binnen het buitengebied van de voormalige gemeente De Marne. Deze panden zijn opgenomen in het facetbestemmingsplan Gebouwd Erfgoed.

In bijlage 1 Karakteristieke panden voormalige gemeente De Marne bij de regels van dit bestemmingsplan zijn de karakteristieke panden opgenomen inclusief toelichting.

6.3 Karakteristieke gebieden

Het grondgebied van de voormalige gemeente De Marne is opgedeeld in verschillende gebieden. Er wordt onderscheid gemaakt in de volgende gebieden:

- Beschermd dorpsgezicht;
- Historische kernen;
- Oude structuren;
- Lauwersoog;
- Buitengebied.

Dat onderscheid biedt de mogelijkheid om de extra waardevolle plekken en de gewaardeerde representatieve delen van De Marne te beschermen. In deze beheersverordening worden Historische kernen en Oude structuren opgenomen en voorzien van een beschermende regeling.

Historische kernen

Het gaat hier om de meest gewaardeerde en oorspronkelijke delen van de gebouwde omgeving. Er gelden criteria op basis van de hoogste waardering, dit betreft het beschermd dorpsgezicht Eenrum en de historisch meest waardevolle delen (bijvoorbeeld ter plaatse van de oorsprong van kernen). De hoogste waardering betekent de meeste zorg voor behoud en daarom het hoogste detailniveau in criteria.

criteria

Omgeving:

- behouden van bestaand verkavelingspatroon en bebouwingstypologie;
- bij vervanging en uitbreiding huidige plaatsing, omvang, oriëntatie, nokrichting en ruimte tussen de gebouwen respecteren;
- waarborgen van de aanwezige cultuurhistorische kwaliteit;

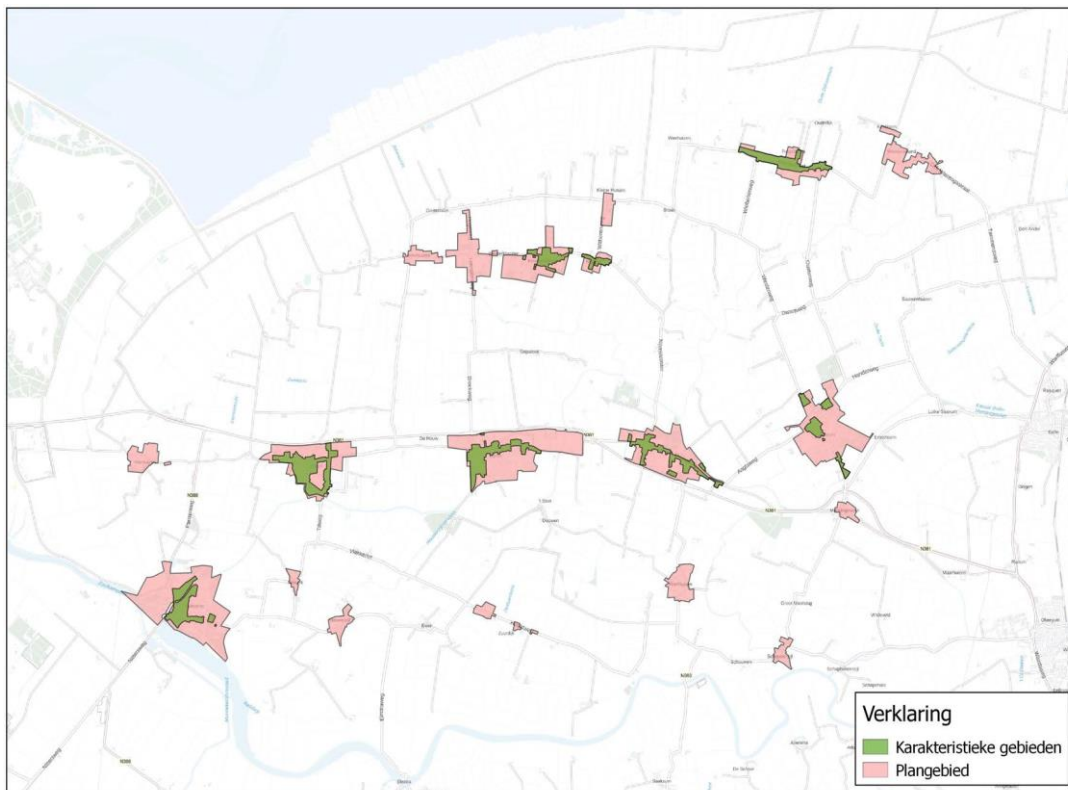
Oude Structuren

Het betreft bebouwing die vanuit de groei van de kern de structuur heeft bepaald en die beeldbepalend is voor de 'eigenheid' van de kern. Ten opzichte van de 'historische kernen' zijn dit over het algemeen wat minder oude delen.

criteria

Omgeving:

- duidelijke voorkant en achterkant;
- handhaven groepering per bouwstijl (per bouwstijl staan vaak enkele gebouwen bij elkaar, dit is belangrijk bij herbouw of uitbreiding);

Figuur 6: overzicht karakteristieke gebieden (groene gebieden)

Hoofdstuk 7 Juridische toelichting

Algemeen

Voorliggende facetbeheersverordening bevat een regeling die toeziet op het behouden en beschermen van karakteristieke panden binnen de kernen in de voormalige gemeente De Marne. Deze waarden staan onder druk door aardbevingen als gevolg van de gaswinning in Groningen.

Om die reden heeft de provincie Groningen expliciet verordonneerd in haar Omgevingsverordening dat karakteristieke panden per direct zijn beschermd via een sloopregeling en dat dit via een bestemmingsplan of ander planologisch instrument nader moet worden uitgewerkt. De gemeente Het Hogeland heeft dat voor de voormalige gemeente De Marne gedaan door specifieke panden aan te wijzen die nadere bescherming behoeven. Op het moment dat deze verordening in werking treedt, zal de regeling uit de Omgevingsverordening Groningen vervallen.

In deze beheersverordening worden zowel ten aanzien van bouwen als ten aanzien van sloop maatregelen getroffen die vanwege het bijzondere karakter van het gebied en de bebouwing aanvullend werken op de geldende beheersverordeningen.

Bij het opstellen van deze beheersverordening is nadrukkelijk nagedacht hoever de bescherming met een sloopregeling zou moeten gaan. Die vraag is gesteld, omdat in het verleden in de meeste plannen een strikte scheiding werd gehanteerd tussen ruimtelijke ordening en welstand. Hoewel dit in de afgelopen jaren minder aan de orde is gesteld en er bovendien in het kader van de Crisis- en herstelwet al druk wordt geëxperimenteerd met integratie van (welstands)regels in bestemmingsplannen, wordt dit onderscheid totdat de nieuwe Omgevingswet in werking zal treden nog wel gemaakt.

Welstandsaspecten worden dus in veel gevallen niet in een bestemmingsplan geregeld, maar via een apart spoor bij het verlenen van omgevingsvergunningen zoals bedoeld in artikel 2.1, lid 1 sub a Wabo (bouwen). Los van de Crisis- en herstelwet-plannen kunnen bijzondere architectonische waarden in een bestemmingsplan wel worden beschermd als die een gebied een eigen sfeer geven en daarmee de ruimtelijke ordening mede haar karakter geven. Meestal komt dit tot uitdrukking in bestemmingsplannen die ook beschermd dorpsgezicht zijn, maar ook bij nieuwbouwplannen worden bijzondere waarden in bestemmingsplannen geregeld. Het bijzondere karakter van een gebied kan dus een rechtvaardiging zijn om het begrip ruimtelijke ordening (zolang het nog aan de orde is) ruimer te interpreteren en in dat kader ook bijzondere gebiedseigen regelingen te treffen.

De aardbevingsproblematiek in het gebied geeft een extra urgentie aan het vastleggen van de bestaande karakteristieken. Door (mogelijke) bevingen staan deze karakteristieken onder druk. Daarom is het in tegenstelling tot andere gebieden noodzakelijk extra beschermende maatregelen te treffen om verval van de bebouwde omgeving tegen te gaan. Daarbij zijn zowel stedenbouwkundige als architectonische (welstands)aspecten betrokken.

In deze verordening worden zowel ten aanzien van bouwen als ten aanzien van sloop maatregelen getroffen die vanwege het bijzondere karakter van het gebied en de bebouwing dus verder gaan dan in andere bestemmingsplannen. Ook kleine onderdelen van aangewezen gebouwen die de architectuur betreffen, zoals schoorstenen et cetera zijn daardoor in een beschermende sloopregeling opgenomen.

De regeling gaat uit van een inventarisatie die in Bijlage 1 Karakteristieke panden voormalige gemeente De Marne is opgenomen. Alle panden/objecten die hierin zijn benoemd vallen binnen het plangebied onder de werking van deze verordening.

Facetregeling

De voorliggende regeling is juridisch vormgegeven als een facetbeheersverordening. Dat wil zeggen dat de herziening niet rechtstreeks is verwerkt in de onderliggende beheersverordeningen voor de grote- en kleine kernen, maar dat het plan slechts een facet van dit onderliggende plan herziet. De in deze verordening opgenomen regeling voor het slopen van panden moet worden gezien als een aanvulling op de huidige regels van de beheersverordening voor de kernen. De regels in de onderliggende verordeningen blijven onverkort van toepassing.

De facet regeling wordt ook digitaal beschikbaar gesteld. De verbeelding van een beheersverordening, is in tegenstelling van een bestemmingsplan vormvrij. Er zijn geen standaarden vastgelegd waaraan een verbeelding moet voldoen voor wat betreft kleuren en benamingen. Een beheersverordening voldoet aan de vereisten van IMRO 2012 voor publicatie op ruimtelijkeplannen.nl. Uit het Bro zijn overgangsregels en een anti-dubbeltelregel overgenomen.

Opzet regeling

In het facetbeheersverordening is een regeling opgenomen waarin het vorengenoemde beleid is vertaald.

Daarbij is, conform de inventarisatie (zie Hoofdstuk 6 Karakteristieke bebouwing en gebieden) onderscheid gemaakt in karakteristieke gebouwen karakteristieke gebieden.

Karakteristieke gebouwen

In de beheersverordening worden twee categorieën van karakteristieke gebouwen onderscheiden:

- de karakteristieke gebouwen van actieve agrarische bedrijven, met de aanduiding '*specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij*';
- de overige karakteristieke gebouwen, met de aanduiding '*specifieke vorm van waarde karakteristiek gebouw*'.

De regeling voor de karakteristieke gebouwen van actieve agrarische bedrijven ('*specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij*') is uitgesplitst in een regeling voor de agrarische bedrijfswoning en een regeling voor de bedrijfsschuren.

(Bedrijfs)woningen

De regeling voor de agrarische bedrijfswoningen (minus bedrijfsschuren) en de overige karakteristieke gebouwen (meestal woningen) ziet toe op specifieke (ver)bouwregels van deze panden, rekening houdend met hun bijzondere waarden. Dat is uitgewerkt door het vastleggen van de bestaande goot- en bouwhoogte, kapvorm, oppervlakte en gevelindeling van het pand. Van de bouwregels kan onder omstandigheden worden afgeweken. De voorwaarden staan in artikel 3.3 omschreven.

Voor elk van de in Bijlage 1 Karakteristieke panden voormalige gemeente De Marne opgenomen karakteristieke gebouwen is een sloopverbod zonder omgevingsvergunning opgenomen in artikel 3.4. Aan het verlenen van de omgevingsvergunning voor het slopen zijn voorwaarden verbonden. Van belang is dat een deskundigenoordeel wordt gevraagd over het al dan niet verlenen van een omgevingsvergunning.

In algemene zin wordt een omgevingsvergunning voor het slopen van een pand slechts verleend als:

- er sprake is van een algemeen belang waarvoor het pand moet wijken;
- instandhouding van het pand redelijkerwijs niet mogelijk is;
- de karakteristieken niet meer aanwezig zijn;
- een deel van het pand wordt gesloopt dat niet als karakteristiek wordt aangemerkt;
- een deel van het pand wordt gesloopt dat weliswaar karakteristiek is, maar er een vervanging plaatsvindt door gelijkwaardige delen.

De gemeente Het Hogeland hanteert als gelijkwaardig dat de vervangende delen in materiaal, kleur en uitstraling identiek zijn, dan wel in belangrijke mate de oorspronkelijke delen benaderen, waardoor voor het pand als geheel de kwaliteit overeind blijft of verbetert en een eenduidige uitstraling behouden blijft. Uiteraard is dit begrip niet volledig objectief te begrenzen. Daarom is ook een vergunning vereist en zullen deskundigen en de belanghebbenden in de omgeving kunnen worden betrokken om te bezien wat hieronder in voorkomende gevallen worden begrepen. Het is niet de bedoeling dit voor ieder onderdeel uitgebreid te beoordelen. In de meeste gevallen bestaat al consensus wat onder de kwaliteit moet worden begrepen.

In de regels voor karakteristieke bouwwerken, volgens instructie van de provincie Groningen in de omgevingsverordening, aangegeven dat een omgevingsvergunning voor het slopen alleen kan worden verleend als instandhouding redelijkerwijs niet mogelijk is gelet op zinnig hergebruik daarvan. Daarvoor moet onderzoek worden verricht waarbij ook eventueel een herbestemming kan worden overwogen.

In die afweging wordt onder andere gekeken naar:

- de cultuurhistorische waarde van het pand:
 1. de betekenis van het pand voor het dorp of voor het landschap (beleving, herkenning, uitstraling van het pand, relatie met omgeving);
 2. de betekenis van het pand voor de gemeenschap (vervult het pand nu of vanuit de historie een rol binnen de lokale gemeenschap);
 3. de bouwhistorie van het pand: ouderdom, ambachtelijke kwaliteit, architectuur, materiaal- en kleurgebruik;
- de staat van het pand en de ondergrond;
- de veiligheid van/rond het pand te garanderen op korte/lange termijn;
- de onderhoudsconditie van het pand en eventueel de aanwezigheid van aardbevingsschades;
- intrinsieke zwakheid van bouwmaterialen en bouwdelen.

In de afweging wordt door de gemeente dus nadrukkelijk gekeken in hoeverre een duurzame instandhouding van het gebouw mogelijk is rekening houdend met de waarde van het gebouw nu en in de toekomst en de daarvoor benodigde investeringen. Daarbij is aangegeven dat als karakteristiek aangeduide gebouwen een hoge cultuurhistorische waarde kennen. In de afweging tussen waarde van een pand en benodigde investeringen voor instandhouding ervan, zal de lat bij karakteristieke panden hoog liggen.

Een initiatiefnemer dient zorg te dragen voor een deugdelijke onderbouwing van een onafhankelijk deskundige dat ingaat op de toekomstwaarde van het te slopen gebouw. Aan deze toekomstwaarde wordt invulling gegeven door inzicht te geven in de bouwkundige en gebruikstechnische staat van het gebouw (zoals hiervoor benoemd: staat van het pand en de ondergrond, de veiligheid van het pand, de onderhoudsconditie van het pand en eventuele aardbevingsschades en de intrinsieke zwakheid van bouwmaterialen en bouwdelen). Daarnaast moet de initiatiefnemer inzicht geven in de mate waarin het pand geschikt kan worden gemaakt voor herbestemming.

De gemeente heeft met de onderbouwing tot aanwijzing tot karakteristiek pand zicht op de cultuurhistorische waarde van het pand. Deze cultuurhistorische waarde wordt gelegd naast de

toekomstwaarde van het gebouw, wat blijkt uit het rapport van de initiatiefnemer.

Agrarische bedrijfsschuren

Voor bedrijfsschuren ter plaatse van de aanduiding '*specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij*' wordt een omgevingsvergunning voor het slopen slechts verleend indien:

- sprake is van een algemeen belang waarvoor het pand moet wijken; of
- instandhouding van het pand overeenkomstig de agrarische functie of een andere passende functie redelijkerwijs niet mogelijk is;
- de hoofdvorm niet meer aanwezig is; of
- een deel van het pand wordt gesloopt dat niet als karakteristiek wordt aangemerkt; of
- een deel van het pand wordt gesloopt dat weliswaar karakteristiek is, maar er een vervanging plaatsvindt door gelijkwaardige delen.

Het doel van de regeling is de bescherming van karakteristieke agrarische bedrijfsschuren tegen sloop. De gemeente moet de aanvraag van een sloopvergunning in ieder geval aan twee criteria toetsen. Ten eerste moet worden onderzocht of zinvol hergebruik volgens de bestaande agrarische functie mogelijk is. Ten tweede moet de gemeente onderzoeken of hergebruik voor een andere functie objectief gezien mogelijk is. Dit laatste betekent dat de gemeente moet onderzoeken:

- of er een andere passende functie voor de bedrijfsschuur kan worden gevonden en;
- of de ondernemer hiermee akkoord gaat.

Als er geen andere passende functie kan worden gevonden of wanneer de ondernemer zich ondanks overleg met de gemeente niet kan vinden in hergebruik voor een andere functie, dan kan de gemeente op grond van een afweging van de betrokken belangen een sloopvergunning verlenen. Een en ander vereist wel een goede motivering, waaruit bijvoorbeeld moet blijken welk overleg er is geweest over alternatieve mogelijkheden om sloop te voorkomen.

De sloopvergunning wordt verleend indien er sprake is van een met maatwerk tot stand gekomen en door het college goedgekeurd plan voor herinrichting van de locatie. Doorgaans zal dit plan bestaan uit vervangende nieuwbouw. Dit nieuwbouwplan dient van gelijkwaardige kwaliteit te zijn als de te slopen bedrijfsschuur. Hieronder wordt verstaan nieuwbouw met een hoogwaardige ruimtelijke uitstraling, passend in de omgeving.

Karakteristieke gebieden

Naast een bescherming van panden op objectniveau, heeft de gemeente Het Hogeland ook gekozen voor een gebiedsgerichte bescherming. Karakteristieke gebieden zijn gebieden die kenmerkend zijn voor de ontwikkelingsgeschiedenis van de voormalige gemeente Winsum, het 'verhaal' van de gemeente vertellen en daarmee dragers zijn van de eigenheid en identiteit van de gemeente. Het zijn in veel gevallen de gebieden die al sinds jaar en dag zijn bewoond, zoals de historische kernen en oude structuren.

In karakteristieke gebieden zijn veel karakteristieke gebouwen te vinden, maar de totale waarde van het gebied is meer dan alleen deze panden. Om de kwaliteit van deze gebieden te beschermen en te voorkomen dat door sloop van gebouwen deze kwaliteit achteruitgaat, is voor deze gebieden een sloopverbod zonder omgevingsvergunning opgenomen voor alle in het gebied gelegen gebouwen (ook gebouwen die van zichzelf geen status hebben als karakteristiek). Aan het verlenen van de omgevingsvergunning zijn voorwaarden verbonden die er op toe zien dat:

- zicht is op een passende herinrichting van de locatie (herbouw, andere functie);
- de sloop niet leidt tot achteruitgang van de kenmerkende stedenbouwkundige, cultuurhistorische en landschappelijke waarden van het gebied en de architectonische waarde van de binnen dit gebied aanwezige karakteristieke bebouwing. Die karakteristieke gebouwen zijn specifiek aangeduid. Zoals hiervoor al aangegeven, kan daarbij ook worden gekeken naar aanpassing van

onderdelen van gevels of schoorstenen. Hoewel dit betrekkelijk marginale onderdelen lijken, moeten die vanwege de grote sloop- en vervangingsbehoefte in verband met de aardbevingen in samenhang worden beoordeeld. Een sloopregeling die ook op dit soort onderdelen toetst, is daarom te rechtvaardigen.

Vergunningsvrije bouwwerken

Aandacht vraagt verder de sloop van vergunningsvrije bouwwerken (zoals een dakkapel op een achterdakvlak en zonnepanelen) zoals bedoeld in artikel 2 van bijlage II van het Besluit omgevingsrecht. Uitdrukkelijk wordt hier gemeld dat dit soort bouwwerken niet onder het sloopverbod vallen. Dat wat volledig vergunningsvrij kan worden gebouwd, kan ook vergunningsvrij worden gesloopt. Uiteraard moet bij sloop wel worden voldaan aan de eisen van welstand in de zin dat excessen worden voorkomen. Dat laatste is echter niet in deze verordening betrokken.

Mogelijk zullen in de toekomst bepaalde panden als monument worden aangewezen. Die panden vallen onder een ander regime (Erfgoedwet/verordening). Dit is expliciet verwoord in Artikel 2 Van toepassingverklaring van deze beheersverordening.

De voorwaarden voor een sloopvergunning zijn mede afhankelijk van de bouwtechnische staat en de op grond daarvan te bepalen economische waarde. Hierbij zal ook worden gekeken naar de gebruiksmogelijkheden (gebruikswaarde van de panden).

Mocht er sprake zijn van:

- werken en werkzaamheden die noodzakelijk zijn in verband met de gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden, dan wel van ondergeschikte aard zijn;
- de noodzakelijke sloop van gebouwen ter voorkoming van instortingsgevaar in geval er sprake is van een acute bedreiging van veiligheid van personen of beschadiging van omliggende bebouwing of percelen;

zijn de voorwaarden voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor het slopen van panden niet van toepassing.

Hoofdstuk 8 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Dit hoofdstuk geeft de resultaten weer van het overleg met de eigenaren en gebruikers van de geselecteerde panden en met overige inwoners van de gemeente. De resultaten hiervan kunnen hieronder en in de bijlagen worden terug gevonden.

De Wro kent geen voorbereidingsprocedure voor de beheersverordening omdat de bestaande situatie geregeld wordt. Het vaststellen van een beheersverordening is een besluit tot vaststelling van algemeen verbindende voorschriften. Op een dergelijk besluit is hoofdstuk 3 Awb van toepassing, met dien verstande dat afdeling 3.2 Awb ingevolge artikel 3:1 lid 1 Awb alleen van toepassing is voor zover de aard van de algemeen verbindende voorschriften zich niet tegen toepassing van de in die afdeling opgenomen voorschriften betreffende zorgvuldigheid en belangenafweging verzet.

Tegen het besluit tot vaststellen van een beheersverordening kan geen bezwaar bij de gemeenteraad of beroep bij de bestuursrechter worden aangetekend. De beheersverordening moet conform artikel 139 Gemeentewet bekend worden gemaakt.

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 verordening:

het beheersverordening Facetbeheersverordening gebouwd erfgoed met identificatienummer NL.IMRO.1966.BVHHLerfgoed-VO01 van de gemeente Het Hogeland;

1.2 verordeningsgebied:

De geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlage;

1.3 bestaand:

- a. het beeld, de karakteristiek, het gebruik en/of (onderdelen van) bouwwerken die op het tijdstip van inwerkingtreding van de beheersverordening aanwezig zijn en bouwwerken die op dat tijdstip in uitvoering zijn, dan wel kunnen worden gebouwd krachtens een omgevingsvergunning;
- b. het onder a bedoelde geldt niet voor zover sprake was van strijd met het voorheen geldende beheersverordening, daaronder mede begrepen het overgangsrecht van de beheersverordening of een andere planologische toestemming;

1.4 delen van gebouwen:

delen van gebouwen zoals schoorstenen, balkons, toegangsportalen, en gevelindeling; hieronder zijn niet begrepen dakgoten, kozijnen en plinten en dergelijke;

1.5 deskundige:

een persoon met een algemeen geaccepteerde opleiding en ervaring op het gebied van stedenbouw, landschap en/of architectuur;

1.6 gewoon onderhoud en herstel:

activiteiten die gericht zijn op het behoud van een bouwwerk waarbij vormgeving, detaillering en profilering niet wijzigen;

1.7 karakteristieke gebouwen:

gebouwen of onderdelen van gebouwen die kunnen worden beschouwd als een onderdeel van het cultureel erfgoed vanwege hun cultuurhistorische waarde architectonische- en/of kunsthistorische waarde, situationele- en/of ensemblewaarde, gaafheid en/of herkenbaarheid of zeldzaamheid;

1.8 maatwerkmethode:

methode van overleg via keukentafelgesprekken met de initiatiefnemer, de gemeente en een deskundige, met als doel om op perceelsniveau overeenstemming te bereiken over de herinrichting van een bouwperceel;

1.9 slopen

het afbreken of weghalen van gebouwen of onderdelen van gebouwen.

1.10 voorziening:

bouwkundige of bouwtechnische maatregel aan een gebouw die strekt tot verbetering van de gebruiksfunctie, waaronder begrepen de daarbij noodzakelijke opheffing van gebreken aan de constructieve veiligheid.

Artikel 2 Van toepassingverklaring

Dit is een facet beheersverordening. Een facet beheersverordening is een aanvulling op de beheersverordeningen die gelden binnen de grenzen van het gebied dat op de verbeelding is aangegeven. De aanvulling heeft betrekking op het onderwerp van de bescherming van karakteristieke bebouwing in het kernen. Het bepaalde in de geldende beheersverordeningen blijft van toepassing, met dien verstande dat, in geval van strijdigheid ten aanzien van het onderwerp, de bepalingen van deze facet beheersverordening voorgaan.

Dit facet beheersverordening is van toepassing op de bestemmingsplannen, zoals opgenomen in onderstaande tabel:

Naam plan	Identificatienummer	Vaststellingsdatum
Kleine Kernen	NL.IMRO.1663.BVKK2014-0401	27-05-2014
Grote Kernen	NL.IMRO.1663.BVGK2014-VS01	27-01-2015

Deze beheersverordening is niet van toepassing op rijksmonumenten zoals bedoeld in de Erfgoedwet. Voor zover reeds een sloopvergunning noodzakelijk is op grond van de Wabo (art. 2.1 lid 1 sub h of 2.2 lid b) geeft dit plan slechts een aanvulling van toetsingseisen ter verlening van een omgevingsvergunning.

Hoofdstuk 2 Gebruiks- en bouwregels

Artikel 3 Waarde ruimtelijke kwaliteit

3.1 Omschrijving

Ter plaatse van het besluitvlak 'Waarde ruimtelijke kwaliteit' aangegeven gebieden zijn mede bestemd voor het behoud van de bestaande ruimtelijke kwaliteiten waaronder wordt begrepen:

- het aanwezige straat-, bebouwings- en/of landschapsbeeld ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristiek gebied';
- de cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectonische waarde en functie in het landschap van gebouwen ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristiek gebouw' en 'specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij'.

3.2 Bouwregels

In afwijking van het bepaalde in de andere daar voorkomende besluitvlakken en besluitsubvlakken geldt voor het bouwen van gebouwen de volgende regel:

- ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristiek gebouw' en 'specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij' dienen de bestaande goot- en bouwhoogten, de kapvorm, de nokrichting, de oppervlakte van het bouwwerk, de bestaande gevelindeling en de bestaande ligging, alsmede de karakteristieken van andere bouwwerken te worden gehandhaafd.

3.3 Afwijken van de bouwregels

Het bevoegd gezag kan bij een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in:

- a. lid 3.2, en toestaan dat de goot- of bouwhoogte, de kapvorm, de nokrichting, de oppervlakte, de gevelindeling en/of de ligging van de bouwwerken wordt gewijzigd, mits geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de karakteristieke verschijningsvorm van het bouwwerk, waarbij de verbouwingen of nieuwbouw in ieder geval moeten passen bij de architectuur en vormgeving van het bestaandebouwwerk en er rekening wordt gehouden met ligging en context van het bestaande gebouw of ander bouwwerk, geen gebouw zijnde.

3.4 Omgevingsvergunning voor het slopen van gebouwen en andere bouwwerken

3.4.1 Sloopverbod zonder vergunning

- a. Ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristiek gebied' mogen gebouwen niet zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning gesloopt worden;
- b. Ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristiek gebouw' mogen gebouwen en delen van gebouwen niet worden gesloopt zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning;
- c. Ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij' mogen gebouwen en delen van gebouwen niet worden gesloopt zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning.

3.4.2 Voorwaarden vergunningverlening

a Karakteristiek gebied

Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 3.4.1 onder a wordt voor gebouwen ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristiek gebied' slechts verleend indien:

- a. de sloop niet leidt tot achteruitgang van de kenmerkende waarden van een gebied, zodanig dat het stedenbouwkundig, dan wel landschappelijk beeld onevenredig wordt aangetast;
- b. de aanvraag om vergunning is voorzien van:
 1. een door het college van Burgemeester en Wethouders goedgekeurd plan voor herinrichting van de locatie waaruit blijkt dat het kenmerkende stedenbouwkundige, dan wel landschappelijke beeld niet onevenredig wordt aangetast ;
 2. een schriftelijke verklaring en planning van de uitvoering waarmee de uitvoering van de sloop en de herinrichting van de locatie is vastgelegd.

Indien de regeling ten aanzien van 'specifieke vorm van waarde karakteristiek gebouw' of 'specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij ' van toepassing is, dan is deze regeling niet van toepassing.

b Karakteristiek gebouw

- a. Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 3.4.1 onder b voor het slopen van (delen van) gebouwen ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristiek gebouw' wordt slechts verleend indien:
 1. sprake is van een algemeen belang waarvoor (delen van) het gebouw moet wijken; of
 2. wordt aangetoond dat zinvol (her)gebruik van het gebouw overeenkomstig de geldende bestemming of een andere, uit een oogpunt van een goede fysieke leefomgeving, passende bestemming objectief gezien niet mogelijk is en het belang van de vergunningaanvrager bij sloop van het gebouw in redelijkheid dient te prevaleren boven het cultuurhistorisch belang bij behoud ervan. De aanvrager van een omgevingsvergunning dient daartoe een rapport van een onafhankelijke deskundige te overleggen, dat ingaat op:
 - de bouwkundige en gebruikstechnische staat van het gebouw;
 - de mate waarin het gebouw geschikt is of door het treffen van voorzieningen geschikt kan worden gemaakt voor zinvol (her)gebruik overeenkomstig de geldende bestemming of een andere, uit het oogpunt van een goede fysieke leefomgeving, passende bestemming; of
 3. de karakteristieken van het gebouw niet langer aanwezig zijn en alleen met ingrijpende wijzigingen aan het gebouw kunnen worden hersteld; of
 4. het delen van een gebouw betreft die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop van deze delen geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm plaatsvindt; of
 5. het delen van een gebouw betreft die wel als karakteristiek zijn aan te merken, maar deze delen worden vervangen door gelijkwaardige karakteristieke delen.
- b. Het overleggen van een deskundigenrapport, bedoeld in lid a onder 2, is niet nodig indien kan worden aangetoond dat reeds eerder deskundigenonderzoek is gedaan met dezelfde strekking.
- c. Indien het bevoegd gezag het voornemen heeft om een vergunning te verlenen, wordt een onafhankelijke deskundige om een schriftelijke advies gevraagd.
- d. In het geval dat sloop van volledige gebouwen op grond van het gestelde in lid b onder a sub 2 of 3 mogelijk is, dient de aanvraag om sloopvergunning tevens te worden voorzien van:
 1. een door het college van burgemeester en wethouders goedgekeurd plan voor de herinrichting van de locatie ten behoeve van het behoud van de ruimtelijke kwaliteit dat tot stand is gekomen middels de maatwerkmethode;
 2. een schriftelijke verklaring en planning van de uitvoering waarmee de uitvoering van de sloop en herinrichting van de locatie is vastgelegd.
- e. Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 3.4.1 onder b wordt uitsluitend verleend als er garantie bestaat voor een goede herinvulling binnen redelijke termijn na de sloop van een gebouw, waardoor de ruimtelijke kwaliteit van het gebied wordt hersteld.

c Karakteristieke boerderijKarakteristieke bedrijfswoning

- a. Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 3.4.1 onder c voor het slopen van (delen van) de bedrijfswoning ter plaatse van besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij' wordt slechts verleend indien:
1. sprake is van een algemeen belang waarvoor (delen van) het gebouw moet wijken; of,
 2. wordt aangetoond dat zinvol (her)gebruik van het gebouw overeenkomstig de geldende bestemming of een andere uit het oogpunt van een goede fysieke leefomgeving passende bestemming objectief gezien niet mogelijk is en het belang van de vergunningaanvrager bij de sloop van het gebouw in redelijkheid dient te prevaleren boven het cultuurhistorisch belang bij het behoud ervan. De aanvrager van een vergunning dient hierbij een rapport van een onafhankelijke deskundige te overleggen dat ingaat op:
 - de bouwkundige en gebruikstechnische staat van het gebouw;
 - de mate waarin het gebouw geschikt is of door het treffen van voorzieningen geschikt kan worden gemaakt voor zinvol (her)gebruik overeenkomstig de geldende bestemming of een andere uit het oogpunt van een goede fysieke leefomgeving passende bestemming; of,
 3. de karakteristieken van het bouwwerk niet langer aanwezig zijn en alleen met ingrijpende wijzigingen aan het gebouw of ander bouwwerk, geen gebouw zijnde, kan worden hersteld, of;
 4. het delen van een gebouw betreft die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop van deze delen geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm plaatsvindt, of;
 5. het delen van een gebouw betreft die wel als karakteristiek zijn aan te merken, maar deze delen worden vervangen door gelijkwaardige karakteristieke delen.
- b. Het overleggen van een deskundigenrapport, als bedoeld in lid a onder 2 is niet nodig indien kan worden aangetoond dat reeds eerder deskundigenonderzoek is gedaan met dezelfde strekking.
- c. Indien het bevoegd gezag het voornemen heeft om een vergunning te verlenen wordt een onafhankelijke deskundige om een schriftelijk advies gevraagd.
- d. In het geval dat sloop van volledige gebouwen op grond van het gestelde in lid a sub 2 of 3 mogelijk is, dient de aanvraag om sloopvergunning tevens te worden voorzien van:
1. een door het college van burgemeester en wethouders goedgekeurd plan voor de herinrichting van de locatie ten behoeve van het behoud van de ruimtelijke kwaliteit dat tot stand is gekomen middels de maatwerkmethode;
 2. een schriftelijke verklaring en planning van de uitvoering waarmee de uitvoering van de sloop en herinrichting van de locatie is vastgelegd.
- e. Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 3.4.1 onder c wordt uitsluitend verleend als er garantie bestaat voor een goede herinvulling binnen redelijke termijn na de sloop van een gebouw, waardoor de ruimtelijke kwaliteit van het gebied wordt hersteld.

Karakteristieke bedrijfsschuur

- f. Een omgevingsvergunning als bedoeld in lid 3.4.1 onder c voor het slopen van (delen van) het bedrijfsgebouwe van het hoofdgebouw, dan wel andere gebouwen, ter plaatse van het besluitsubvlak 'specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij' wordt slechts verleend indien:
1. sprake is van een algemeen belang waarvoor (delen van) het gebouw moet wijken; of,
 2. wordt aangetoond dat zinvol (her)gebruik van het gebouw overeenkomstig de geldende agrarische bestemming of een andere, uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening, passende bestemming objectief gezien niet mogelijk is en het belang van de vergunningaanvrager bij de sloop van het gebouw in redelijkheid dient te prevaleren boven het cultuurhistorisch belang bij het behoud ervan.
 3. Bij de beoordeling betreft het bevoegd gezag:
 - de bouwkundige en gebruikstechnische staat van het gebouw;
 - de mate waarin het gebouw geschikt is of door het treffen van voorzieningen geschikt kan worden gemaakt; of,

4. de hoofdvorm van een gebouw of ander bouwwerk, geen gebouw zijnde, niet langer aanwezig is en alleen met ingrijpende wijzigingen aan het gebouw kan worden hersteld; of,
 5. het delen van een gebouw betreft die op zichzelf niet als karakteristiek zijn aan te merken en door sloop van deze delen geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm plaatsvindt; of,
 6. het delen van een gebouw betreft die wel als karakteristiek zijn aan te merken, maar deze delen worden vervangen door gelijkwaardige karakteristieke delen.
- g. In het geval dat sloop van volledige gebouwen op grond van het gestelde in lid c onder f sub 2 of 3 mogelijk is, dient de aanvraag om sloopvergunning tevens te worden voorzien van:
1. een door het college van burgemeester en wethouders goedgekeurd plan voor de herinrichting van de locatie ten behoeve van het behoud van de ruimtelijke kwaliteit dat tot stand is gekomen middels de maatwerkmethode;
 2. een schriftelijke verklaring en planning van de uitvoering waarmee de uitvoering van de sloop en herinrichting van de locatie is vastgelegd.

3.4.3 *Uitzondering*

Het gestelde onder 3.4.1 is niet van toepassing op:

- a. gewoon onderhoud en herstel;
- b. inpandige delen van een gebouw;
- c. het uitvoeren van destructief onderzoek;
- d. de noodzakelijke sloop van gebouwen ter voorkoming van instortingsgevaar in geval er sprake is van een acute bedreiging van veiligheid van personen of beschadiging van omliggende bebouwing of percelen;
- e. een gebouw waarvoor reeds een sloopvergunning voor het slopen van het volledige gebouw is verleend.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 4 Anti-dubbeltelregel

Grond welke eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Hoofdstuk 4 OVERGANGS- EN SLOTREGELS

Artikel 5 Overgangsrecht

5.1 Overgangsrecht bouwwerken

Voor bouwwerken luidt het overgangsrecht als volgt:

- a. een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van de beheersverordening aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot:
 - 1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
 - 2. na het tenietgaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is tenietgegaan;
- b. het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van dit lid onder a een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in dit lid onder a met maximaal 10%;
- c. dit lid onder a is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

5.2 Overgangsrecht gebruik

Voor gebruik luidt het overgangsrecht als volgt:

- a. het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van de beheersverordening en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet;
- b. het is verboden het met de beheersverordening strijdige gebruik, bedoeld in dit lid onder a, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind;
- c. indien het gebruik, bedoeld in dit lid onder a, na het tijdstip van de inwerkingtreding van de verordening voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten;
- d. dit lid onder a is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met de geldende beheersverordening, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 6 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als: Regels van de beheersverordening 'Facetbeheersverordening gebouwd erfgoed'.

Bijlagen regels

Bijlage 1 Karakteristieke panden voormalige gemeente De Marne

De Marne

Karakteristieke panden

Jan Battjes Hans Ladrak

Erica, juni 2018

© 2018 Battjes & Ladrak

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Battjes & Ladrak
Bouwhistorici
0598-320725
0591-302121

Voorwoord

Het bureau ***Rho, Adviseurs voor leefruimte*** heeft ons de opdracht gegeven een selectie te maken uit de panden in de gemeente De Marne die in aanmerking komen voor een lijst van karakteristieke panden.

Tot de opdracht behoorde eveneens een selectie van panden uit de periode 1945-1965, de zogenaamde wederopbouwperiode.

Wij hebben voor deze opdracht gebruik gemaakt van de Vastgoed Viewer, Streetviewer, de bouwdoSSIers van de gemeente De Marne en opname ter plekke.

Erica/Hoogezand, juni 2018

Jan Battjes

Hans Ladrak

Inhoud

Voorwoord

Inleiding

Eenrum

Hornhuizen

Houwerzijl

Kleine Huisjes

Kloosterburen

Kruisweg

Leens

Mensingeweer

Molenrij

Niekerk

Pieterburen

Schouwerzijl

Ulrum

Vierhuizen

Warfhuizen

Wehe-den Hoorn

Westernieland

Zoutkamp

Zuurdijk

Inleiding

Voor een selectie van de panden in de gemeente De Marne hebben wij gebruik gemaakt van de MIP-lijst (Monumenten Inventarisatie Project) uit 1994. De panden die daarop staan, hebben wij beoordeeld, geselecteerd en een waardering gegeven. Panden die niet op de lijst staan, maar die naar ons oordeel ook in aanmerking komen om geselecteerd te worden, hebben wij aan de selectie toegevoegd.

De jaartallen in de selectie zijn voor het grootste deel afkomstig van de MIP-lijst. Wij hebben zelf geen onderzoek gedaan naar de juistheid ervan. Alleen bij duidelijke fouten hebben wij een ander jaar aangegeven.

Het feit dat wij panden geselecteerd hebben en van een waardering voorzien hebben, betekent niet automatisch dat de niet-geselecteerde panden zonder waarde zouden zijn. Het is ons opgevallen dat het dorpsbeeld van de vele dorpen in de gemeente bepaald wordt door de samenhang van heel veel gebouwen, ook door de panden die niet in aanmerking kwamen voor de lijst. Dit dorpsbeeld bepaalt mede het visuele karakter van een dorp, dat in Groningen anders is dan in een andere provincie. Veel straten in de dorpen zouden in aanmerking kunnen komen om als beschermd dorpsgezicht aangewezen te worden.

Voor de waardering van de panden hebben wij gebruik gemaakt van de noties Cultuurhistorie, Architectuurhistorie, Stedenbouwkundige/ensemble (waarde), Authenticiteit en Zeldzaamheid. Elke afzonderlijke notie hebben wij van de waardering 1, 2 of 3 voorzien. De betekenis daarvan is:

Cultuurhistorie

- 1 Woonhuis;
- 2 Bedrijfsgebouw, winkel, boerderij, arbeidershuis;
- 3 Gemeentehuis, kerk, pastorie, school en elk gebouw dat een bijzondere rol in de samenleving speelde.

Architectuurhistorie

- 1 Eenvoudige, niet of nauwelijks een bepaalde architectuurstijl vertegenwoordigend;
- 2 Een duidelijk te benoemen architectuurstijl vertegenwoordigend;
- 3 Op een bijzondere, uitgebreide wijze een architectuurstijl vertegenwoordigend.

Stedenbouwkundig/ensemble

- 1 Geen bijzondere stedenbouwkundige of ensemble waarde;
- 2 Markante positie in de omgeving; ensemble als resultaat;
- 3 Als ensemble ontworpen; zeer markante positie.

Authenticiteit

- 1 Het pand is gedeeltelijk verbouwd of vernieuwd;
- 2 Het pand is grotendeels oorspronkelijk;
- 3 Het pand lijkt geheel oorspronkelijk.

Zeldzaamheid

- 1 Van het pand bestaan veel voorbeelden;
- 2 Van het pand bestaan niet erg veel voorbeelden;
- 3 Het pand is uniek of bijna uniek.

De achtergevels van een aantal negentiende-eeuwse boerderijen zijn nog in originele staat met ingangen met korbogen en gietijzeren ramen en gedenksteentjes met de initialen van de oorspronkelijke families en bouwjaar. Het is een typologie die alleen in Noord-Groningen voorkomt en die bescherming verdient.

Het resultaat van de selectie is:

	Totaal	Waarvan boerderijen
Eenrum	64	7
Hornhuizen	27	12
Houwerzijl	44	10
Kloosterburen	94	23
Leens	85	14
Mensingeweer	28	7
Niekerk	12	6
Pieterburen	65	11
Schouwerzijl	22	1
Ulrum	73	15
Vierhuizen	38	15
Warfhuizen	22	7
Wehe-den Hoorn	81	5
Westernieland	17	2
Zoutkamp	61	-
Zuurdijk	13	2
Totaal	746	137

Tijdens ons onderzoek met de MIP-lijst als uitgangspunt, kwamen wij ook een aantal panden tegen die behoorden tot de architectuurstijl van de Delftse School. Deze stijl vond al

aan het eind van de jaren dertig van de twintigste eeuw ingang. In de periode na de Tweede Wereldoorlog werd hij vooral in de jaren vijftig veelvuldig toegepast. Omdat aan de panden zelf niet te zien was wanneer ze precies gebouwd zijn, hebben wij de bouwdoSSIers ervan opgevraagd. Daaruit bleek dat een aantal van de gebouwen die wij geselecteerd hadden, al voor of tijdens WO II gebouwd waren. Om de continuïteit van deze architectuurstijl te laten zien, hebben wij ze in de lijst opgenomen.

In de tijd na WO II was er sprake van materiaalschaarste voor de bouw, terwijl er juist een grote vraag was naar nieuwbouw. Het was dus niet gemakkelijk om de bouw op gang te brengen. In de provincie Groningen is toen het 1000-huizen-plan bedacht en uitgevoerd. Dat hield in dat er in verschillende dorpen in de jaren vijftig veel sociale woningbouw plaatsvond, gesubsidieerd door de provincie. Helaas is er van de huizen die tot dat plan behoorden, geen enkel voorbeeld meer over. De reden daarvoor is natuurlijk dat er minder goede materialen gebruikt zijn, maar vooral ook dat de normen voor de woningbouw veranderd zijn. Dat geldt overigens ook voor veel van de wederopbouwpanDen die wel bewaard zijn. De huizen zijn klein, de isolatie is slecht. De meest kenmerkende panden hebben wij geselecteerd, waarbij we zowel aandacht gegeven hebben aan individuele panden als aan woningbouwprojecten van grotere schaal. Karakteristieke ontwikkelingen hebben wij daarbij aangegeven. Ook kerkenbouw is kenmerkend voor deze periode.

Aan het eind van onze onderzoeksperiode lazen wij een column van Beatrice de Graaf in de wetenschapsbijlage van NRC Handelsblad van 7 april 2018. Daarin gaat zij in op een onderzoek dat neurowetenschappers van de Universiteit van

Surrey (VK) naar de werking van ons brein deden. Een paar citaten daaruit:

Ons brein is zo bedraad dat gevoelens van welzijn sneller worden opgeroepen door plaatsen, geografische locaties, dan door foto's, objecten of geluiden.

'Topophilia' blijkt een in het brein aantoonbaar verschijnsel te zijn. Meer nog dan een trouwring, foto's van geliefden, etc. roept een geografische locatie gevoelens op van geborgenheid, veiligheid, rust en kalmte. Jongere respondenten gaven aan dat hun identiteit nog het meest door bepaalde plaatsen was gevormd.

Maar, en dat is de clou, bij dat thuisvoelen kunnen burgers, overheid en maatschappelijk middenveld elkaar wel helpen.

Tijdens ons onderzoek kwamen wij tot de conclusie dat het eenvoudiger zou zijn om panden te selecteren die *niet* beeldbepalend en karakteristiek zijn. Desondanks is er een uitgebreide lijst ontstaan van panden die in aanmerking komen voor een speciale plaats in de bebouwde omgeving van de gemeente De Marne. Panden met een eigen gezicht, een duidelijke representant van een architectuurstijl. De periode tussen de twee Wereldoorlogen wordt rijkelijk vertegenwoordigd door gebouwen in de interbellumstijl. Het is dan ook niet toevallig dat er twee boeken gewijd zijn aan de ruim vertegenwoordigde Amsterdamse School in de provincie Groningen. Er zijn ook panden die qua architectuur niet veel voorstellen, die maatschappelijk echter een belangrijke rol hebben gespeeld, zoals diakoniehuizen en arbeiderswoningen.

Al deze panden hebben er mede toe bijgedragen dat een thuisgevoel voor de inwoners van De Marne is ontstaan. Met de selectie en waardering beogen wij dan ook een bijdrage te leveren aan het behoud van dit thuisgevoel en het specifieke karakter van Noordwest-Groningen!

Literatuur

Blijdestein, Roland K.M. en Ronald Stenvert, *Bouwstijlen in Nederland [1040-1940]*, Utrecht/Antwerpen (Kosmos- Z&K Uitgevers) 1994 [128 p., ISBN 90 215 2070 2]

Boerma, G., A.F. Kruizenga en R. van der Tuuk, *Boerderijen in het Halfambt*, Groningen (Wolters Noordhoff/Forsten) 1992 [ISBN 9062431178]

Braber, Cor van den, *Bouwen en versieren. Over stijl en ornament*, Amersfoort/Brugge (Bekking & Blitz Uitgevers) 2007 [128 p., ISBN 9061095964]

Broek, Nina van den, *Boerderijen in De Marne. Het verhaal van de gebouwen en hun bewoners*, Groningen (Uitgeverij Passage) 2016 [432 p., ISBN 9789054523321]

De boerderijen in De Marne, red. I.H. Zijlma, Leens (De Vereniging ter bevordering van Landbouw en Nijverheid) 1966

Fennema, Bertus, Annelijke Brinkman en Henk Bolt, *Willem Reitsema Tzn (1885-1963). Architect op het Hogeland*, Groningen (Uitgeverij Noordboek) 2008 [116 p., ISBN 9789033006869]

Haslinghuis, E.J. en H. Janse, *Bouwkundige termen. Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie*, derde, geheel opnieuw bewerkte en vermeerderde druk, Leiden (Primavera Pers) 1997 [644 pp., ISBN 90-74310-33-8]

Havik, P.W., *Boerderijen in Groningen*. Stad en lande historische reeks 7, Utrecht (Stichting Matrijs) 1987 [80 p., ISBN 9070482738]

Reenders, Anja, *Versteende welvaart. Amsterdamse School op het Groninger Hoogeland*, Groningen (Uitgeverij Noordboek) 2007 [263 p., ISBN 9789033006531]

Horst, Norma van der, met bijdragen van Eric Bos, *Pronkjuwelen van baksteen. Amsterdamse School in Groningen*, Groningen (Boekwerk & Partners) 2017 [256 p., ISBN 978 90 5402 289 3]

Panman, Margriet en Jan Possel, *Architectuur en stedenbouw in Groningen. 1850-1940*, Zwolle/Zeist (Waanders Uitgevers/Rijksdienst voor de Monumentenzorg) 1992 [ISBN 9066303743]

Pastoor, Riet, *Rijksmonumenten in de gemeente De Marne*, Bedum (Profiel Uitgeverij) 2008 [ISBN 978905294422]

Stenvert, Ronald e.a., *Monumenten in Nederland. Groningen*, Zwolle (Rijksdienst voor de Monumentenzorg Zeist, Waanders Uitgevers Zwolle) 1998 [272 pp., ISBN 90-400-9258-3]

Stuc. Kunst en techniek, red. Eloy Koldeweij, Michiel van Hunen en Taco Hermans, Amersfoort/Zwolle (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed/ Waanders) 2010 [536 p., ISBN 9789040086502]

Tilbusscher, Joop, *Zestien vierkante meter. Arbeiderswoningen op Groninger dorpen 1900-1950*, Usquert (Stichting Berlagehuis Usquert) 2015 [ISBN 9789082351101]

Eenrum

						Eenrum							Eenrum
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Hereweg 15	1	2	1	2	1		Hoofdstraat 16	2	2	2	2	1	
Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak en achteraanbouw, gedekt met gegolfde Friese pannen. Inpandige entree met dubbele deur. Met de andere huizen van de Hereweg een ensemble.							Woonhuis/winkel. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Aparte deur voor winkel. Beeldbepalend op hoek Hoofdstraat-Molenstraat-Havenstraat.						
Hoofdstraat 11	2	1	3	2	2		Hoofdstraat 23a	2	2	2	2	1	
Café/woonhuis. Ca. 1850. Dwarshuis met dakopbouw. Schilddak. Gepleisterde gevels, in pleisterwerk aan de rechterkant blokmotief aangebracht. Beeldbepalend in lint.							Woonhuis/winkel. Ca. 1930. Winkelpand met woondeel. Consoles voor bloembak op verdieping. Plat dak met twee schilden. Platte dak aan voorgevel afgesloten met gevelafdekkingen.						
Hoofdstraat 12	2	2	2	2	2		Hoogstraat 1	3	2	3	3	2	
Woonhuis/winkel. Ca. 1910. Pand met gepleisterde gevels en daarop geschilderde spekbanden. Op zolder serliovenster. Dakoverstek met chaletachtige decoraties waarvan de verticale balken terugkomen onder de gootklossen. Beeldbepalend in bocht Hoofdstraat.							Vm. gemeentehuis. 1885. Tweelaags pand met zadeldak. Getoogde vensters met getoogde kozijnen. Vensters met ontlastingsbogen met vormstenen. Wit gekleurde speklagen. Met witte en roodbruine baksteen gedecoreerde fries. Gepleisterde plint laat zien dat de straat oploopt op de vierde. Beeldbepalend op hoek.						
Hoofdstraat 15	1	2	2	3	1		Hoogstraat 4	1	2	2	2	1	
Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met dakopbouw. Blokformige opzet. Rondlopend schilddak met kruispannen. Vernieuwingsstijl. Beeldbepalend in lint.							Woonhuis. Ca. 1900. Geheel gepleisterd pand in blokformige opzet. Dakopbouw met serliovenster aan straatzijde en aan gevel westzijde. Rondlopend schilddak. Vernieuwingsstijl						

						Eenrum						Eenrum	
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Hoogstraat 14	2	2	2	3	2		Kerkhofslaan 2	2	1	2	2	1	
Woonhuizen. Ca. 1850. Twee aan elkaar gebouwde panden. Een dwarshuis met schilddak dat haaks staat op het hogere pand rechts. Dat pand is onderkelderd met aangebouwde schuur. Het heeft eveneens een schilddak. Beide panden hebben een kroonlijst. Beeldbepalend op plein.							Woonhuis. Ca. 1920. Beheerderswoning bij begraafplaats. Krimpen aan beide zijden. Mansardedak.						
Hornsterweg 3	2	2	1	1	1		Kerkhofslaan hek	3	3	2	3	2	
Boerderij. Ca. 1810. Kop-romp-boerderij. Kop woonhuis met zadeldak. Schuur met afgewolfd schilddak.							Hek begraafplaats. Ca. 1910.						
Kerkbuurt 2	1	1	1	1	1		Kerkstraat 2	3	3	1	3	2	
Woonhuis. Ca. 1915. Dwarshuis met schilddak. Dakopbouw boven entree met serliovenster. Gepleisterd							Woonhuis. 1936. Pastorie, gebouwd in de interbellumstijl, neigend naar Delftse school. Twee bouwlagen en een zadeldak met sleepkap aan een zijde.						
Kerkbuurt 10	1	2	1	2	1		Kromme Elleboog 2	1	2	2	1	2	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak met gegolfde Friese pannen op kroonlijst. Vensters met persiënnes. In boogtrommels decoratieve versiering met granito tegels.							Woonhuis. 1731. Eenvoudige woning met zadeldak. Vlechtingen in tuitgevel.						

						Eenrum						Eenrum	
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Lageweg 8	1	2	1	2	1		Molenstraat 1	3	2	3	3	2	
Woonhuis. 1935. Pand in interbellumstijl. Zadeldak. Geen gevelpannen, maar aansluiting met voorgevel zonder rollaag aangesmeerd met cement. Uitstekende schoorsteenpartij met versieringen aan bovenzijde.							Café/winkel. Ca. 1880. Café uit twee lagen, winkel uit één laag opgebouwd met schilddaken. Aan zichtzijden gedekt met blauwe geglazuurde oude holle pannen, één schild uit het zicht met rode ongeglazuurde. Gevels geleed door bakstenen pilaster. Gekorniste kroonlijst rondom. Schoorstenen met borden. Beeldbepalend in lint.						
Mensingeweersterweg 3	1	2	1	2	2		Molenstraat 5	2	2	2	2	2	
Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met aan drie zijden omlopend schilddak, aan een zijde een zadeldak met dwars erop staand nog een zadeldak. Metselwerk in koppenverband. Getoogde vensters. Versiering in topgevel met verwijzing naar chaletstijl. Beeldbepalend in hoofdlint.							Boerderij/bedrijf. Ca. 1900. Dwarshuis als woongedeelte voor een boerderij. Afgewolfd schilddak met hoekschoorstenen. Dakopbouw boven entree.						
Mensingeweersterweg 5	1	2	1	3	1		Molenstraat 10	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1915. Blokvormig opgezette woning met (bijna) tentdak en twee daaruit voortkomende zadeldaken. Gepleisterde gevels boven baksteen plint. Beeldbepalend in hoofdlint.							Woonhuis. Ca. 1890. Pand met woondeel na krimp. Woondeel gedekt met blauwe geglazuurde holle pannen, bedrijfsdeel met ongeglazuurde rode pannen. Aan achterkant woondeel kelder.						
Mensingeweersterweg 7	1	2	1	3	1		Molenstraat 18	1	2	1	3	1	
Woonhuis. Ca. 1915. Blokvormig opgezet pand met rondlopend schilddak en aan voorkant zadeldak. Gepleisterde gevels met bakstenen plint. Beeldbepalend in hoofdlint.							Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met Vlaamse gevel. Schilddak, schoorstenen met schoorsteenborden. Getoogde vensters en kozijnen.						

						Eenrum							Eenrum		
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Molenstraat 37								Oosterweg 11							
Boerderij. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak als woongedeelte voor boerderij. Schuur eveneens met afgewolfd schilddak. Woondeel met donkere blauwe pannen, schuur met rode.								Boerderij. Ca. 1820. Onderkelderd dwarshuis met afgewolfd schilddak. Omlijste deur. Dakopbouw boven entree.							
Oosterstraat 27-35								Oranjestraat 1-3-5							
Woonhuizen. Ca. 1910. Drie identieke twee-onder-een-kap-woningen met zadeldak. Betonnen lateien boven vensters, doorgezet als speklagen. Ensemble in lint.								Woonhuizen. Ca. 1900. Nr. 1 bedrijf/woning met krimp. Op woondeel blauwe geglaazuurde pannen, op bedrijfsdeel rode ongeglaazuurde. Nr. 3 en nr. 5 zijn dwarshuizen met schilddak. Karakteristiek ensemble.							
Oosterweg 1								Oranjestraat 10-16							
Boerderij. Ca. 1875. Woongedeelte met schilddak, gedekt met geglaazuurde platte Friese dakpannen. Dakopbouw met twee vierkante zuilen, een gegolfde top, bekroond met schelpmotief en een zuiltje. Twee vensters met segmentbogen. Daarin ramen verdeeld in drieën. Op de begane grond getoogde vensters en kozijnen.								Woonhuizen. Ca. 1915. Vier identieke woonhuizen met zadeldak. Strekkenlagen boven de vensters met gele baksteen en gedecoreerde grijze steen. Speklagen. Ensemble in lint.							
Oosterweg 7								Oudedijksterweg 2							
Boerderij. Ca. 1840. Kop-hals-romp-boerderij. Onderkelderde kop. Zadeldak.								Boerderij. Ca. 1880. Kop-hals-romptype. Dwarshuis als kop, hals met plat dak en twee bouwlagen. Schoorstenen zeshoekig met schoorsteenborden, gedecoreerd met rijk versierde gietijzeren opzetstukken. Persiennes.							

						Eenrum												Eenrum																	
						Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid							Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid														
Oudeweg 2						1	2	1	2	1							Plantsoenstraat 8						1	2	2	3	1								
Woonhuis. Ca. 1935. Hoekpand in interbellumstijl. Metselwerk uitgevoerd in vlakken, afwisselend met gesinterde paarsrode gemêleerde steen en rode strengpers steen. Zadel dak en plat dak op uitbouw.						Beeldbepalend op hoek.												Woonhuis. Ca. 1935. Pand in interbellumstijl. Geheel in klezoorverband gemetseld met roodbruine baksteen. Zadeldak. Uitspringend balkon. Schuine dakrand voorzien van anderhalf steens strekkenlaag.						Samen met nr. 2 en 6 ensemble.											
Oudeweg 39-41						1	2	2	2	1							Plantsoenstraat 10						1	2	2	3	1								
Woonhuizen. 1949-1950. Architect J.H. van der Molen Noorddijk. Delftse School. Kenmerkend het omlijste venster en het naast liggende kleinere venster.						Ensemble.												Woonhuis. Ca. 1925. Dwarshuis met vooruitstekend woongedeelte met ronde erker en balkon. Schilddak.						Ensemble met nr. 12 en 14.											
Plantsoenstraat 2						1	2	2	3	1							Plantsoenstraat 12						1	2	2	3	1								
Woonhuis. Ca. 1937. Pand in interbellumstijl. Begane grond met gesinterde paarsbruine baksteen, daarboven met gele baksteen gemetseld. Afgeschuinde erkers op begane grond. Balkon. Aangebouwde garage uit bouwtijd. Afgewolfd schilddak. Ontwerp van Reitsema & Nienhuis.						Samen met nr. 6 en 8 ensemble.												Woonhuis. Ca. 1925. Blokvormig opgezet pand met twee eruit stekende delen met zadeldak. (Bijna) tentdak. Plint en bogen met bruingrijze baksteen, daarboven rode baksteen. Plint in koppenverband.						Ensemble met nr. 10 en 14.											
Plantsoenstraat 6						1	2	2	3	1							Plantsoenstraat 13						1	3	2	3	2								
Woonhuis. Ca. 1935. Pand in interbellumstijl. Geheel in Vlaams verband gemetseld in gemêleerde rose-rode baksteen. Mansardedak. Uitspringende kolom vanaf verdieping tot top met smeedijzeren versiering.						Samen met nr. 2 en 8 ensemble.												Woonhuis. Ca. 1910. Blokvormig opgezet pand met rondlopend schilddak, gedekt met leipannen. Vensters met bogen en decoraties eronder. Boogtrommels met decoraties. Loggia. Top rijk gedecoreerd.																	

						Eenrum							Eenrum	
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Plantsoenstraat 14	1	2	2	3	1			Raadhuisstraat 8	2	1	1	1	1	
Woonhuis. Ca. 1920. Dwarshuis met risaliserend middendeel, waarin ingang asymmetrisch is aangebracht. Schilddak. Ensemble met nr. 10 en 12.							Winkel/woonhuis. Ca. 1935. Pand in interbellumstijl. Winkelgevel symmetrisch. Afgewolfd schilddak. Uitbouw met plat dak.							
Raadhuisstraat 1	1	2	1	3	1			Raadhuisstraat 9	1	2	1	2	1	
Woonhuis. 1949. Architect J. Benninga Loppersum. Delftse School. Dakkapellen met kenmerkende flauwe dakhelling. Uitkragend balkon met een transparant metalen hekwerk. De roedeverdeling in de vensters is nog aanwezig.							Woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis met schilddak. Hoeken van vensters en deuropening afgerond. Glas-in-loodramen in bovenlichten.							
Raadhuisstraat 6	2	1	1	2	1			Raadhuisstraat 15	2	2	1	2	1	
Winkel/woonhuis. Ca. 1935. Pand in interbellumstijl. Onderscheid tussen winkel en woondeel door afgescheiden voortuin voor woondeel. Afscheiding hoort bij pand. Schilddak.							Winkel/bedrijf/woonhuis. Ca. 1895. Dwarshuis met winkeldeel en werkplaats. Gevel geleed door pilasters. Winkeldeel later.							
Raadhuisstraat 7	1	2	1	2	2			Raadhuisstraat 17	3	2	2	3	2	
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met rondlopend schilddak, gedekt met gegolfde Friese pannen. Vensters en kozijnen met afgeronde hoeken. Omlijste ingang met kuif.							Vm. gemeentehuis. 1930. In interbellumstijl opgetrokken uit verschillende delen samengesteld pand met asymmetrische voorgevel. Ingangspartij risaliserend met loggia op verdieping. Boven ingang natuursteen met wapen. Zadeldaken. Geschilderd in de kleuren van De Stijl.							

	Eenrum						Eenrum						
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Raadhuisstraat 19	1	2	1	3	2		Burg. Wiersumstraat 12	2	1	2	2	2	
Woonhuis. Ca. 1935. Pand in interbellumstijl met parabooldak. Asymmetrische indeling van voorgevel. Kleuren van schilderwerk dezelfde als nr. 17.							Woonhuis/werkplaats. Ca. 1933. Bedrijfsruimte aan de linkerzijde met halfsteens muur en muurdammen, woning aan de rechterzijde. Grindbetonnen lateien. Zadeldak. Ensemble met nr. 14 en 16.						
Raadhuisstraat 21-23-25	1	1	2	2	1		Burg. Wiersumstraat 14	2	1	2	2	2	
Woonhuizen. Ca. 1910. Drie krimpenwoningen. Begane grond met afgewolfd schilddak. Zoldervensters in voorgevel.							Woonhuis. 1933. Brandweerkazerne. Asymmetrische indeling voorgevel. interbellumstijl. Grindbetonnen plaat en lateien. Zadeldak. Ensemble met nr. 12 en 16.						
Raadhuisstraat 29	1	2	1	2	1		Burg. Wiersumstraat 16	1	1	2	2	1	
Woonhuis. Ca. 1920. Pand met krimp aan de linkerzijde en aangebouwde schuur aan de rechterzijde met in de top jaartal. Voorgevel met in de top trapgevel.							Woonhuis. Ca. 1933. Winkel/woonhuis. interbellumstijl. Grindbetonnen plaat en lateien. Zadeldak. Ensemble met nr. 12 en 14.						
Raadhuisstraat 31-39	3	1	1	1	2		Burg. Wiersumstraat 17-19	1	2	1	2	1	
Vm. armenhuis. Ca. 1920. Serie van vijf woningen met zadeldak. In de rechter zijgevel (topgevel) gedenksteen.							Woonhuizen. Ca. 1925. Dwarshuis met dubbele bewoning. Schilddaken met aan een kant afgewolfd. Plint of trasraam in koppenverband gemetseld. Bakstenen versieringen boven vensters en onder gootlijst.						

						Eenrum					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Burg. Wiersumstraat 21	2	2	1	3	1						
Winkel/woonhuis. Ca. 1925. Dwarshuis met oorspronkelijke winkelruimte aan rechterzijde, zichtbaar door strekkenlaag boven deur en venster ernaast. Gepleisterde gevels. Dakopbouw boven ingang.											
Burg. Wiersumstraat 29	1	2	1	3	1						
Woonhuis. 1937. Pand in interbellumstijl. Asymmetrische opzet. Twee soorten baksteen, bruinpaars voor de onderzijde, geel erboven met in versiering terugkerende donkere steen. Balkon met bijzondere balustrade. Architect W. Reitsema.											
Burg. Wiersumstraat 31	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Architectuur van Delftse School. Rechthoekige opzet met zadeldak. Eenvoudige accenten.											
Burg. Wiersumstraat 36	1	2	1	3	1						
Woonhuis. 1936. Pand in interbellumstijl. Zadeldak. Geen gevelpannen, maar aansluiting met voorgevel boven rollaag aangesmeerd met cement. Uitstekende schoorsteenpartij met versieringen aan bovenzijde. Accenten in metselwerk en bovenkant schoorstenen met gele baksteen.											

						Eenrum					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Burg. Wiersumstraat	1	2	2	3	1						
Woonhuis. Ca. 1920. Asymmetrisch opgezet pand met afgewolfde schilddaken. Entree als melkmeisje. Persiënnes op begane grond.											
Willingestraat 6	1	2	1	3	2						
Woonhuis. Ca. 1930. Symmetrisch opgezette villa in interbellumstijl. In en naast de deur glas-in-lood vensters. Bovenlichten op begane grond ook glas-in-lood. Beeldbepalend in lint.											
Zuiderstraat 14	2	2	2	3	1						
Woonhuis. Ca. Zeer kleine arbeiderswoning met zadel-schilddak, gedekt door blauwe geglaazuurde holle pannen. Karakteristiek ensemble met nr. 16.											
Zuiderstraat 22	2	2	1	2	1						
Winkel/woonhuis. Ca. 1911. Dwarshuis met winkeldeel in het midden. Dakopbouw met plat dak boven winkel. Schilddak.											

Hornhuizen

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Hornhuizen			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Hornhuizen
Borgweg 15	1	2	1	2	1			Dijksterweg 7	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1935. In interbellumstijl gebouwd huis met zadeldak. Plint en top met gesinterde donkere baksteen, rest met donkerrode gemetseld.								Woonhuis. Ca. 1928. Huis met krompen aan beide zijden. Voorgevel met uitgebouwde erker en trapgevel. Balkon boven erker.						
Breweelsterweg 3 (bij)	3	3	3	3	3			Dijksterweg 9	2	2	1	1	1	
Begraafplaats. Ca. 1830. Begraafplaats met grafmonumenten uit verschillende klassen. Er zijn heel bijzondere monumenten bij. Ook een veld met stèles								Boerderij. "Ol Ploats". Ca. 1852. Koprompboerderij. Kop blokvormig opgezet woonhuis met rondlopend schilddak. Kroonlijst. Romp met afgewolfd schilddak. Omgracht met voetgangersbruggetje.						
Breweelsterweg 10	2	2	1	3	1			Dijksterweg 12	2	2	1	2	1	
Boerderij. Ca. 1937. In interbellumstijl gebouwd woongedeelte van boerderij. Overstekend schilddak met uilenborden. Plint in contrasterende donkere baksteen. Portiek met rondbogen en balkon erboven. Uitstekende erker met balkon erboven. Architect W. Reitsema.								Boerderij. "Horaholm". Ca. 1870. Kop-halsromptype. Boerderij met onderkelderd dwarshuis als woongedeelte. Schilddak.						
Dijksterweg 1	1	2	1	2	1			Ommelandeweg 2	1	3	1	3	3	
Woonhuis. Ca. 1939. In interbellumstijl gebouwd huis met zadeldak. Plint, top en schoorsteen met gesinterde donkere baksteen, rest met donkerrode gemetseld. Geschilderde lateien en betonzuilen op de hoeken.								Woonhuis. 1923. Landhuis met twee haaks op elkaar staande daken. Plint in baksteen, evenals vlechtingen in de top en boven de vensters. Plint in donkere baksteen, rest rood. Boven plint zijn de gevels gepleisterd. Top bovenste deel met horizontale schroten. Inpandig portiek met Amsterdamse School vormgeving.						

						Hornhuizen
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Tammingastraat 27	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1935. In interbellumstijl opgetrokken woning met zadeldak. Plint en schoorsteen in contrasterende gesinterde baksteen gemetseld. Decoratie in top schoorsteen.						
Tammingastraat 28	1	1	1	1	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak, gedekt met platte Friese pannen. Hoekschoorstenen. Achterhuis. Gevels gepleisterd.						
Tammingastraat 29	2	2	1	2	1	
Boerderij. Ca. 1880. Dwarshuis met schilddak als woongedeelte van boerderij. Voordeur omlijst met pilasters en hoofdstel. Getoogde vensters.						
Tammingastraat 39	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1920. Woning met krompen aan beide zijden. Afgewolfd schilddak. Dakgoot als kroonlijst ter afsluiting gevel. Vensters met segmentbogen en gedecoreerde kunststeen in boogtrommels.						

						Hornhuizen
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Tammingastraat 44	1	2	1	3	1	
Woonhuis. Ca. 1906. Door R. Zeeff, Eenrum, ontworpen blokvormig huis met rondlopend schilddak. Uitbouw in het midden van de voorgevel met trapgevel. Spekbanden en lateien. Fries en kroonlijst.						
Tammingastraat 51	1	2	1	3	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Blokvormig opgezet huis met rondlopend schilddak en uitbouw met plat dak aan voorkant. Het uitstekende deel heeft op de hoeken kettingen van natuursteenimitatie, gebosseerde blokken in cementpleister. Op de andere hoeken zijn pilasters aangebracht. De kroonlijsten zijn gekornist.						
Tammingastraat 52	1	2	1	1	1	
Woonhuis. Ca. 1910. Blokvormig opgezet huis met rondlopend schilddak. Getoogde vensters en kozijnen. Inpandig portiek. Asymmetrische indeling voorgevel. Kroonlijst.						
Tammingastraat 54	1	2	1	3	1	
Woonhuis. Ca. 1905. Blokvormig opgezet huis in vernieuwingsstijl met rondlopend schilddak. Uitbouw aan voorgevel met balkonimitatie in decoratie. Gedecoreerde spekbanden. Kleine krompen aan beide zijden.						

Houwerzijl

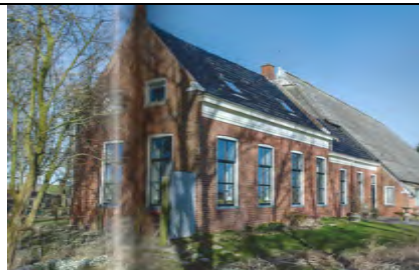

						Houwerzijl								Houwerzijl
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Dijksweg 1	2	1	1	2	2			Havenstraat 4	1	2	1	3	1	
Woonhuis/bedrijf. 1927. Langgerekt woon-bedrijfspand met zadeldak, gedekt met gesmoorde muldenpannen. Dubbele deuren en gietijzeren ramen in bedrijfsdeel.								Woonhuis. Ca. 1930. Woning in interbellumstijl met zadeldak en uitbouw met plat dak. Decoratie op hoek uitbouw. Pilaar in portaal met geglaazuurde gele steen.						
Dijksweg 22	2	2	1	1	1			Hollemastraat 15	2	2	1	1	1	
Boerderij. "Waterloo". 1879. Kop-hals-romptype met dwarshuis als kop. Schilddak. Onderkelderd.								Boerderij. "Hollemaheerd". 1881. Kop-hals-romptype. Kop is dwarshuis. Onderkelderd. Persiënnes voor vensters, ook in hals.						
Gangstraat 17-19	1	2	1	2	1			Hollemastraat 16	3	2	2	3	2	
Woonhuizen. 1948. Architect J.J. Wind, Zoutkamp.								Vm. kerk. 1946. Architect K.G. Olsmeijer, Winsum. Nu o.a. atelier. Beeldbepalend in lint.						
Havenstraat 1	1	2	1	2	1			Hoofdstraat 1	3	2	3	3	1	
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak. Vensters en kozijnen met segmentboog. Luiken voor vensters. Kroonlijst. Aangebouwde schuur.								Vm. Pastorie in twee bouwlagen. 1949. Architectenbureau Kuiler en Drewes, Groningen. Ensemble met nr. 1. Terugliggende voordeur, raamerker met bovenliggend balkon en een transparant metalen hekwerk.						

						Houwerzijl							Houwerzijl
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Hoofdstraat 33	1	2	1	1	1		Hoofdstraat 48	2	2	1	1	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Oude holle pannen. Hoekschoorstenen. Gevels gepleisterd.							Winkel/woonhuis. Ca. 1920. Dwarshuis met schilddak. Uitbouw met plat dak aan zijkant. Winkelpui met verticale stenen als in plint. Hoekschoorstenen.						
Hoofdstraat 37	1	2	1	2	1		Hoofdstraat 50	1	2	1	1	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak, gedekt met muldenpannen. Deur omlijst met pilasters. Geprofileerd kalf. Bovenlicht met levensboom. Persiënnes bij vensters in voorgevel. Kroonlijst. Hoekschoorstenen. Dakkapellen later aangebracht.							Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Rijk geprofileerde kroonlijsten. Een zijkant gepleisterd met natuursteen blokkenmotief. Hoekschoorstenen.						
Hoofdstraat 41	1	1	1	1	1		Hoofdstraat 53	2	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak, gedekt met oude holle pannen. Zesruiters. Hoekschoorstenen. Eenvoudige architectuur.							Boerderij. "'t Gansehuys". 1930. Ontwerp Gebr. Beukema te Leens. Woongedeelte onderkelderd dwarshuis met afgewolfd schilddak. Entree met glas-in-lood vensters en gemetselde trap.						
Hoofdstraat 43	1	2	1	1	1		Hoofdstraat 58	3	1	2	1	2	
Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak. Verbeterde holle pannen. Deur inpandig. Vensters en opening portaal met segmentbogen, versierd met witte en rode baksteen en sluitsteen. Boogtrommels gedecoreerd. Speklagen in metselwerk. Dakkapellen later aangebracht.							Café. Ca. 1870. Uit twee delen bestaand pand. Een dwarshuis met schilddak en haaks erop, langs de weg, een aanbouw, ook met schilddak. In de aanbouw is een erkertje aangebracht. Het dwarshuis "blokkeert" de straat.						

Kloosterburen

						Kloosterburen							Kloosterburen
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Dijksterweg 21	2	2	1	3	1		Dijksterweg 26	2	2	1	2	1	
Woonhuis. 1953. Architect W. Reitsema. Woning met zadeldak en steekkap. Schoorstenen met schoorsteenborden op uiteinden van nok. Schouderstukken. Vlechtingen in top. Duivengaten. Delfse School.							Boerderij. "Groot Halsum". 19 ^{de} eeuws. Kop-hals-rompboerderij. Kop en hals met zadeldak, romp met afgewolfd schilddak. In de onderkeldering een balk aanwezig met het jaartal 1599.						
Dijksterweg 22	2	2	1	3	1		Dijksterweg 27	2	2	1	1	1	
Boerderij. Ca. 1802. Kop-hals-romptype. Gedeelte van de kop onderkelderd. Kop en hals met zadeldak.							Boerderij. 1887. Woongedeelte kop-hals-romptype met afgewolfd schilddak.						
Dijksterweg 23	2	2	1	3	1		Dijksterweg 41	2	1	1	1	1	
Boerderij. 1929. Woondeel vierkant opgezet met tentdak. Overstek. Geschilderde betonlateien boven vensters,							Woonhuis. Ca. 1910. Landarbeidershuisje (winkeltje). Zadeldak.						
Dijksterweg 24	2	2	1	2	1		Dijksterweg 44	2	2	1	2	2	
Boerderij. "Ikemaheerd". 1887. Kop-hals-romptype.							Boerderij. "Heemsterheerd". 1852 woonhuis en schuur, schuur 1877 en middenhuis 1667. Kop-hals-romptype. Schoorstenen met bord op nok van zadeldak kop. Verbouwingen aan zuidzijde.						

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Kloosterburen		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Kloosterburen		
Dijksterweg 45	2	2	1	2	1	Boerderij. "Landgoud". 1922 woonhuis, schuur en koetshuis ca. 1866. Vrijstaand woongedeelte bij schuur. Blokvormige opzet met samengestelde daken. Kruispannen. Pironnen.		H. van Cappenbergweg 2-16	1	2	2	2	1	Woonhuizen. Ca. 1930. Reeks woonhuizen in interbellum architectuur. Het resultaat is een ensemble bij entree dorp. Nr. 16 (links op foto) is ontwerp van W. Reitsema.	
Feddemaweg 1	2	1	1	1	1	Woonhuis. Ca. 1900. Landarbeidershuis, waarschijnlijk voor meer gezinnen.		H. van Cappenbergweg 3	1	2	1	2	1	Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Hoekschoorstenen. Persiënnes. Asymmetrische indeling voorgevel.	
Feddemaweg 11	2	2	1	2	1	Boerderij. 1873 woonhuis en schuur. Kop-hals-romptype. Kop aan beide zijden topgevels met zadeldak, hals eveneens, gedekt met gegolfde Friese pannen.		H. van Cappenbergweg 7	1	2	1	2	1	Woonhuis. Ca. 1925. Pand met afgewolfd schilddak. Trasraam in contrasterende baksteen in koppenverband. Decoraties in metselwerk boven vensters. Vernieuwingsstijl.	
H. van Cappenbergweg 1	2	2	1	2	1	Boerderij. Ca. 1858. Kop-romptype. Kop woongedeelte gepleisterd. Gevel met lijstwerk en kroonlijsten boven vensters.		H. van Cappenbergweg 11	1	3	1	3	1	Woonhuis. Ca. 1900. Pand met zadel-schilddak. Drie vensters met persiënnes in gevel. Segmentbogen erboven. Boogtrommels gevuld met gedecoreerde kunststeen. Topgevel rijk gedecoreerd met trapgevelmotief, obelisk en op schouderstukken, lijsten en bakstenen makelaar met topversiering. Kroonlijsten onder dakgoot.	

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Kloosterburen		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Kloosterburen		
H. van Cappenbergweg 13	2	2	1	2	1	Woonhuis/bedrijf. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak, erachter grote schuur. Huis geheel gepleisterd en van natuursteenmotief voorzien. Vensters licht getoogd. Persiënnes. Bovenlichten ramen met glas-in-lood. Pilasters en hoofdgestel om deur. Kroonlijst onder dakgoot.		H. van Cappenbergweg 34	2	1	1	2	1	Café-woonhuis. Ca. 1860. Pand met twee bouwlagen en een schilddak. Op de uithoeken van de nok schoorstenen met borden. Ingang en bedrijfsdeel geaccentueerd met lijsten.	
H. van Cappenbergweg 17	1	2	1	2	1	Woonhuis. Ca. 1935. Blokvormig pand met mansardekap. Interbellum architectuur. Loggia. Glas-in-lood in bovenlichten. Piron op top.		H. van Cappenbergweg 35	2	2	1	1	1	Boerderij. Ca. 1843. Woongedeelte met afgewolfd schilddak. Gedenksteen boven ingang op kopse kant.	
H. van Cappenbergweg 20	1	2	1	2	1	Woonhuis. 1910. Pand met zadel-schilddak, met kleine overstek aan gevel. Lateien met simpele versiering boven vensters. Banden met wit/grijze baksteen in metselwerk.		H. van Cappenbergweg 39	2	2	1	2	1	Boerderij. "Ubbemaheerd". 1884. Kop-romptype. Zadeldak op kop, afgewolfd schilddak op schuur.	
H. van Cappenbergweg 32	1	2	1	2	1	Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Hoekschoorstenen met schoorsteenbord.		H. van Cappenbergweg 41	2	2	1	2	1	Boerderij. "Pettingheerd". 1889 woonhuis en schuur, tweede schuur 1905. Kop-hals-romptype. Kop met zadeldak, hals ook. Aan hals erker en dakkapel in een latere fase toegevoegd. Achtergevel schuur. 	

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Kloosterburen		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Kloosterburen
H. van Cappenbergweg 42	1	2	1	2	1		Haven 12 en 16	1	1	1	2	2	
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak. Hoekschoorstenen met schoorsteenbord. Asymmetrische indeling voorgevel.							Woonhuizen. Ca. 1900. Twee-onder-een-kapwoningen. Aan beide zijden een krimp.						
Haven 5	2	2	1	3	2		Hoofdstraat 1	1	2	2	3	1	
Woonhuizen. Ca. 1880. Arbeidershuizen.							Woonhuis. 1936. W. Reitsema. Villa met zadeldak in interbellumstijl. Smeedijzeren decoratie in top van gevel. Lateien, bloembak en decoratie tussen vensters begane grond. Beeldbepalend bij entree dorp.						
Haven 8	1	2	1	1	1		Hoofdstraat 8	3	3	2	3	3	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Licht getoogde vensters. Hoekschoorstenen.							Woonhuis-gezondheidscentrum. Ca. 1925. Ontwerp van A. Th. van Elmpst, Groningen. Blokvormig opgezet pand met mansardekap. Markante ligging in lint.						
Haven 10	2	2	1	2	1		Hoofdstraat 14	3	3	3	3	2	
Woonhuis. Ca. 1890. Woning met aangebouwde schuur. Afgewolfd schilddak. Vensters en deur met kozijnen hebben afgeronde hoeken aan bovenzijde.							Gemeentehuis. 1913. Ontwerp van R. Zeeff sr. In Jugendstil ontworpen raadhuis met toren. Decoraties in metselwerk met hoefijzerbogen. Bovenlichten naar binnen kiepend. Zeer beeldbepalend in lint.						

						Kloosterburen					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Hoofdstraat 75	1	2	2	3	2						
<p>Woonhuis. Ca. 1917. Ontwerp van H. Havinga, Wehe. Blokvormig opgezet woonhuis met steekappen, erker en balkon. Balustrade op balkon gemetseld met decoraties in metselwerk. Lambrisering in portiek betegeld. Vernieuwingsstijl. Houten tuinhuis uit de zelfde periode.</p> <p>Beeldbepalend in lint.</p>											
Hoofdstraat 77	3	3	2	3	2						
<p>Woonhuis. Ca. 1930. Ontwerp van W. Reitsema. Vm. huisartsenpraktijk. In interbellumstijl gebouwde villa met twee bouwlagen en een bijna tentdak.</p> <p>Beeldbepalend aan ingang dorp.</p>											
Kloostersingel	3	1	2	3	1						
<p>Hek. Ca. 1890. Toegangshek van smeedijzer tot begraafplaats.</p>											
Kloostersingel	3	3	2	3	2						
<p>Baarhuisje en kapel. Ca. 1880. Baarhuisje met aangebouwde open kapel. Eclectische stijl met neo-gotische elementen.</p>											

						Kloosterburen					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Kloostersingel 2-12	1	2	2	2	1						
<p>Woonhuizen. 1957. Architect J.H. van der Molen, Ruischerbrug. Sociale woningbouw.</p> <p>Ensemble.</p>											
Kloostersingel 16	1	2	1	2	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1935. Pand in interbellumstijl. Zadeldak. Gevelpannen met rollaag. Uitstekende schoorsteenpartij.</p>											
Leensterweg 2	2	1	2	2	1						
<p>Keuterij. Ca. 1900. Kleine boerderij met krimp. Schuur met riet gedekt.</p> <p>Beeldbepalend op hoek.</p>											
Leensterweg 4	1	2	1	2	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1935. Pand in interbellumstijl. Zadel-schilddak. Gevelpannen met rollaag. Uitstekende schoorsteenpartij. Op hoek ronde zuil met daarachter terugliggend deel voorgevel.</p>											

						Kloosterburen									Kloosterburen
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Marneweg 29	1	2	1	3	1				Mosterdpad 3	2	2	1	1	1	
Woonhuis. Ca. 1935. Woning in interbellumstijl. Symmetrische voorgevel met uitstekende schoorsteen die bovenaan eenvoudig gedecoreerd is. Gesinterde baksteen.								Boerderij. Ca. 1900. Oldambtster type. Sterk gerenoveerd.							
Marneweg 44-46	1	2	1	2	1				Munnikeweg 1	2	2	1	2	1	
Woonhuizen. Ca. 1935. Twee woonhuizen in interbellumstijl. Contrasterende baksteen in trasraam. Betonnen lateien boven vensters en betonnen zuil op hoek erker.								Boerderij. "Kleine Baat". Ca. 1899. Boerderij van het kop-romptype. Kop met zadeldak en topgevel.							
Marneweg 62-64	1	2	1	2	1				Munnikeweg 3	2	2	1	1	1	
Woonhuizen. 1957. Architect J.H. van der Molen, Ruischerbrug. Woonhuizen met zadeldak. Zoldervensters door daklijn zakkend, met kenmerkende flauw hellende dakvlakken.								Boerderij. "Grote Baat". Ca. 1869. Woonhuis met afgewolfd schilddak.							
Marneweg 41-47	1	2	2	2	1				Nijklooster 1	2	2	1	3	1	
Woonhuizen. 1958. Architect K.G. Olsmeijer, Groningen. Woonhuizen met zadeldak. Zoldervensters door daklijn zakkend en geheel met venster begane grond. Kenmerkende flauw hellende dakvlakken op zoldervensters. Ensemble in lint.								Boerderij. "Nijklooster". Schuren en woonhuis 1817, bijschuur 1859. Kop-hals-romptype. Kop met afgewolfd schilddak. Gevels gepleisterd en van natuursteen-blokkenmotief voorzien. Oorspronkelijk voorwerk van klooster.							

Leens

						Leens					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Achtervalge 20	2	1	1	1	1						
Boerderij. "Achter Wier". Ca. 1900. Dwarshuis met losse schuren (eind 20 ^{ste} eeuw). Schilddak. Hoekschoorstenen. Eenvoudige architectuur.											
Brouwersstraat 1	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak. Hoekschoorstenen met bord. Rollaag boven vensters afwisselend rood-wit.											
Brouwersstraat 2	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1935. Asymmetrische opzet in interbellum architectuur. Plint en schoorsteen in contrasterende donkere paarsbruine baksteen. Openslaande ramen met glas-in-lood. Zadel-/schilddak.											
Dijkstilsterweg 1	2	2	1	2	1						
Boerderij. "Scheltemaheerd". Ca. 1900. Kop-hals-romptype. Kop is dwarshuis met schilddak. Hoekschoorstenen. Bogen boven vensters met aanzetstukken en sluitstenen. Boogtrommels gedecoreerd.											

						Leens					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Dijkstilsterweg 3	2	2	1	1	1						
Boerderij. Ca. 1860. Kop-romptype. Kop is blokvormig huis met rondlopend schilddak. Onderkelderd. Bogen boven vensters met aanzetstukken en sluitstenen. Boogtrommels gedecoreerd. Schuren origineel. Eén baanderdeur vernieuwd.											
Dijkstilsterweg 5	2	2	1	1	1						
Boerderij. "Rengersheerd". 1863 woonhuis. Kop-hals-romptype. Kop is dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen met borden. Eenvoudige architectuur.											
Douwen 1	2	2	1	1	1						
Boerderij. "Douwen". 1957 woonhuis. Kop-hals-romptype. Wederopbouw architectuur.											
Douwen 2	2	2	1	1	1						
Boerderij. "Moestop". Ca. 1880. Kop-hals-romptype. Kop is dwarshuis met schilddak eb gegolfde Friese pannen. Onderkelderd. Vensters en keldervensterkozijnen getoogd. Deur omlijsting bekroond. Deurpartij springt uit. op de hoeken van de voorgevel baksteen pilasters met basement.											

						Leens							Leens
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Grijssloot 5	2	2	1	2	1		Grijssloot 15	2	2	1	2	1	
Boerderij. 1840. Kop-hals-romptype. Kop onderkelderd. Kop en hals met zadeldak.							Boerderij. Ca. 1840. Kop-hals-romptype. Kop en hals met zadeldak.						
Grijssloot 7	2	2	1	2	1		Hoofdstraat 2	1	2	1	3	1	
Boerderij. Ca. 1850. Kop-hals-romptype. Kop met afgewolfd schilddak. Onderkelderd.							Woonhuis, ca. 1907 met achterhuis. Voorgevel naar de Hoofdstraat gericht. Ingangspartij met rijk gedetailleerd portaal en dakopbouw. Eclectische elementen. Zijgevel en achterhuis aan straatzijde gelijk aan voorgevel.						
Grijssloot 11	2	2	1	1	1		Hoofdstraat 20	1	2	1	3	1	
Boerderij. "Noord Leens". Kop-hals-romptype.							Woonhuis, onderkelderd, ca. 1890. Blokvormige opzet. Ingangspartij rijk gedetailleerd met eclectische elementen. Schilddak rondom, plat dak in midden.						
Grijssloot 13	2	2	1	2	1		Hoofdstraat 23	3	2	3	3	2	
Boerderij. Ca. 1840. Kop-hals-romptype. Kop onderkelderd dwarshuis met afgewolfd schilddak. Ingangspartij omlijst met rondboog.							Woonhuis/praktijk van rijksveearts K.J. Werkman, vader van H.N. Werkman. Ca. 1880. Uit verschillende bouwvolumes samengesteld. Schilddak. Schoorstenen met borden. Vensteromlijstingen met kuif. Uitbouw met Serlio venster op verdieping. Obelisk op de schouders en top. Achterbouw eenvoudiger uitgevoerd. Geheel witgepleisterd.						
							Beeldbepalend in lint op hoek.						

						Leens									Leens

						Leens									Leens
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Rietemastraat 7	1	2	1	2	2				R. Ritzemastraat 11	3	2	2	2	1	
Woonhuis. Ca. 1870. Dwarshuis. Eenvoudige arbeiderswoning. Topgevels met vlechtingen. Zadeldak.									Vm. station. 1922. Nu in gebruik als politiebureau. Asymmetrische opzet. Schilddaken en zadeldaken. Helemaal gepleisterd. Aan de noordzijde de naam LEENS aangebracht.						
Rietemastraat 20	2	2	2	3	1				R. Ritzemastraat 16	2	2	2	3	1	
Boerderij. 1856. Type Oldambtster boerderij. Verdieping met staande vensters. Voorgevel met balkon boven ingang. Vensters omlijst. Afgewolfd schilddak. Beeldbepalend in bouwland.									Woning/bedrijfspand. 1967. Architectenbureau Knol en Buitjes, Leens-Zoutkamp. Pand met flauw hellend lessenaarsdak. Beeldbepalend op hoek.						
R. Ritzemastraat 7	1	2	2	3	1				Schaapweg 3	2	2	1	1	1	
Woonhuis. 1932. Ontwerp van W. Reitsema. In interbellum architectuur gebouwd woonhuis met zadeldak Uitspringende schoorsteen met decoraties aan bovenzijde. Ensemble met nr. 9.									Boerderij. 1876 woonhuis, schuur 1933. Kop-hals-romptype. Hals getoogde vensters en kozijnen. Vernieuwd.						
R. Ritzemastraat 9	1	2	2	3	1				Valge 1	1	3	1	3	2	
Woonhuis. 1932. Ontwerp van G. Kuipers en J. Smits. In gesinterde baksteen opgetrokken woonhuis met zadeldak. Asymmetrische voorgevel door schoorsteen en uitbouw met plat dak. Ensemble met nr. 7.									Woonhuis. Ca. 1907. Villa met samengestelde kap. Plint afgezet met geglazuurde steen. Bogen boven vensters met geschilderde aanzetsteen en sluitsteen. Boogtrommels gedecoreerd met florale motieven. Fries met lijst, gootlijst en gootsteunen rijk uitgevoerd.						

						Leens					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Valge 3-5-7	1	2	2	2	1						
Woonhuizen. Ca. 1900. Drie dwarshuizen met schilddak vormen met nr. 10-12-14 een ensemble.											
Valge 4	1	2	2	3	1						
Woonhuis. Asymmetrische opzet. Vernieuwingsstijl. Witgepleisterd met accenten van ongepleisterde baksteen in spekbanden en decoratieve fries.											
Beeldebepalend onderdeel van ensemble in het hoofdlint.											
Valge 6	1	3	2	3	2						
Woonhuis. Asymmetrische opzet. Vernieuwingsstijl. Witgepleisterd met accenten van ongepleisterde baksteen in spekbanden en decoratieve fries. Geveltop eclectisch neo-renaissance. Decoratieve zinken dakkapel.											
Beeldebepalend onderdeel van ensemble in het hoofdlint.											
Valge 8	3	3	2	3	2						
Woonhuis. Praktijk/Bank. Asymmetrische opzet. Vernieuwingsstijl. Witgepleisterd met accenten van geglaazuurde baksteen in spekbanden en decoratieve fries. Balkon met natuurstenen onderdelen en balusters van geglaazuurde baksteen.											
Beeldebepalend onderdeel van ensemble in het hoofdlint.											

						Leens					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Valge 10-12-14	1	2	2	2	1						
Woonhuizen. Ca. 1900. Drie dwarshuizen met schilddak vormen met nr. 3-5-7 een ensemble.											
Valge 20	3	2	1	3	1						
Pastorie. Blokvormig woonhuis met tentdak. Symmetrische opbouw. Balkon met dominante balustrade over de hele voorgevel. Ca. 1934.											
Valge 33	3	2	1	3	2						
Vm. postkantoor. Asymmetrische opbouw. Decoratieve bogen en boogtrommels. Speklagen met verblendsteen. Gootlijsten. Vernieuwingsstijl.											
Valge 34	1	2	2	3	1						
Woonhuis. Asymmetrische opzet. Vernieuwingsstijl. Witgepleisterd met accenten van ongepleisterde baksteen in spekbanden en decoratieve fries.											
Beeldebepalend in het hoofdlint.											

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Leens		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Leens
Valge 43	1	2	1	3	1	Woonhuis. Ca. 1915. Blokvormig opgezette woning met rondlopend schilddak. Bogen in andere baksteen met aanzetten en sluitstenen. Boogtrommels gedecoreerd. Speklagen.							
Valge 44	1	2	1	3	1	Woonhuis. Ca. 1920. Dwarshuis met schilddak en steekkap met wolfseind. Pironnen. Plint en banden in baksteen, rest gepleisterd. Bogen boven vensters eveneens in baksteen. Fries en gootklossen.							
Valge 45	1	2	1	2	1	Woonhuis. Asymmetrische voorgevel geleed door pilasters. Ingangspartij met dakopbouw.							
Valge 46	1	2	1	3	1	Woonhuis. 1922. Asymmetrisch gebouwd woonhuis, ontworpen door W. Reitsema. Gepleisterde gevels boven bakstenen plint. Twee haaks op elkaar staande afgewolfde schilddaken.							
Valge 57	1	2	1	3	1	Woonhuis, 1915. Symmetrische met centrale dakopbouw. Traditionele opzet met decoratieve elementen in de vernieuwingsstijl.							
Werkmansingel 2 to	3	3	3	3	2	Muziekkoepeel. 1938. Grondvlak zeshoekig, terugkerend in zeshoekig plateau en zeshoekige grasvlakken. Balustrade opgetrokken in gesinterde baksteen, daarop zes kolommen, zeshoekig tentdak met spits. Zeer beeldbepalend in plantsoen en straten eromheen.							
Zuster A. Westerhofstraat 10	2	2	1	1	1	Woonhuis/winkel. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak. Gegolfde Friese pannen. Bogen met aanzetstukken en sluitstenen. Boogtrommels gedecoreerd met tegels. Winkelpui latere fase.							
Zuster A. Westerhofstraat 11	1	2	1	1	1	Woonhuis. Ca. 1890. Blokvormig opgezet dwarshuis met twee schilddaken. Getoogde vensters en kozijnen.							

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Leens
Zuster A. Westerhofstraat 13	1	2	2	3	1	
<p>Woonhuis/boerderij. Ca. 1915. Dwarshuis met hals voor bedrijfsdeel. Dakopbouw met balkon boven ingang. Rondom lopend schilddak gedekt met gegolfde Friese pannen. Vernieuwingsstijl.</p> <p>Beeldbepalend in lint.</p>						
Zuster A. Westerhofstraat 17	1	2	1	3	1	
<p>Woonhuis. 1874. Dwarshuis met dakopbouw boven ingang. Gevel geleed door bakstenen pilasters op de hoek en naast het portaal. Schilddak.</p>						
Wierde 4	2	2	2	3	1	
<p>Boerderij. Ca. 1900. Woondeel dwarshuis. Decoratie van gevels door middel van gele baksteen. Pilasters accentueren de ingang.</p> <p>Beeldbepalend in hoofdlint.</p>						
Wierde 6	1	2	2	3	2	
<p>Woonhuis. Ca. 1900. Asymmetrisch opgezet woonhuis met rondlopend schilddak. Trapgevel aan voorkant. Decoraties van gevels met geschilderde lijsten. Bogen en boogtrommels eveneens gedecoreerd. Erker met balkon erboven. Dakkapellen later toegevoegd.</p> <p>Beeldbepalend in hoofdlint.</p>						

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Leens
Wierde 8	1	2	1	3	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1920. Pand met zadel-schilddak en steekkap. Muldenpannen. Inpandige ingang. Erker.</p>						
Wierde 10	1	2	1	3	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1930. Woning met krimpen, verdieping en schilddak. Overstek. Pironnen. Inpandige deur met portaal en zuiltjes.</p>						
Wierde 12	1	2	1	3	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1920. Pand met schilddak en steekkap. Plint in baksteen, daarboven gepleisterd. Erker met balkon.</p>						
Wierde 21	1	3	2	3	2	
<p>Woonhuis. Ca. 1915. Dwarshuis in vernieuwingsstijl. Jugendstil elementen in decoraties en ronde vensters aan zijkant. Zadeldak met rode geglazuurde kruispannen.</p> <p>Beeldbepalend in hoofdlint.</p>						

						Leens										Leens

						Leens								Leens
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Wilhelminastraat 28	2	2	1	3	1		Wilhelminastraat 38-40	1	2	2	3	1		
Woonhuis/winkel. Ca. 1910. Winkel en woonhuis van het krimpentype. Winkel met groot etalagevenster. Kozijn voor winkel nadrukkelijk aanwezig. Spekbanden en blindnissen. Schilddak met afwolving aan voorzijde.							Woonhuizen twee-onder-een-kap. Ca. 1915. Vernieuwingsstijl. Gepleisterde gevels op 1/3 vanaf de dakgoot. Schilddak met geglazuurde blauwe gegolfde Friese pannen. Ontwerp van T. Reitsema. Samen met 34-36 ensemble.							
Wilhelminastraat 30	2	2	1	2	1		Wilhelminastraat 42	1	2	1	2	1		
Woonhuis/bedrijf. Ca. 1915. Woonhuis en bedrijfsruimte van het krimpentype. Voorgevel in koppenverband. Speklaag en in top klimmende versieringen. Bovenkant top met verticale schroten betimmerd. Zadel-schilddak.							Woonhuis. Ca. 1915. Dwarshuis. Eenvoudige uitvoering. Decoraties met blauwgrijze baksteen. Schilddak.							
Wilhelminastraat 34	1	3	2	3	2		Jan Zijlmasingel 1	2	2	1	2	1		
Woonhuis. 1917. Asymmetrisch opgezet woonhuis in vernieuwingsstijl. Decoratieve elementen als pilasters, console, guttae en geschilderde vlechtingen. Gepleisterde gevels boven bakstenen plint. Ontwerp van T(emme) Reitsema. Samen met nr. 36-38-40 ensemble.							Woonhuis/winkel. 1937. In interbellumstijl gebouwde woning met oorspronkelijk schoenwinkel. Schilddak. Ontwerp van W. Reitsema Tzn.							
Wilhelminastraat 36	1	2	2	3	1		Jan Zijlmasingel 3	1	2	2	3	2		
Woonhuis. Ca. 1915. Dwarshuis met dakopbouw boven ingang. Vernieuwingsstijl. Gepleisterde gevels boven bakstenen plint. Decoraties met rode baksteen. Schilddak, gedekt met rode geglazuurde tuiles-du-nord. Ontwerp van T. en W. Reitsema. Samen met 34 en 36-38 ensemble.							Woonhuis. Ca. 1937. Ontwerp van D.A. Emaar, werkzaam geweest bij W. Reitsema. Amsterdamse School. Parabooldak. Beeldbepalend in lint.							

						Leens										Leens

						Leens									Leens
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			
Jan Zijlmasingel 16-18	1	2	1	2	2		Jan Zijlmasingel 45	2	1	1	2	1			
<p>Woonhuizen. Ca. 1955. Twee-onder-een-kap woningen met verdieping. Schilddak. Gemetselde daklijst met decoratie. Omlijste deur. Sommige ramen hebben nog een roede-verdeling. Wederopbouw architectuur.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1920. Woning en bedrijfsgebouw met krimp aan beide zijden. Woongedeelte met zadeldak, bedrijfsdeel met schilddak. Hele dak gedekt met gesmoorde gegolfde Friese pannen.</p>								
Jan Zijlmasingel 20	1	2	1	2	1										
<p>Woonhuis. 1956. Architect J.H. van der Molen, Ruischerbrug. Woning twee bouwlagen en schilddak. Erkerraam op begane grond met daarop balkon met een transparante metalen balustrade. Wederopbouw architectuur.</p>															
Jan Zijlmasingel 23	2	2	1	2	1										
<p>Woonhuis/winkel/werkplaats. Ca. 1935. Pand met verdieping en overstekend schilddak. Winkel aan de rechterkant, wonen links en boven.</p>															
Jan Zijlmasingel 37-39	1	2	1	2	1										
<p>Woonhuizen. 1956. Architect W. Reitsema Tzn te Leens. Woonhuizen met zadeldak. Omlijste voordeuren, bovenlicht origineel met kenmerkende roedenverdeling.</p>															

Mensingeweer

						Mensingeweer									Mensingeweer

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Mensingeweer		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Mensingeweer
Molenweg 15	1	2	1	1	1	<p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen met bord.</p> 							
Molenweg 20	1	2	1	1	1	<p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen.</p> 							
Schouwerzijlsterweg 1	2	2	2	3	1	<p>Boerderij met dwarsgeplaatst woonhuis met hals. Ca. 1880. In imitatie natuursteenblokken gepleisterde plint, gepleisterde omlijsting vensters met kuif. Dakopbouw boven portiek. Eclectische decoratieve elementen, waaronder pilasters en tympanen.</p> <p>Beeldbepalend op hoek.</p> 							
Schouwerzijlsterweg 6	2	2	1	2	1	<p>Boerderij. Ca. 1865. Kop-hals-romptype. Kop en hals met zadeldak. Gepleisterd. Perceel omgracht.</p> 							

Niekerk

IKEMAHEERT T.
gebouwd in 1868.
door
T. L. HOPMA
weduwe
P. J. BOER.

A rectangular gravestone is mounted on a brick wall. The stone is dark and has white text. The text is arranged in seven lines. The first line is in all caps. The second and third lines are in italics. The fourth line is in all caps. The fifth line is in italics. The sixth and seventh lines are in all caps. The stone is flanked by two dark, vertical, pointed objects, possibly part of a larger structure or a decorative element. The background is a brick wall with a visible arch on the left side.

						Niekerk									Niekerk
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Hoofdstraat 1	2	2	1	2	1			Hoofdstraat 23	2	2	1	3	2		
Woonhuis/bedrijf. Ca. 1910. Dwarshuis met rondlopend schilddak. Gegolfde Friese pannen. Opzet in principe symmetrisch, maar op begane grond accent in linker deel op winkel, midden en rechter deel op wonen. Dakopbouw. Decoraties in bogen en boogtrommels.							Woonhuis/bedrijf. 1929. Tuinderswoning, in interbellumarchitectuur gebouwd met achter een schoorsteen van een oorspronkelijk ketelhuis. Architect W. Reitsema.								
Hoofdstraat 2	2	2	1	1	1			Hoofdstraat 26	2	2	1	3	1		
Woonhuis/winkel. Ca.1910. Dwarshuis met schilddak. Hoekschoorstenen. Gegolfde Friese pannen. Links naast voordeur winkel. Dakkapel later.							Boerderij. "Oldeheem". 1929. Woonhuis losstaand in interbellumstijl, ontwerp van W. Reitsema. Zadeldak met steekap. Schuren ouder, gevelsteen met initialen en jaartal 1818.								
Hoofdstraat 5	2	2	1	2	1			Kanaalstraat 1	1	2	2	3	1		
Woonhuis/bedrijf. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Licht getoogde vensters en deuropening. Overdekking trap entree.							Woonhuis. 1933. In interbellumstijl door M. Knol ontworpen woning met zadeldak en uitbouw met plat dak. Contrasterende donkere baksteen in plint, boven vensters en langs dakrand. Beeldebepalend op hoek.								
Hoofdstraat 13	1	2	1	1	1			Kerkstraat 2	1	2	2	3	1		
Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak. Voorgevel asymmetrisch ingedeeld met vensters en kozijnen met segmentbogen. Op de hoeken schuin geplaatste pilasters. Gekorniste kroonlijst.							Woonhuis. 1922. Door E. Reitsma ontworpen woning met zadeldak en uitbouw op begane grond met plat dak. Inpandig portiek, dat evenals de vensters met geschilderde betonnen delen en lateien gedecoreerd is. Beeldebepalend op hoek.								

Pieterburen

						Pieterburen
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Hoofdstraat 73	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis met dakopbouw boven ingang. Schilddak. Zeer licht getoogde vensters. Omlijsting van deur.						
Hoofdstraat 76	3	2	1	3	2	
Verenigingsgebouw. 1888. Als catechisatiegebouw gebouwd pand in rondboogstijl met zadeldak. Opschrift GODSDIENSTONDERWIJS. Aan achterzijde in een latere fase uitgebreid.						
Hoofdstraat 77	1	2	1	1	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak. Hoekschoorstenen. Getoogde vensters en kozijnen. Inpandige deur.						
Hoofdstraat 78	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak. Vensters en vensterkozijnen met afgeronde hoeken. Ingang aan de achterkant.						

						Pieterburen
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Hoofdstraat 79	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak. Hoekschoorstenen. Bogen boven vensters met aanzetstukken en sluitsteen. Banden. Deur inpandig. Portaal omlijst met pilasters van imitatie natuursteenblokken. Kroonlijst.						
Hoofdstraat 80	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Pand met rechthoekige plattegrond, waarvan de korte kant aan de straat grenst. Afgewolfd schilddak. In dakschild westzijde is een decoratief patroon in de dakpannen (rode en geglazuurde blauwe) aangebracht.						
Hoofdstraat 81	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak. Deur, vensters en vensterkozijnen met afgeronde hoeken. Lage gootlijn.						
Hoofdstraat 82	2	1	2	2	1	
Hotel. Ca. 1880. Pand met twee bouwlagen en een schilddak. Zesruits vensters, aan de voorgevel dubbele vensters. De vensters zijn licht getoogd, de dubbele ook. Beeldbepalend in lint.						

						Pieterburen									Pieterburen
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Hoofdstraat 83	3	3	2	3	2		Hoofdstraat 87	1	2	1	2	1			
School. 1867. Schoolgebouw met symmetrische voorgevel. In het midden dubbele deuren, bovenlicht met smeedijzeren decoratie. Daarboven gedenksteen. Lokalen met opvallend grote, lage vensters. Gevel gedeeld door pilasters naast de deur en op de hoeken. Rozetankers. Beeldbepalend in lint.							Woonhuis. Ca. 1930. Dwarshuis met hoog oplopend schilddak. Geschilderde lateien van beton boven vensters en deur. Vergelijk met Wierhuisterweg nr. 19 en 21.								
Hoofdstraat 84	2	2	1	3	1		Hoofdstraat 91	2	2	1	2	1			
Woonhuis/winkel. Ca. 1900. De winkel heeft een nadrukkelijke pui met pilasters, diamantkoppen en een kroonlijst. De etalage heeft een spiegelruit. De vensters in het woondeel hebben ontlastingsbogen met sluitsteen en decoratie in de boogtrommel.							Woonhuis/winkel. 1934. Winkel en woonhuis met parabooldak. interbellumstijl. Bloembakken met gewassen grindbetonnen bovenkant.								
Hoofdstraat 85	1	2	1	2	1		Hoofdstraat 101	1	2	1	1	1			
Woonhuis. Ca. 1930. Dwarshuis met zadeldak in interbellumstijl. Plint uitgevoerd in paarsbruin gesinterde baksteen, daarboven rode baksteen. Voordeur in terugvallend portaal.							Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Eenvoudige architectuur.								
Hoofdstraat 86	1	2	1	1	1		Hoofdstraat 105	3	2	2	3	1			
Woonhuis. Ca. 1910. Woning met geknikt zadelschilddak. Oorspronkelijk inpandige deur, nu dichtgezet. Voorgevel symmetrisch. Banden en geschilderde lateien. Op verdieping deur met rondboog omlijst.							Zaalkerk met een torenachtige beëindiging. 1950. Nu in gebruik als dorps huis. In de topgevel een zeshoekig raam met een Davidsster. Beeldbepalend.								

						Pieterburen
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Hoofdstraat 157	3	3	2	3	2	<div><p>Kerk. 1873. In eclectische rondboogstijl gebouwde zaalkerk. Rondboogvensters in voorgevel omlijst, aan de zijgevels niet. Deur omlijst met daarboven roosvenster, eveneens omlijst. Dakruiter van hout met een met zink beklede kap en spits met stichtingsjaar (1873) eronder.</p><p>Beeldbepalend aan ingang dorp.</p></div> <div></div>
Hoofdstraat 159	3	2	1	3	1	<div><p>Woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis met haaks erop staande uitbouw aan de oostzijde. Dakopbouw boven ingang. Wenkbrauwen boven vensters. Omlijsting met pilasters om deur. Pastorie.</p></div> <div></div>
Hoofdstraat 161	2	2	1	2	1	<div><p>Boerderij. Ca. 1900. Woongedeelte en schuur onder een afgewolfd schilddak. Krimpen. Oldambtstertype. Licht getoogde vensters. Omlijste deur. Kroonlijst.</p></div> <div></div>
Hoofdstraat 170	2	2	1	2	1	<div><p>Woonhuis/winkel. Ca. 1935. In interbellumstijl gebouwd pand met zadeldak. Twee soorten baksteen, plint met gesinterde in koppenverband. Decoratie in metselwerk in top.</p></div> <div></div>

						Pieterburen
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Hoofdstraat 171	1	2	1	2	1	<div><p>Woonhuis. 1948. Architect K.G. Olsmeijer, Winsum. Woning met zadeldak. Balkon met spijlen hekwerk. Kenmerkende schouderstukken.</p></div> <div></div>
Hoofdstraat 172	1	2	1	2	1	<div><p>Woonhuis. Ca. 1935. In interbellumstijl gebouwd pand met gesinterde steen in koppenverband. Grindbetonnen lateien boven vensters. Ruitvormig venster in top.</p></div> <div></div>
Oudedijk 1	2	2	1	3	1	<div><p>Boerderij. Ca. 1860. Woongedeelte afgewolfd schilddak met blauwe geglazuurde pannen. Achtergevel schuur deuren en vensters met korfbogen. Gietijzeren ramen.</p></div> <div></div> <div></div>
Oudedijk 9	1	2	1	2	1	<div><p>Woonhuis. Ca. 1900. Pand met krimpen en afgewolfd schilddak. Landarbeiderswoning.</p></div> <div></div>

						Pieterburen	
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Wierhuisterweg 21	1	2	2	1	1		
Woonhuis. Ca. 1938. Blokvormig opgezet pand met hoog opgaand schilddak. interbellumstijl. Karakteristiek met nr. 19 voor eenvoudige woningbouw.							
Ensemble met 19.							
Wierhuisterweg 22	2	2	1	3	1		
Boerderij. Ca. 1925. Vrijstaand woonhuis met schilddak en steekkap in interbellumstijl.							
Wierhuisterweg 27	2	1	3	2	1		
Woonhuis. Ca. 1930. Eenvoudige arbeiderswoning met krompen. Vensters in voorgevel asymmetrisch geplaatst.							
Ensemble met nr. 29-31-33-35.							
Wierhuisterweg 29	2	1	3	2	1		
Woonhuis. Ca. 1930. Eenvoudige arbeiderswoning met krompen. Vensters in voorgevel asymmetrisch geplaatst.							
Ensemble met nr. 27-31-33-35.							

						Pieterburen	
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Wierhuisterweg 31	2	1	3	2	1		
Woonhuis. Ca. 1930. Eenvoudige arbeiderswoning met krompen. Vensters in voorgevel asymmetrisch geplaatst.							
Ensemble met nr. 27-29-33-35.							
Wierhuisterweg 33	2	1	3	2	1		
Woonhuis. Ca. 1930. Eenvoudige arbeiderswoning met krompen. Vensters in voorgevel asymmetrisch geplaatst.							
Ensemble met nr. 27-29-31-35.							
Wierhuisterweg 35	2	1	3	2	1		
Woonhuis. Ca. 1930. Eenvoudige arbeiderswoning met krompen. Vensters in voorgevel asymmetrisch geplaatst.							
Ensemble met nr. 27-29-31-33.							
Wierhuisterweg 49	2	2	1	2	2		
Boerderij. Ca. (1890 en)1941. Rechtergedeelte woonhuis in wederopbouwstijl. Architect W. Reitsema Tzn te Leens. Pand met zadeldak. Tuitgevels. Balkon met ijzeren balustrade. Delftse School.							

Schouwerzijl

Ulrum

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Ulrum		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Ulrum
Asingastraat 43	3	2	2	3	3		Elensterweg 1	1	1	1	2	1	
<p>Zaalkerk met torenvormige beëindiging in de topgevel. 1946. Architect K.G Olsmeijer, Winsum. Eerste als vrijgemaakt gereformeerde kerk gebouwde kerk van Nederland.</p> <p>Beeldbepalend in lint.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Bogen boven vensters gedecoreerd met gele baksteen. Getoogde vensters en kozijnen. Kroonlijst.</p>						
Breweelsterweg 7	2	2	1	1	1		Elensterweg 2	1	2	2	3	1	
<p>Boerderij. Ca. 1900. Kop-romptype. Kop met zadeldak. Topgevel.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1955. Met flauw hellend lessenaarsdak gedekte woning met twee bouwlagen.</p> <p>Beeldbepalend op hoek.</p>						
Ir. A.J. van den Brielweg 1	2	2	1	2	1		Elensterweg 4	1	2	2	3	1	
<p>Boerderij. 1912. Woongedeelte met afgewolfd schilddak. Vensters met segmentbogen. Twee schoorstenen met borden op nok.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1918. Blokvormig opgezet pand met rondlopend schilddak en twee steekappen met zadeldak. Baksteen plint en gepleisterde gevels. Lateien boven vensters met baksteen ontlastingsbogen. Lijst met consoles en iets uitstekende zolder met vakverdeling in pleister.</p> <p>Beeldbepalend op hoek.</p>						
Ir. A.J. van den Brielweg 2	2	2	1	2	1		Elensterweg 5-7	1	1	1	2	1	
<p>Boerderij. 1877. Dwarshuis als woongedeelte met schilddak. Met pilasters omlijste entree. Vensters en kozijnen met segmentbogen.</p>							<p>Woonhuizen. 1905. Als dwarshuis gebouwd dubbel woonhuis (twee-onder-een-kap). Ontwerp van U. Wieringa. Speklagen en gedecoreerde hanenkammen met witte kalkzandsteen. Schilddak met gegolfde Friese pannen.</p>						

						Ulrum									Ulrum

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Ulrum		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Ulrum
Elensterweg 17	1	2	1	3	2		Leensterweg 4-6	1	2	1	3	1	
Woonhuis. Ca. 1920. Woning met zadeldak en steekkap. Dak is gedekt met leien in Maasdekking. Bakstenen plint en gepleisterde gevels daarboven. Begane grond met serre waarop balkon.						Woonhuizen. Ca. 1935. Twee gespiegelde woonhuizen in interbellumstijl. Rondlopend schilddak met twee steekappen. Contrasterende baksteen in strekkenlaag langs dakrand en top schoorstenen, die gedecoreerd zijn met horizontale betonplaten.							
Elensterweg 19	2	3	1	3	2		Leensterweg 8	1	2	1	3	1	
Boerderij. "Nieuw Elens". 1916. Door L. Reitsma ontworpen losstaande woning van boerderij. Rondlopend schilddak met gegolfde Friese pannen. Entree met dakopbouw, die met oeuil-de-boeuf en pleisterwerk gedecoreerd is. Schuur ernaast met dezelfde entree en decoraties.						Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met schilddak, steekkap en platte daken. Fries en dakrand in contrasterende gele baksteen.							
Elensterweg 29	2	2	2	2	2		Leensterweg 10	1	2	1	2	1	
Boerderij. "Gayckemaheerd". 1888 woonhuis, schuur 1883. Kop-hals-romptype. Kop gedeeltelijk rondlopend schilddak, verdieping met plat dak. Woondeel met verdieping onderkelderd.						Woonhuis. 1947. Architect K.G. Olsmeijer, Winsum. Pand met zadeldak. Kenmerken van wederopbouw zijn groot venster met omlijsting en pannendakje aan Leensterweg, grote vensters met ramen met roeden aan J.H. Mansholtlaan.							
Kerkpad 6	2	3	1	3	2		Leensterweg 12	1	2	1	2	1	
Boerderij. "Bussemaheerd". 1875. In centrum van Ulrum gelegen boerderij van het Oldambtster type. Onderkelderd voorhuis. Vensters en portiek met afgeronde hoeken, evenals de kozijnen. Portiek omlijst met kuif. Dubbele voordeur. Staande vensters boven zelfde uitvoering.						Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Betonnen band tussen begane grond en verdieping.							

						Ulrum						Ulrum		
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Leensterweg 20	2	2	2	2	2		Winkel/woonhuis. Ca. 1950. In de stijl van de Delftse School ontworpen pand met zadeldak. Tuitgevels met schoorsteen. Om etalagevensters en deur decoraties met betonnen aanzet- en sluitstukken, evenals in schouderstukken. Beeldbepalend op hoek.	Leensterweg 45	2	3	1	3	3	
Leensterweg 39	1	2	1	3	1		Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woonhuis met zadeldak. Metselwerk top en dakrand in contrasterende gele baksteen. Schoorsteen uitstekend en gedecoreerd in top. Betonnen lateien boven vensters.	Leensterweg 53	2	2	1	2	2	
Leensterweg 41	1	2	1	3	1		Woonhuis. 1933. In interbellumstijl ontworpen woonhuis met aan elkaar geschakelde schilddaken. Plint in paarsbruine baksteen, daarboven rode baksteen. Schoorsteen gedecoreerd in top.	Leensterweg 55	2	2	2	3	3	
Leensterweg 43	1	2	1	2	1		Woonhuis. 1932. Door W. Reitsema ontworpen woonhuis in interbellumstijl. Aan elkaar geschakelde schilddaken met in nok twee uilenborden. Kleine steekkap.	Leensterweg	3	2	2	2	1	
							Boerderij. Ca. 1890. Blokvormig opgezet woonhuis met rondlopend schilddak en aangebouwde schuur. Gepleisterde gevels. Op hoeken pilasters. Vensters omlijst met kuif. Entree met dakopbouw en balkon. Portaal inpandig met omlijste rondboog en kuif. Slingertuin.							
							Boerderij. 1911. Woongedeelte met schilddak en twee steekappen. Vensters lateien in vernieuwingsstijl. Speklagen.							
							Boerderij. Ca. 1850. Boerderij met eraan vastgebouwd dwarshuis met schilddak, gedekt met platte Friese pannen. Boerderij gedekt met riet en dakpannen aan onderzijde. Ingang in krimp van boerderij met pilasters op neuten. Beeldbepalend.							
							Begraafplaats. 1906. Buiten het dorp aangelegde begraafplaats met twee structuren van aanleg. Toegangshek van smeedijzer. Lijkenhuisje met zadeldak.							

						Ulrum					
						Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Leerweg 2/ Noorderstraat 21						1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1880. Blokvormig opgezet woonhuis met rondlopend schilddak. Vensters in voorgevel en zijgevel west omlijst en kuif. Deur eveneens omlijst. Dakkapellen later.											
Leerweg 22-32						3	1	1	2	2	
Vm. armenhuizen. 1917. Rij huizen voor de diakonie met gevelsteen, waarop het jaartal staat en de stichter.											
Louten 2						1	2	1	3	1	
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak en dakopbouw. Vensters met segmentbogen. Omlijsting voordeur met pilasters en kroonlijst.											
Marktstraat 2						3	2	2	2	2	
Vm. Tramremise. Ca. 1900. Nu als garage gebruikte voormalige paardentramremise. Zadel-schilddak gedekt met gesmoorde kruispannen. Aan zuidzijde originele doorrit. Oostzijde met zes gepleisterde spaarvakken met segmentboog. Daarin cirkelvormig venster met rollaag, met gietijzeren raam, uitgevoerd in zesbladige decoratie.											

						Ulrum					
						Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Marktstraat 3						1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak. Dakopbouw boven ingang. Gevels gepleisterd met natuursteenblokmotief. Asymmetrische indeling voorgevel. Schoorstenen met borden.											
Marktstraat 6						2	2	2	2	1	
Woonhuis/winkel. Ca. 1925. Winkeldeel aan zuidzijde gewassen grindbeton plaat boven hele begane grond. Hoek zuidzijde rond. Gevel aan de Marktstraat min of meer symmetrisch, na verbouwing doorbroken. Eenvoudige decoraties in metselwerk.											
Beeldbepalend op hoek.											
Marktstraat 14						2	2	1	2	1	
Woonhuis/winkel. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak. Dakopbouw. Winkeldeel aan zuidzijde Lateien met decoraties boven winkelkozijn en vensters. Sierlagen in bovenzijde metselwerk.											
Marktstraat 29						1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak. Dakopbouw boven ingang. Plint in baksteen, gevels daarboven gepleisterd. Symmetrische indeling voorgevel. Inpandig portaal. Geprofileerde rand onder fries.											

						Ulrum	
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Nieuwstraat 2/ Scholtestraat 1	1	2	1	2	1		<p>Woonhuis. Ca. 1910. Blokvormig opgezet pand met rondlopend schilddak en dakopbouw. Speklagen. Ontlastingsbogen met gedecoreerde kunststeen in boogtrommels. Persiennes.</p>
Noorderstraat 3-5	1	2	1	3	2		
Woonhuis. Ca. 1900. Blokvormig opgezet pand met rondlopend schilddak. Eraan vastgebouwd gepleisterd deel met plat dak. Asymmetrische voorgevel. Boogtrommels boven vensters gedecoreerd met granito tegels. Gekomiste kroonlijst. Aanbouw uit 1916 met fries en gedecoreerde gootklossen, ontworpen door W. Reitsema.							
Noorderstraat 4-6	1	2	1	3	1		<p>Woonhuizen. 1933. Door S. Lap (gemeentearchitect) ontworpen asymmetrische twee-onder-een-kapwoningen in interbellumstijl. Dakschilden en platte daken. Met metselwerk gedecoreerde schoorsteen. betonplaten boven begane grond en vensters verdieping.</p>
Noorderstraat 8	2	2	1	1	1		
Woonhuis/winkel. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak en dakopbouw. Licht getoogde vensters. Winkelkozijn later ingebracht met grindbetonnen latei.							
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Ulrum	
Noorderstraat 10	2	2	1	2	1		<p>Woonhuis/winkel. Ca. 1910. Dwarshuis met rondlopend schilddak. Winkeldeel uitgebouwd. Hanenkammen met decoratie. Spekbanden. Fries. Etalagekozijn later.</p>
Noorderstraat 17	2	2	1	1	2		
Woonhuis/bedrijf. Ca. 1880. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Dakopbouw. Inpandige deur. Vensters omlijst met kuif, ook dakopbouw. Gepleisterd met imitatie natuursteenblokken. Etalagekozijn en raam later.							
Noorderstraat 26	2	2	2	3	1		<p>Woonhuis/winkel. 1935. In interbellumstijl door J. Flonk ontworpen pand op de hoek van de Noorderstraat en de Marktstraat. Gedeeltelijk rondlopend schilddak, gedeelte op de hoek met alleen plat dak. Geschilderde betonplaten boven begane grond en verdieping.</p> <p>Beeldbepalend op hoek.</p>
Noorderstraat 32	1	2	1	2	1		
Woonhuis. 1890. Dwarshuis met schilddak. Onderkelderd. Symmetrisch ingedeelde voorgevel zonder decoraties. Gemetselde trap met vier treden naar inpandig portaal.							

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Ulrum		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Ulrum	
Noorderstraat 41	2	2	2	3	1			H. Scholtestraat 6	1	2	1	3	1	
Woonhuis/winkel. 1905. Op de hoek van de Noorderstraat en de Schapenweg gelegen pand met rondlopend schilddak, gedekt met gegolfde Friese pannen. Speklagen. Fries met schroten betimmerd. Boogtrommels gevuld met gedecoreerde kunststeen. Vernieuwingsstijl. Ontwerp van L. Reitsma.							Woonhuis. 1913. Blokvormig opgezet woonhuis met twee steekappen, waarvan één is afgewolfd. Plint afgewerkt met geglaazuurde vormstenen. Metselwerk rollaag boven lateien vensters en tussen vensters gedecoreerd met witte kalkzandsteen.							
Beeldbepalend op hoek.														
Schapenweg 1	1	2	1	2	1			H. Scholtestraat 9	1	3	2	3	2	
Woonhuis. Ca. 1910. Woning met zadelschilddak. Zadeldakdeel met overstek, waarin rondboog en aftimmering met schroten. Overstek en balkon gedragen door houten consoles.							Woonhuis. 1890. Geheel gepleisterd woonhuis met rondlopend schilddak, gedekt met Lucas IJbrandszpannen. Gevels geleed door pilasters van imitatie gestapelde blokken natuursteen met bossage. Vensters omlijst met kuif. Gedecoreerde fries en gekorniste kroonlijst.							
Beeldbepalend op hoek.														
Schapenweg 34	2	2	1	2	1			Dr. Schönfeldstraat 1	1	2	1	2	1	
Boerderij. 1929 woonhuis en schuur. In interbellumstijl gebouwd. Metselwerk bestaat uit mondstenen. Schoorsteen iets uitspringend en gedecoreerd met metselwerk. Eenvoudige architectuur.							Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Betonnen band tussen begane grond en verdieping. Inpandige deur.							
Beeldbepalend op hoek.														
Schapenweg 36	2	2	1	1	1			Dr. Schönfeldstraat 3-5	1	2	1	3	1	
Boerderij. "De Capel II". Ca. 1880 . Kop-halsromptype. Kop is dwarshuis met schilddak. Pironnen. Onderkelderd. Hanenkammen boven vensters.							Woonhuizen. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woonhuizen, twee-onder-een-dak. Inpandige deuren met daarboven balkon.							

						Ulrum								Ulrum
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Singel 52	3	2	2	3	1		Snakkeburen 17	2	2	1	2	1		
Kerk. 1923. Zaalkerk met toren. Voorgevel met gedenksteen boven met baksteen benadrukte ingang. Rondboogvensters. Ontwerp van G. Lucas.							Woonhuis/winkel. 1932. Door G. Lucas ontworpen in sobere interbellumstijl. Gedeeltelijk met plat dak en rondlopend schilddak.							
Beeldbepalend op hoek.														
Singel 56-74	1	2	3	2	1		Snakkeburen	3	2	3	3	3		
Woonhuizen. Ca. 1900. Ensemble van vijf twee-onder-een-kap-woningen. Dwarshuizen met schilddak. Eén pand (nrs. 60-62) met zadeldak, aangebracht in latere fase. Alle vijf op dezelfde wijze gedecoreerd met speklagen en hanenkammen.							Begraafplaats. Het vroegere dorpskerkhof van 1847. Ingesloten door latere bebouwing.							
							Beeldbepalend in lint.							
Singel 76-80	1	2	2	3	1		Stationsweg 2	1	2	2	1	1		
Woonhuizen. Ca. 1935. Twee in interbellumstijl ontworpen woningen met tentdak (nr. 80) en schilddak (nrs. 76-78). Betonband. Ontwerp van J. Flonk.							Woonhuis. Ca. 1920. Geheel gepleisterd pand met schilddak en steekkap.							
Ensemble.							Ensemble in lint.							
Singel 84	1	2	1	2	1		Stationsweg 4	1	2	2	3	1		
Woonhuis. Ca. 1910. Pand met schilddak en steekkap met zadeldak. Pironnen. Betonnen lateien boven vensters en deur. Fries.							Woonhuis. Ca. 1920. Pand met hoogoplopend schilddak rondom met afgewolfde voorkant. Erker met daarboven balkon.							
							Ensemble in lint.							

Vierhuizen

						Vierhuizen					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Dijksweg 10-12	1	2	1	3	1						
Woonhuizen. Ca. 1910. Haaks op de weg staand dwarshuis met twee woningen. Zadeldak. Banden in gevels van decoratie met gele baksteen, evenals in de fries. Geschilderde lateien boven vensters.											
J. Groenstraat 2	1	2	1	3	1						
Woonhuis. 1948. Architectenbureau Van Wijk en Broos, Groningen. Woning met zadeldak. Oorspronkelijke roedenverdeling. Voordeur met kenmerkend bovenlicht.											
Hoofdstraat 10	1	2	1	1	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Arbeiderswoning met afgewolfd schilddak. Beeldebepalend in lint.											
Hoofdstraat 11	1	2	1	1	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Arbeiderswoning met afgewolfd schilddak. Beeldebepalend in lint.											

						Vierhuizen					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Hoofdstraat 12	1	2	1	1	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Samengesteld woonhuis met afgewolfd schilddak en zadeldak. Gevels geschilderd. Beeldebepalend in lint.											
Hoofdstraat 18	2	2	2	3	2						
Woonhuis. 1928. In interbellumstijl door W. Reitsema ontworpen woonhuis met schuur. Woning met zadel-schilddak en uitbouw met plat dak, schuur met afgewolfd schilddak. Geheel gemetseld met gesinterde baksteen. Beeldebepalend in straat en op hoek.											
Hoofdstraat 21	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woonhuis met zadeldak. Uitspringende schoorsteen in voorgevel, eenvoudige decoratie in metselwerk.											
Hoofdstraat 22	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Geoogde vensters en kozijnen. Omlijste deur. Eenvoudige fries.											

						Vierhuizen							Vierhuizen
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Hoofdstraat 28	2	2	2	3	2		Hoofdstraat 43	1	2	2	3	1	
Woonhuis. 1926. Vm. pastorie, in interbellumstijl door W. Reitsema ontworpen woning. Twee bouwlagen met tentdak met ruim overstek. Horizontale roedenverdeling in ramen verdieping.							Woonhuis. 1925. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Plint in donkere baksteen. Boven vensters met baksteen decoraties aangebracht, evenals tussen venster en portaal. Bloembak onder verdiepingsvenster. Boeiboord langs dak. Ensemble met nr. 41.						
Hoofdstraat 29	2	2	2	3	1		Hoofdstraat 58-68	1	1	2	1	1	
Woonhuis/café. Ca. 1910. Blokvormig opgezet pand met rondlopend schilddak en aangebouwde schuur. Gevels gepleisterd en gedecoreerd met baksteenranden en bogen boven vensters. Gevels geleed door bakstenen pilasters Dakopbouw. Beeldbepalend op hoek.							Woonhuizen. Ca. 1925. Zes woningen in drie twee-onder-een-kap-huizen met zadeldak. Plinten in koppenverband met donkere baksteen. Betonnen lateien boven vensters. Ensemble.						
Hoofdstraat 31	2	2	1	3	1		Hoofdstraat 70-76	1	1	2	2	1	
Woonhuis. Ca. 1915. Woning met bedrijfsruimte. Zadeldak met steekdak. Krimp aan noordzijde. Decoraties in de vorm van banden en bogen boven vensters met gele baksteen.							Woonhuizen. Ca. 1920. Vier arbeiderswoningen in twee twee-onder-een-kap-huizen met zadeldak en dakopbouw met steekkap. Uitwaaiende strekkenlagen met betonnen stukken.						
Hoofdstraat 41	1	2	2	3	1		Menneweersterweg 1	2	2	1	1	1	
Woonhuis. 1925. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Plint in donkere baksteen. Boven vensters met baksteen decoraties aangebracht, evenals tussen venster en portaal. Bloembak onder verdiepingsvenster. Ensemble met nr. 43.							Boerderij. "Menneweer 1". 1818-1958. Kop-hals-romptype. Kop is een dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen met bord. Onderkelderd. Gerenoveerd.						

Warfhuizen

Warfhuizen					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Baron van Asbeckweg 3	1	3	2	3	1
Woonhuis. Ca. 1930. Zeer zorgvuldige interbellum architectuur. Asymmetrische opbouw. Paraboolvormig dak. Beeldebepalende ligging aan ingang dorp.					
					
Baron van Asbeckweg 4	1	2	2	2	1
Boerderij met dwarsgeplaatst woonhuis met schilddak. Oudere kern. Beeldebepalend aan ingang dorp.					
					
Baron van Asbeckweg 17	1	2	1	2	1
Woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Vensters met hanenkammen. Pilasters naast deur. Kroonlijst.					
					
Baron van Asbeckweg 19	1	2	1	2	1
Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Uitstekende schoorsteen met decoratie in de top. Eenvoudige architectuur.					
					

Warfhuizen					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Baron van Asbeckweg 23	2	3	2	3	1
Woonhuis/bedrijf/boerderij. Ca. 1800. Groot pand met afgewolfd schilddak. Als Oldambtster boerderij. Beeldebepalende ligging in hoofdlint.					
					
Baron van Asbeckweg 24	1	1	1	2	1
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen met bord. Lateien en daarboven geglazuurde rollaag boven vensters en deur. Koppensverband.					
					
Baron van Asbeckweg 41	1	2	1	2	1
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen. Geen ontlastingslaag boven vensters. Eenvoudige architectuur.					
					
Baron van Asbeckweg 50	1	3	2	3	1
Woonhuis. Ca. 1860. Dwarshuis met schilddak, gedekt met geglazuurde platte Friese pannen. Vensters met lateien versierd met kuif. Persiënnes. Beeldebepalende ligging aan hoofdlint.					
					

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Warfhuizen		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Warfhuizen
Baron van Asbeckweg 52	1	2	2	3	1		Roodehaansterweg 3	2	3	1	3	1	
<p>Boerderij met dwarsgeplaatst woonhuis. Ca. 1880. Ingangspartij met omlijsting en rondboog bovenlicht. Dakopbouw boven ingang. Afgewolfd topgevels aan zijkanten.</p> <p>Beeldbepalende ligging aan hoofdlint.</p>							<p>Boerderij. "Het Blau Binhoes". 1884. Blokvormig opgezet onderkelderd dwarshuis met rondlopend schilddak. Getoogde vensters en kozijnen. mezzaninovensters. Omlijste deur. Omgracht perceel.</p>						
Baron van Asbeckweg 55	1	2	2	3	1		Roodehaansterweg 7	2	2	1	2	1	
<p>Woonhuis. 1871. Onderkelderd dwarshuis met schilddak. Vensters en kozijnen getoogd. Deur omlijst met pilasters en hoofdgelst.</p> <p>Beeldbepalende ligging aan hoofdint.</p>							<p>Boerderij. "Roodehaan". Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Onderkelderd. Bogen boven vensters. Boogtrommels gedecoreerd.</p>						
Baron van Asbeckweg 56	1	1	1	2	1		Roodehaansterweg 11	2	3	2	2	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Licht getoogde vensters. Hanenkammen boven vensters.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1900. Vm. brugwachtershuis bij brug over Reitdiep. Zadeldak. Gevels (zonder plint) gepleisterd. Bovenkant plint afgezet met geglazuurde vormstenen. Rondom vensters, hoeken en fries gedecoreerd met rode baksteen. Vlechtingen in topgevels eveneens. Fries ook met gele baksteen. Rode haan.</p>						
Baron van Asbeckweg 58	1	2	1	1	1		Schouwen 3	2	2	2	3	2	
<p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen. Geen ontlastingslaag boven vensters. Omlijste deur.</p>							<p>Boerderij. Ca. 1905. Woonhuis met hals verbonden aan bedrijfsdeel. Het woonhuis is samengesteld uit een dwarsgedeelte met erker en balkon en een hoger langsgedeelte met verdieping. Het dwarshuis is met donkere pannen gedekt, het langsgedeelte met rode.</p> <p>Beeldbepalende ligging in weidengebied.</p>						

						Warfhuizen					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Schouwen 4	2	2	2	3	2						
<p>Boerderij. Ca. 1915. Blokvormig opgezet pand met hoog opgaand schilddak en steekkap, waaronder erker en balkon. Plint in twee soorten baksteen. Gevels gepleisterd.</p> <p>Beeldbepalende ligging.</p>											
Vaart oz 7	1	2	1	3	1						
<p>Woonhuis/winkel. Ca. 1850. Onderkelderd dwarshuis met schilddak. Gepleisterde omlijsting van etalageraam.</p> <p>Beeldbepalende ligging aan de vaart.</p>											
Vaart wz 2	1	2	2	3	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis met afgewolfd topgevels aan de zijkant. Gepleisterd. Omlijsting om de ramen en de deur.</p> <p>Beeldbepalende ligging aan het Warfhuister Loopdiep en de kruising met de Baron van Asbeckweg.</p>											
Vaart wz 4	1	2	1	2	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Bogen met aanzetstukken en sluitsteen boven vensters en deur. Boogtrommels gedecoreerd. Plinten en banden met donkere steen. Kroonlijst.</p>											

						Warfhuizen					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Vaart wz 6	1	2	2	3	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met aangebouwde schuur. Schilddak op woonhuis, afgewolfd schilddak met uilenborden op schuur. Met hout omlijste ingang, waarin classicistische elementen als pilasters en diamantkop.</p> <p>Beeldbepalende ligging aan de vaart.</p> <p>Rijksmonument</p>											
Zuurdijksterweg 4	2	3	1	2	1						
<p>Boerderij. 1902. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen met bord. Inpandige deur, portaal gedecoreerd met stucwerk, pilasters ernaast. Dakopbouw met trapgevel en voluten. Wapen van familie in top. Serre.</p>											

Wehe-den Hoorn

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Borgweersterweg 1	2	2	1	3	1						
Boerderij. 1926. Woongedeelte een witgepleisterd pand met twee bouwlagen en een hoog opgaand schilddak. Op de uiteinden van de nok schoorstenen. Plint van baksteen, gevels gepleisterd											
Borgweersterweg 3	1	1	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Woning met zadeldak. Dakopbouw. Bogen boven vensters met aanzetstukken en sluitsteen.											
Borgweersterweg 8	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1920. Blokvormig pand met rondlopende schilddaken. Vooruitstekend deel met erker en balkon. Plint in baksteen, gevels gepleisterd. Schoorstenen met bord. Dakkapellen met driepasramen.											
Havenstraat 1	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1915. Blokvormig opgebouwd huis in vernieuwingsstijl. Gepleisterde muren boven bakstenen plint. Met leipannen gedekt schilddak.											

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Havenstraat 2	1	2	1	1	1						
Woonhuis/winkel. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen met bord. Gepleisterde gevel. Dakopbouw. Winkelpui in midden. Ketting van imitatie natuursteenblokken op hoeken. Rechter deel verbouwd.											
Havenstraat 4	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1915. Blokvormig pand met plat dak, aan voorkant en één zijkant dakschild. De andere zijkant en achterzijde muur tot aan dak. Vooruitstekend deel met erker en balkon.											
Havenstraat 8	1	1	1	1	1						
Woonhuis. Ca. 1910. Langgerekt pand.											
Havenstraat 12	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis met schilddak. Vensters ongeveer 1/3 aan de bovenzijde omlijst met gepleisterde geprofileerde rand met kuif. De voordeur is helemaal omlijst. Klein bordes voor deur.											

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Kerkstraat 6	1	2	2	2	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Lateien boven vensters en deur.</p> <p>Ensemble met nr. 8.</p>											
Kerkstraat 8	1	2	2	2	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1910. Samen met nr. 6 vormt dit dwarshuis een ensemble. Het zijn eenvoudige uitvoeringen van dwarshuizen.</p> <p>Als ensemble zijn de panden beeldbepalend in de Kerkstraat.</p>											
Kerkstraat 16	2	2	1	2	2						
<p>Woonhuis/winkel. Ca. 1924. Pand met kleine krimp aan westzijde. In schuine krimp een venster. Decoraties in metselwerk met baksteen.</p>											
Kerkstraat 34-42	3	1	2	2	2						
<p>Vm. diaconiehuus. Ca. 1890. Rij aan elkaar geschakelde woningen met schilddak. Aan de straatzijde geen deuren. Verbouwd tot vijf woningen die aan de achterzijde toegankelijk zijn.</p> <p>Beeldbepalend met kerk aan de overkant.</p>											
						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Kerkstraat 44	1	2	1	3	1						
<p>Woonhuis. 1936. In interbellum architectuur gebouwde woning met zadeldak. Schoorstenen op uiteinden. In plint en uitgebouwde schoorsteen in gevel paarsbruine gesinterde baksteen, verder rode.</p>											
Klaarkampenweg 8	2	2	1	2	1						
<p>Boerderij. Ca. 1850. Kop-hals-romptype. Kop en hals met zadeldak.</p>											
Mernaweg 1	1	2	1	2	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Vensters met hoofdstel. Deur omlijst met rondboog. Gepleisterde gevels. Dakkapel.</p>											
Mernaweg 2	3	2	3	3	2						
<p>Gemeentehuis. 1909. Door P. Huurman ontworpen gemeentehuis in vernieuwingsstijl. Twee bouwlagen en zadeldak gedekt met leien in Maasdekking. Afgeschuinde gedecoreerde hoek met gedenksteen, klok en gemeentewapen.</p> <p>Zeer beeldbepalend op kruispunt van wegen.</p>											

						Wehe-den Hoorn												Wehe-den Hoorn															
						Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid							Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid												
Mernaweg 5						3	3	2	3	3							Mernaweg 11						1	2	1	3	1						
Vm. tramremise. Ca. 1900. Complex samengesteld gebouw met remise en kantoor. Alle vensters en doorgangen met ontlastingsbogen, waarvan de boogtrommels gedecoreerd zijn met tegels. Gepleisterde speklagen, waterlijst. Uitstekende voorgevel in chaletstijl. Kruispannen. Zeer beeldbepalend in hoofdlint.																		Woonhuis. 1906. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Bogen met aanzetstukken en sluitsteen boven vensters. Gedecoreerde boogtrommels. Inpandige deur. Dakopbouw met tympaan. Gemetselde pilasters naast portaal en op de hoeken. Gekorniste kroonlijst.															
Mernaweg 7						1	3	2	3	2							Mernaweg 13						1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1920. Blokvormige opzet. Neo-classicistische elementen: pilasters met ionische kapitelen, tympaan. Overdekte entree aan de zijkant met kolommen. Aan straatzijde dakopbouw met balkon. Schilddak rondom gedekt met leipannen. Architect W. Reitsema. Beeldbepalend langs hoofdlint.																		Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Bogen en lateien boven vensters en deur. Kroonlijst. Dakkapel.															
Mernaweg 8						1	2	2	3	1							Mernaweg 16						1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1918. Blokvormig opgezet woonhuis met gepleisterde gevels boven bakstenen plint. Vernieuwingsstijl. Beeldbepalend in hoofdlint.																		Woonhuis. 1931. Door W. Reitsema ontworpen woning in eenvoudige interbellum stijl.															
Mernaweg 9						1	2	1	3	1							Mernaweg 20						1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1905. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Omlijste deur met pilasters en hoofdgewel, daarboven dakopbouw met serliedeur en tympaanachtige bekroning.																		Woonhuis. Ca. 1920. In principe blokvormig opgezette woning met twee uitbouwen. Bakstenen plint en gepleisterde gevels. Inpandige deur met daarboven loggia. Balkon boven erker links. Fries. Vernieuwingsstijl.															

						Wehe-den Hoorn								Wehe-den Hoorn			
						Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble		Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Mernaweg 22	1	3	2	3	1			Mernaweg 28		1	2	1	3	1			
Woonhuis. 1916. Asymmetrisch opgebouwd woonhuis in vernieuwingsstijl. Gepleisterde muren boven bakstenen plint. Beeldbepalende ligging in hoofdlint.								Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Uitstekende schoorsteen. Grindbetonnen platen.									
Mernaweg 23	1	3	2	3	2			Mernaweg 29		1	2	1	3	1			
Woonhuis. Ca. 1912. Asymmetrisch opgebouwd woonhuis in vernieuwingsstijl. Gepleisterde muren boven bakstenen plint. Beeldbepalende ligging in hoofdlint.								Woonhuis. 1873. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen met bord. Omlijste deur met dakopbouw. Licht getoogde vensters met hanenkam. Persiënnes. Hoekpilasters met gekorniste kroonlijst. Aanbouw met schuur.									
Mernaweg 26	1	2	2	3	1			Mernaweg 30		1	2	1	3	1			
Woonhuis. 1927. Asymmetrisch opgebouwd, ontworpen door H. Havinga in interbellum stijl. Trasraam gedecoreerd met verschillende metselverbanden. Beeldbepalende ligging in hoofdlint.								Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met tentdak en steekkap. Erker met balkon. Balustrade ontbreekt.									
Mernaweg 27	1	2	1	3	1			Mernaweg 31		1	2	2	3	2			
Woonhuis. Ca. 1920. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Ingang geaccentueerd met zuilen en balkon, dakopbouw met tympaanachtige top. Vensters met verticaal gemetselde strekkenlaag.								Woonhuis. Ca. 1904. Dwarshuis met decoratief omlijste ingang. Dakopbouw met balkon. Eclectische elementen als pilasters, tympaan, kroonlijsten boven vensters. Tegels onder kroonlijsten met florale slinger motieven. Beeldbepalend in hoofdlint.									

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Mernaweg 32	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1920. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorsteen. Inpandige deur. Decoraties in metselwerk fries: verticale anderhalf strekkenlaag, bloktand en rollaag.											
Mernaweg 34	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1915. Pand met zadel-schilddak. Inpandige deur aan zijkant. Bogen boven vensters, gedecoreerd met witte baksteen, die ook gebruikt is voor spekbanden en om fries te decoreren.											
Mernaweg 35	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Uitspringende schoorsteen in andere baksteen met decoratie.											
Mernaweg 36	1	3	2	3	2						
Woonhuis. 1922. Dwarshuis met twee haaks op elkaar staande kappen. Veranda. Erker met balkon erboven. Ontwerp van H. Havinga. Vernieuwingsstijl.											
Beeldbepalend met nr. 38 en 40 als ensemble langs hoofdlint.											

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Mernaweg 37	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Symmetrische gevel. Uitstekende schoorsteen. Decoraties in metselwerk met gele steen.											
Mernaweg 38	1	2	2	3	1						
Woonhuis. Ca. 1914. Asymmetrisch opgezet woonhuis. Gepleisterde gevel. Plint met twee soorten baksteen. Vernieuwingsstijl.											
Beeldbepalend met nr. 36 en 40 als ensemble langs hoofdlint.											
Mernaweg 39	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1920. In principe dwarshuis met schilddak. Rechter deel vooruitstekend. Fries door contrasterend metselwerk.											
Mernaweg 40	1	2	2	3	1						
Woonhuis. Ca. 1914. . Asymmetrisch opgezet woonhuis. Gepleisterde gevel. Linker gedeelte rondlopend schilddak. Vernieuwingsstijl.											
Beeldbepalend met nr. 36 en 38 als ensemble langs hoofdlint.											

						Wehe-den Hoorn						Wehe-den Hoorn	
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Mernaweg 43	2	2	2	3	2		Mernaweg 58	1	2	1	1	1	
<p>Boerderij/woonhuis. Ca. 1900. Oldambtster boerderij met afgewolfd schilddak. Symmetrische voorgevel. Licht getoogde vensters. Ingang omlijst met classicistische eclectische elementen als pilasters, diamantkoppen en kroonlijst.</p> <p>Beeldbepalend als boerderij tussen woonhuizen.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1920. Samengesteld pand met twee schilddaken. Rechter deel later (1920) gebouwd met verticale baksteenlagen boven vensters.</p>						
Mernaweg 47	1	2	2	3	1		Mernaweg 60	2	2	1	2	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1908. Dwarshuis met dakopbouw boven de ingang. Gevel geleed door pilasters uitgevoerd in baksteen. Plint in paarsbruine kleur, daarboven roodbruine baksteen.</p> <p>Beeldbepalend in hoofdlint.</p>							<p>Café. Ca. 1890. Dwarshuis met dakopbouw boven ingang. Eenvoudige architectuur. Bierbrouwerij aangebouwd.</p> <p>Beeldbepalend langs hoofdlint.</p>						
Mernaweg 49	1	2	2	3	1		Mernaweg 62	2	2	1	3	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis dat onderkelderd is. Geschilderde bakstenen gevels. Laag schilddak. Traditionele opzet.</p> <p>Beeldbepalend in hoofdlint.</p>							<p>Café. Ca. 1890. Dwarshuis met dakopbouw boven ingang. Het pand is gepleisterd en van natuursteenblokimitatie voorzien.</p> <p>Beeldbepalend langs hoofdlint.</p>						
Mernaweg 51	1	2	2	3	1		Mernaweg 63	1	2	1	2	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1870. Dwarshuis met aan zijgevels afgewolfd schilddak. Gegolfde Friese pannen.</p> <p>Beeldbepalend in hoofdlint.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Vensters met hanenkammen. Eenvoudige architectuur.</p>						

						Wehe-den Hoorn	
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		Wehe-den Hoorn
Mernaweg 65	2	2	1	1	1	<p>Woonhuis/winkel. Ca. 1890. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen. Gepleisterde gevels met imitatie natuursteenblokken. Winkel in midden.</p> 	
Mernaweg 67	1	2	1	2	1	<p>Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak. Vensters met hanenkammen. Deur omlijst. Eenvoudige architectuur.</p> 	<p>Mernaweg 75</p> <p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen. Vensters met hanenkammen. Deur omlijst met rondboog, dakopbouw.</p>
Mernaweg 69	2	2	1	2	1	<p>Woonhuis/bedrijf. Ca. 1890. Langgerekt pand met afgewolfd schilddak. Vensters en deur met afgeronde hoeken. Kroonlijsten.</p> 	<p>Mernaweg 79</p> <p>Woonhuis. Ca. 1900. Blokvormig pand met rondlopend schilddak. Dakopbouw met drie vensters en attiek. Alle vensters bekroond met segmentboog in baksteen. gevels gepleisterd.</p> <p>Beeldbepalend langs hoofdlint.</p>
Mernaweg 70-76	3	1	2	2	2	<p>Vm. armenhuis. 1908. Rij aan elkaar vastgebouwde huizen, nu verbouwd tot afzonderlijke woningen. Zadeldak, gedekt met gegolfde Friese pannen.</p> <p>Beeldbepalend langs hoofdlint.</p> 	<p>Mernaweg 95</p> <p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen met bord. Gepleisterde gevels. Banden en lateien geschilderd. Deur omlijst en dakopbouw met tympaan.</p>

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Mernaweg 96	1	2	1	3	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen met bord. Vensters met hanenkammen. Deur omlijst.											
Mernaweg 97	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1905. Pand met afgewolfd schilddak. Bogen boven vensters met witte baksteen gedecoreerd, evenals banden in metselwerk. Boogtrommels met jugendstilmotieven gedecoreerd. Fries alleen met schilderwerk aangegeven.											
Mernaweg 99	2	2	1	2	1						
Boerderij. "Hummersmaheerd". Ca. 1850. Oorspronkelijk kop-hals-romptype, nu hals-romptype. Kop is afgebroken. Knechten woonden in hals en schuur.											
Mernaweg 101	1	3	1	3	2						
Woonhuis. Ca. 1918. Blokvormig opgezette villa met een uit de vierkante opzet uitstekende erker met balkon. Rondlopend schilddak. Omgrachte tuin op verhoogd perceel.											

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
G. Redekerstraat 1	3	2	2	2	1						
Hotel/Café. Ca. 1910. Als hotel-café gebouwd volgens opschrift <i>HOTEL DE MARNE</i> . Symmetrisch van opzet. Begane grond gepleisterd aan straatzijde, waarschijnlijk om sporen van verbouwing te maskeren. Beeldebepalend op hoek in centrum.											
G. Redekerstraat 2	1	2	1	1	1						
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak en één hoekschoorsteen. Bogen boven vensters en deur. Boogtrommels gedecoreerd.											
G. Redekerstraat 8	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Inpandige deur met portaal, pilasters ernaast en kroonlijst. Dakopbouw met tympaan.											
G. Redekerstraat 11	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Bogen boven vensters. Boogtrommels gedecoreerd. Details in metselwerk. Kroonlijst.											

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
G. Redekerstraat 13	1	2	2	3	1						
<p>Woning. Ca. 1913. Kleine woning van krimpentype in vernieuwingsstijl. Schilddak met wolfseind. Pironnen op de nokeinden. Balkon boven erker.</p> <p>Beeldbepalende ligging in hoofdlint tegenover nr. 18.</p>											
G. Redekerstraat 14	1	2	1	1	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak. Pironnen. Bogen boven vensters. Sierankers. Luiken.</p>											
G. Redekerstraat 18	1	2	2	3	1						
<p>Woonhuis. 1891. Dwarshuis met schilddak. Dakkapel boven de ingang. Getoogde kozijnen met T-ramen. Ontlastingsbogen in twee soorten baksteen.</p> <p>Beeldbepalende ligging in hoofdlint tegenover nr. 13.</p>											
G. Redekerstraat 19	1	2	1	2	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1910. Blokvormig opgezet pand met rondlopend schilddak. Links naast deur uitstekend deel met erker en balkon. Bogen versierd met andere kleur baksteen. Lateien gedecoreerd. Band.</p>											

						Wehe-den Hoorn					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
G. Redekerstraat 20	1	2	1	2	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Onderkelderd. Vensters en kozijnen met afgeronde hoeken. Deur omlijst.</p>											
W.H. Timersmastraat 2	1	2	1	3	1						
<p>Woonhuis. Ca. 1920. Pand met schilddak en steekkap waaronder erker. Plint donkerder baksteen. Keperbogen boven vensters, daarmede verticaal gemetselde baksteen. Vernieuwingsstijl.</p>											
W.H. Timersmastraat 4	1	2	1	3	1						
<p>Woonhuis. 1925. Blokvormig pand met mansardekap. Uitgebouwde erker. Plint in baksteen uitgevoerd, gevels gepleisterd.</p>											
W.H. Timersmastraat 6	1	2	1	3	1						
<p>Woonhuis. ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Symmetrische gevel. Eenvoudige architectuur.</p>											

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Wehe-den Hoorn		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Wehe-den Hoorn		
W.H. Timersmastraat 8-10	1	2	1	3	1	Woonhuizen. Ca. 1935. Twee-onder-een-kapwoningen. Interbellumstijl. Zadeldak. In metselwerk plint versiering met twee soorten baksteen.		Warfhuisterweg 3	1	2	1	2	1	Woonhuis. Ca. 1920. Blokvormig pand met rondlopend schilddak. Vooruitstekend deel met erker en balkon. Attiek.	
Trekweg 2	1	1	2	2	1	Woonhuis. Ca. 1860. Eenvoudige woning met schilddak. Eenzame ligging bij Wehesterbrug.		Warfhuisterweg 5	1	2	1	3	1	Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Betonplaat tussen begane grond en verdieping. Rollaat en strekkenlaag als rand langs dak in gele steen. Portaal met bloembak en zuil.	
Trekweg Wehesterbrug	3	3	3	3	3	Betonbrug. Ca.1930. In de jaren dertig paste men voor vaste bruggen vaak beton toe. In de leuning/balustrade zijn cassettes aangebracht.		Warfhuisterweg 7	1	3	1	3	2	Woonhuis. Ca. 1928. Woning gebouwd in de Amsterdamse-Schoolstijl. Opvallende elementen zijn de twee schoorstenen. Decoraties aan schoorstenen en zijgevels door middel van bruine bakstenen. Mansardekap.	
Warfhuisterweg 1	1	2	1	3	1	Woonhuis. Ca. 1920. Blokvormig pand met mansarde tentdak. Schoorsteen in top. Decoraties boven vensters en in gevels. Ingang geaccentueerd met afdak en zuilen.		Warfhuisterweg 9	1	2	1	3	1	Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met afgewolfd schilddak. Horizontale roeden in ramen verdieping.	

Westernland

						Westernieland							Westernieland
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Kaakhornsterweg 45	2	2	1	3	1		Dirk Wierengastraat 24	3	2	2	3	2	
Boerderij. Ca. 1850. Kop-romptype, gelegen achter een kolk.							Vm. school. Ca. 1960. Langs de weg gebouwd schoolgebouw met zadeldak. Twee lokalen met ieder twee grote kozijnen, waarvan een met deuren. Entree met uitstekende bovenbouw. Beeldbepalend in lint.						
Schaapweg 51	3	1	2	2	3		Dirk Wierengastraat 38	1	2	1	3	1	
Werkverschaffingskamp. 1939. Houten barakken rond een rechthoekig plein. oorspronkelijk voor arbeiders die werkten aan de inpoldering van de Linthorst Homanpolder, in 1945-1947 interneringskamp voor NSB'ers. Beeldbepalend.							Woonhuis. Ca. 1915. Dwarshuis met schilddak en uitbouw met overstekend zadeldak met makelaar. Plint met paarsbruine baksteen, bogen boven vensters en deur ook. Spekbanden. Bovenlichten 2 x 4 ruiten. Ontlastingsbogen en gedecoreerde boogtrommels.						
Schaapweg 14	3	2	2	2	2		Dirk Wierengastraat 46	1	2	1	2	1	
Hek. Ca. 1880. Hek voor de toegang tot de begraafplaats. Twee gietijzeren hekpalen bekroond met een eikel. Openslaande hekdeuren van smeedijzer met spijlen en pijlpunten.							Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met zadeldak. Gepleisterde gevels met natuursteenblokimitatie. Geheel omlijste vensters en deur.						
Dirk Wierengastraat 8	2	2	1	3	1		Dirk Wierengastraat 51	1	2	1	1	1	
Boerderij. Ca. 1910. Woning bij boerderij. Blokvormig pand met brede dakopbouw, waarin loggia. Rondlopend schilddak. Gepleisterde gevels. Vernieuwingsstijl (Jugendstil elementen).							Woonhuis. Ca. 1910. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen. Vensters met wenkbrauwen. Eenvoudige architectuur.						

	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Westernieland		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	Westernieland
Dirk Wierengastraat 53	1	2	1	3	1		Dirk Wierengastraat 67	1	2	1	2	2	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak. Schoorstenen met schoorsteenborden. Vensters en kozijnen getoogd. Portiek naar binnen vallend. Asymmetrische indeling van voorgevel. Kroonlijst.							Woonhuizen. Ca. 1890. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen, gebouwd als twee-onder-een-kap-woning. Ingangspartij inpandig met dakopbouw, waarin vensters met afgeronde hoeken. Vensters met hanenkammen. Links een latere inbraak.						
Dirk Wierengastraat 55	1	2	1	2	1		Dirk Wierengastraat 69	1	2	1	2	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen met bord. Getoogde vensters en deuren. Links een latere invulling van een deuropening voor een schuur.							Woonhuis. Ca. 1915. Blok vormig opgezet pand met schilddak en uitbouw met overstekend zadeldak met makelaar. Plint met paarsbruine baksteen, bogen boven vensters en deur ook. Spekbanden en gedecoreerde lateien.						
Dirk Wierengastraat 60	1	2	1	2	1		Dirk Wierengastraat 72	1	2	1	3	1	
Woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis met schilddak. Getoogde vensters en kozijnen. Omlijst en gepleisterd portaal met ingang.							Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak en dakopbouw. Vensters en deuropening getoogd. Getoogde vensterkozijnen. Decoratie onder vensterdorpels.						
Dirk Wierengastraat 63	3	2	1	2	1								
Woonhuis. Ca. 1900. Voormalige schoolmeesterswoning. Dwarshuis met schilddak. Met pilasters gedecoreerde omlijste deur en bovenlicht.													

Zoutkamp

						Zoutkamp							Zoutkamp
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Bakkersstraat 2							Churchillweg 11						
Woonhuis. Ca. 1890. Dwarshuis met schilddak. Pironnen. Getoogde vensters en deur. Rollaag boven vensters en deur. Dakkapel later.							Woonhuis/café. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen met bord. Hanenkammen boven vensters en deur, niet boven winkelvenster. Dakopbouw met twee rondboogvensters.						
													
Bakkersstraat 3							Churchillweg 18						
Woonhuis/bedrijf. Ca. 1900. Pand met afgewolfd schilddak. In top twee deuren, die duiden op opslag op zolder.							Woonhuis. Ca. 1900. Vm. postkantoor. Dwarshuis met zadeldak. Vensters en kozijnen met segmentboog. Rollaag met daarboven decoratie met grijze steen. Naast entree en op hoeken pilasters met baksteenversiering van grijze en rode baksteen in veld. Gekorniste kroonlijst.						
													
Churchillweg 6-8							Churchillweg 20						
Woonhuizen. Ca. 1918. Twee woningen twee-onder-een-kap. Zadeldak met Tuiles-du-Nord met platte wel gedekt. Dakopbouw. Nr. 6 oorspronkelijk winkel.							Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen. Vensters zonder ontlastingslaag. Geschilderde gevels. Eenvoudige architectuur.						
													
Churchillweg 7							Churchillweg 23						
Woonhuis. Ca. 1918. Blokvormig opgezet woonhuis met rondlopend schilddaken vooruitstekend deel met zadeldak. Boven lateien en naast zoldervenster decoraties met witte baksteen. Fries wit geschilderd.							Woonhuis. 1939. In interbellumstijl gebouwde woning naar ontwerp van J.J. Wind. Zadeldak en steekkap. Plint in paarsbruine baksteen, daarboven gele baksteen. Dakschilden steken iets over, doordat de rollaag langs de dakrand en de strekkenlaag eronder steeds iets verder uitsteken.						
							Deel van ensemble interbellumarchitectuur in lint.						
													

						Zoutkamp							
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid								
Churchillweg 25	1	2	2	3	1		Churchillweg 46	1	2	1	3	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1936. Woning in interbellumstijl. Tentdak en uitbouw met plat dak. Rondom lopende geschilderde betonband.</p> <p>Deel van ensemble interbellumarchitectuur in lint.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1925. In interbellumstijl uitgevoerde woning met zadeldak. Plint in donkerder baksteen. Strekkenlagen als versiering boven vensters. Serliovenster op zolder.</p>						
Churchillweg 27-35	1	2	2	2	1		Churchillweg 48	1	2	1	3	1	
<p>Woonhuizen. Ca. 1935. Reeks woonhuizen in interbellumarchitectuur met variërende daken, zoals hoog opgaande schilddaken, zadel dak en mansardekap.</p> <p>Ensemble in staart.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1918. Blokvormig opgezette woning met rondlopend schilddak. Dakranden en kepers afgezet met hout. Inpandig portiek. Dakopbouw met plat dak en attiek.</p>						
Churchillweg 31	1	2	2	3	1		Churchillweg 62	1	2	1	3	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1931. Woning in interbellumstijl. Zadeldak en uitbouw met plat dak. Eenvoudige versiering met contrasterende baksteen in het midden van de gevel. Overstek dak door middel van twee elk iets overkragende rollagen langs dakrand.</p> <p>Deel van ensemble interbellumarchitectuur in lint.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1935. In interbellumstijl uitgevoerde woning met zadeldak. Uitstekende schoorsteen met decoratie in top. Dakoverstek door middel van uitkragende strekkenlagen langs dakrand, met contrasterende gele steen, eveneens in metselwerk top. Geschilderde betonranden.</p>						
Churchillweg 40	1	2	1	3	1		Churchillweg 64	1	2	1	3	1	
<p>Woonhuis. Ca. 1935. In interbellumstijl gebouwde woning met zadeldak. Dak steekt iets over door uitkragende rollaag en rij strekken in contrasterende gele kleur. Plint in paarsbruine kleur. Geschilderde betonrand boven vensters. Glas-in-lood naast oorspronkelijke voordeur en in zijramen.</p>							<p>Woonhuis. Ca. 1910. Blokvormig opgezette woning met drie steekkappen, gedekt met platte Friese pannen met drie ribbels. Vernieuwingsstijl. Gedecoreerde lateien met witte baksteen erboven. Fries met witte baksteen en decoraties in metselwerk met rode baksteen.</p>						

						Zoutkamp					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Churchillweg 66	3	2	2	2	2						
Begraafplaats. In vier velden verdeelde begraafplaats. Eén veld met rondlopende paden, een ander veld ernaast met rechthoekige velden, de andere twee velden nog niet gebruikt. Lijkhuisje bij rechter ingang.											
Dorpsplein 1	3	2	1	2	2						
Hotel-café. 1929. Pand in zakelijke vormgeving. Plat dak. Vensterindeling aan voorzijde onderbroken door betonrand. Bovenlichten met horizontale roedenverdeling.											
Dorpsstraat 10	2	2	2	2	1						
Woonhuis/winkel. Ca. 1950. Pand met zadeldak in rij huizen. Kenmerkend klein venster naast deur.											
Beeldbepalend in huizenrij.											
Dorpsstraat 40	1	1	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1915. Woning met zadelschilddak. Lage plint met contrasterende baksteen in koppenverband. Fries aan zijgevel (in zijmuur nr. 41 eveneens) gepleisterd en decoraties in baksteen.											

						Zoutkamp					
	Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid						
Dorpsstraat 41	1	1	2	1	1						
Woonhuis. Ca. 1900. Gepleisterd pand, twee bouwlagen en schilddak. Eén zijmuur niet gepleisterd, waarin fries met baksteen decoratie.											
Dorpsstraat 42	2	2	1	2	1						
Woonhuis/winkel. 1928. Pand in twee bouwlagen met balustrade aan bovenkant voorgevel. Vensters gedekt door geschilderde lateien.											
Dorpsstraat 43	1	1	1	1	1						
Woonhuis. Ca. 1925. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak en deel met plat dak. Begane grond gepleisterd. Uitstekende schoorsteen. Twee soorten baksteen.											
Dorpsstraat 46	1	2	1	2	1						
Woonhuis. Ca. 1915. Dwarshuis met schilddak en dakkapel. Plint in contrasterende baksteen in koppenverband. Decoratierand tussen en boven vensters door rechtopstaande baksteen in diepte te laten verspringen.											

						Zoutkamp							Zoutkamp
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Dorpsstraat 47	1	2	1	2	1		Dorpsstraat 51	1	2	1	1	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Getoogde vensters. Deurpartij latere fase. Persiënnes.							Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorstenen. Hanenkammen boven vensters. Deurpartij latere fase. Dakkapel eveneens.						
Dorpsstraat 48	1	1	1	1	1		Grachtstraat 1-2	1	2	2	3	1	
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak. Gepleisterde gevels. Eenvoudige architectuur.							Woonhuizen. 1939. Op de hoek van de Grachtstraat en de Marnestraat gelegen twee-onder-een-kap-woningen, gespiegeld gebouwd in interbellumstijl. Hoog opgaand schilddak. Entree met zuil in gele baksteen en keldervensters. Ronde hoeken en ronde bloembakken. Decoratie op schoorstenen.						
Dorpsstraat 49	2	2	1	2	1		Grachtstraat 12	2	2	1	3	1	
Woonhuis/winkel. Ca. 1880. Dwarshuis met afgewolfd schilddak. Getoogde vensters en kozijnen.							Bijgebouw bij kerk. Ca. 1950. In Delftse Schoolstijl opgetrokken pand met zadeldak. Twee dakkapellen met makelaar en met pannen gedekt.						
Dorpsstraat 50	2	1	1	2	1		Havenstraat 1	1	2	1	3	1	
Woonhuis/bedrijf. Ca. 1910. Pand met afgewolfd schilddak en uitbouw. Vensters en deur met lateien. In topgevel serlovenster met lateien. Decoratie met bruine baksteen boven lateien en in fries.							Woonhuis. 1932. In interbellumstijl gebouwde woning met zadeldak. Portiek versierd met gele baksteen en zuil. Plint aan zijkant en begane grond aan voorkant met paarsbruine gesinterde steen. Daarboven rode baksteen. Decoratie boven zoldervenster. Top met verticale, overhoeks geplaatste rijen gele baksteen gedecoreerd.						

						Zoutkamp									Zoutkamp
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid		
Kerkstraat 9	1	2	1	2	1				Panserweg 1	2	2	1	3	2	
Woonhuis. Ca. 1800. Pand met afgewolfd schilddak. Kroonlijst aan voorgevel.								Loods. 1928. Houten loods met sleepdak. Planken verticaal aangebracht.							
Kerkstraat	3	2	3	3	1				Panserweg 3	1	2	1	2	1	
Kerk. 1836. Zaalkerk met dakruiter. Boogvensters aan zijgevels, achterkant met ovale vensters. Neo-classicistische stijl.								Woonhuis. 1922. Woning met zadeldak, krimp aan beide zijden. Vensters met uitwaaiende strekkenlagen. In top bijna rond venster, Jugendstil-element							
Marnestraat 1	3	2	3	3	2				Panserweg 8	1	2	1	3	1	
Busstation met woonhuis. 1939. Op hoek van Marnestraat en Wilhelminastraat gelegen woonhuis met zadeldak en wolfseind aan voorzijde en remises aan beide straten. Interbellumstijl. Woonhuis in twee soorten baksteen, groot balkon aan Marnestraat. Remises op begane grond gedeeltelijk verbouwd. Fries met liggende en staande klampsteen. Beeldbepalend op hoek.								Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met mansardekap. Bruine baksteen in plint, dakranden en schoorsteen. Schuin geplaatste erkers op begane grond en op verdieping, afgedekt met geschilderde betonplaat.							
Marnestraat 10-12	1	2	1	2	1				Reitdiepskade 2	2	2	2	2	1	
Woonhuizen. Ca. 1950. Twee-onder-een-kapwoningen met zadeldak. Omlijste deuren met kenmerkende roedenverdeling in bovenlicht.								Café-restaurant. Ca. 1915. Complex bouwwerk, bestaande uit een vleugel met verdieping en trapgevel en een vleugel haaks erop met één bouwlaag en kap. In de oksel aanbouw. Beeldbepalend op de hoek.							

						Zoutkamp							Zoutkamp	
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid	
Spuistraat 22								Visserstraat 4						
Woonhuis/winkel. In interbellumstijl ontworpen winkel-woonhuis met zadeldak. Begane grond en verdieping in contrasterende baksteen in noords verband gemetseld. Winkeldeur in voorgevel dichtgezet. Rondom lopende band grindbeton tussen bouwlagen. Versiering in top schoorsteen.								Woonhuis. "1747". Gerenoveerd pand met zadeldak.						
Verbindingsweg 1								Visserstraat 5						
Kerk. 1965. Architectenbureau Steen en Tuinhof, Leeuwarden-Vlissingen. Kerk met geïntegreerde toren. Dak met een kenmerkend overstek. De kerkzaal heeft een decoratieve wand van glas-in-beton. Beeldbepalend.								Woonhuis. Ca. 1930. In interbellumstijl ontworpen woning met zadeldak. Schoorsteen uitstekend op hoek met decoratie.						
Visserstraat 2								Visserstraat 7						
Woonhuis. Ca. 1900. Dwarshuis met schilddak. Gepleisterd. Eenvoudige architectuur.								Woonhuis. 1774. Pand met afgewolfd schilddak. Getoogde vensters met strekkenlaag. Jaartal in ankers. Kroonlijst.						
Visserstraat 3								Visserstraat 9						
Woonhuis. Ca. 1800. Pand met afgewolfd schilddak. Gepleisterd. kroonlijst.								Woonhuis. Ca. 1890. Pand met schilddak, ontworpen voor de plaats waarop het staat. Getoogde vensters en deur. Kelder. Persiënnes.						

Zuurdijk

						Zuurdijk							Zuurdijk
		Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid			Cultuurhistorisch	Architectuurhistorisch	Stedenbouwkundig/ensemble	Authenticiteit	Zeldzaamheid
Bij Hoofdweg 22	3	2	1	3	2		Hoofdweg 46	2	2	1	2	1	
Transformatorhuisje. Ca. 1925. Interbellum architectuur. Zadeldak met dakoverstek, gedragen door tweemaal dubbele houten gootklossen. Beeldbepalend op hoek.							Winkel/woonhuis. Ca. 1880. Dwarshuis met schilddak. In het midden een deur met etalageruit. Eenvoudige vormgeving. Kroonlijst						
Hoofdweg 28	2	1	1	2	2		Hoofdweg 48	2	2	1	2	1	
Arbeiderswoning. Ca. 1900. Zeer eenvoudige kleine woning.							Woonhuis/winkel. Ca. 1910. Dwarshuis met schilddak en hoekschoorstenen. Boven plint gepleisterde gevels.						
Hoofdweg 32-36	2	2	2	2	1		Hoofdweg 50	2	2	1	1	1	
Ensemble van drie arbeiderswoningen. Eenvoudige interbellum architectuur. Trasraam in gesinterde baksteen, daarboven rode baksteen. Zadeldaken.							Café. Ca. 1900. Blokvormig opgezet pand met rondlopend schilddak. Gepleisterd. Ingangspartij verbouwd. Dakopbouw.						
Hoofdweg 42	2	2	1	3	1		Hoofdweg 52	1	2	1	1	1	
Vm. smederij. Ca. 1915. Asymmetrische opzet. Bedrijfsdeel duidelijk onderscheiden van woondeel.							Woning. Ca. 1900. Dwarshuis met afgewolfd schilddak en hoekschoorsteen. Gevels geschilderd. Geen ontlastingslaag boven vensters en deur. Eenvoudige architectuur.						

Gemeente Het Hogeland

Facetbeheersverordening

gebouwd erfgoed

Beheersverordening

project	20191966		
formaat	A0	vastgesteld	
schaal	1:5000	ontwerp	
kaart	1/8	voorontwerp	01-10-2020
getekend	PVD	concept	19-06-2020
idn	NL.IMRO.1966.BVHH-lerfgoed-V001		

Gemeente Het Hogeland
Facetbeheersverordening
gebouwd erfgoed
Beheersverordening

project	20191966	vastgesteld
formaat	A0	
schaal	1:5000	ontwerp
kaart	2/8	voorontwerp 01-10-2020
getekend	PVD	concept 19-06-2020
idn	NL.IMRO.1966.BVHHlerfgoed-V001	

Gemeente Het Hogeland
Facetbeheersverordening
gebouwd erfgoed
Beheersverordening

project	20191966	
formaat	A0	vastgesteld
schaal	1:5000	ontwerp
kaart	3/8	voorontwerp 01-10-2020
getekend	PVD	concept 19-06-2020
idn	NL.IMRO.1966.BVHH-erfgoed-V001	

Gemeente Het Hogeland

Facetbeheersverordening

gebouwd erfgoed

Beheersverordening

project	20191966		
formaat	A0	vastgesteld	
schaal	1:5000	ontwerp	
kaart	4/8	voorontwerp	01-10-2020
getekend	PVD	concept	19-06-2020
idn	NL.IMRO.1966.BVHH-erfgoed-V001		

Gemeente Het Hogeland

Facetbeheersverordening
gebouwd erfgoed
Beheersverordening

project	20191966	
formaat	A0	vastgesteld
schaal	1:5000	ontwerp
kaart	4/8	voorontwerp 01-10-2020
getekend	PVD	concept 19-06-2020
idn	NL.IMRO.1966.BVHH-erfgoed-V001	

Gemeente Het Hogeland

Facetbeheersverordening

gebouwd erfgoed

Beheersverordening

project	20191966		
formaat	A0	vastgesteld	
schaal	1:5000	ontwerp	
kaart	6/8	voorontwerp	01-10-2020
getekend	PVD	concept	19-06-2020
idn	NL.IMRO.1966.BVHHlerfgoed-V001		

Gemeente Het Hogeland

Facetbeheersverordening

gebouwd erfgoed

Beheersverordening

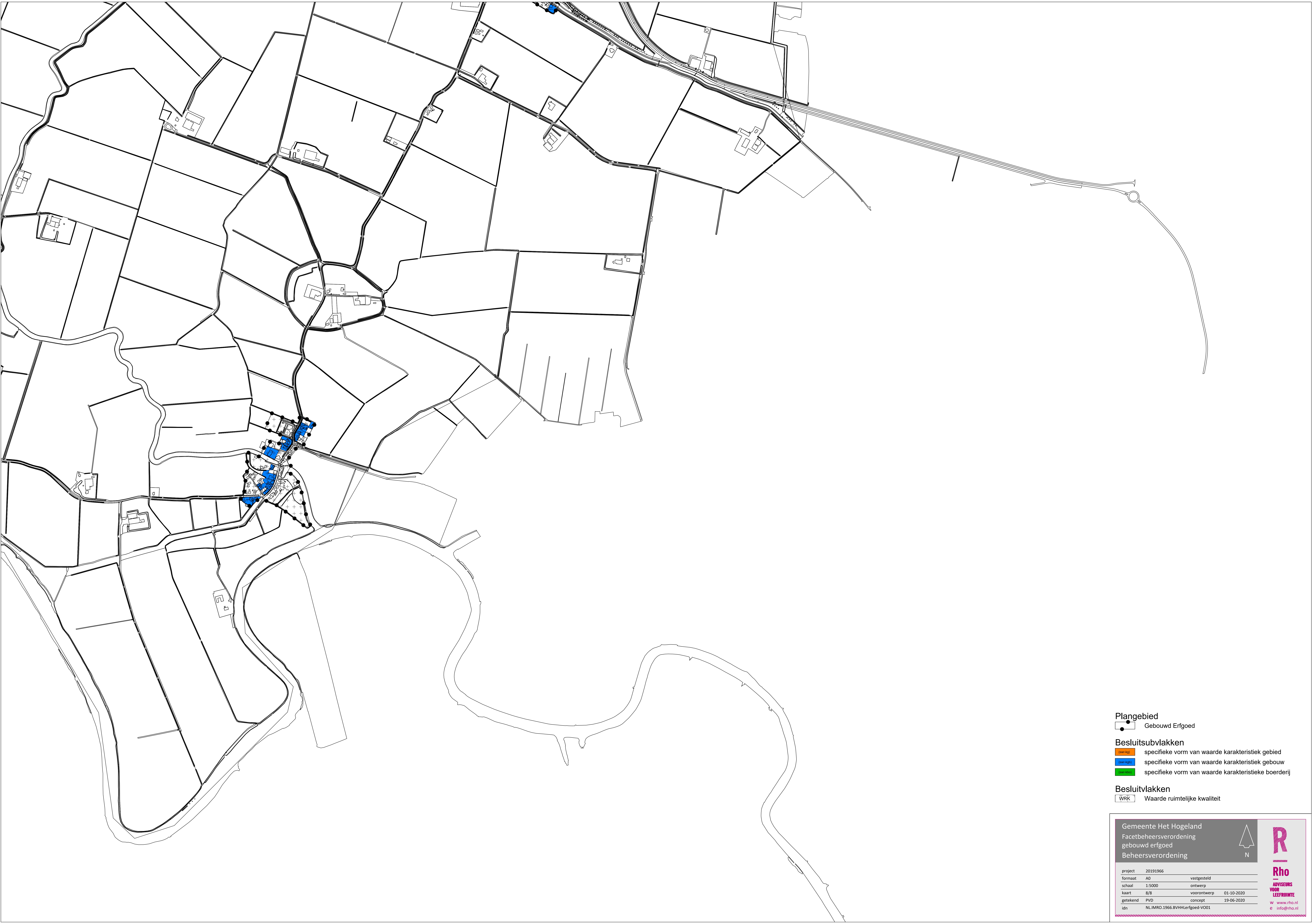

Rho
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

www.rho.nl
info@rho.nl

project	20191966	vastgesteld
formaat	A0	
schaal	1:5000	ontwerp
kaart	7/8	voorontwerp 01-10-2020
getekend	PVD	concept 19-06-2020
idn	NL.IMRO.1966.BVHH-erfgoed-V001	

Plangebied
Gebouwd Erfgoed

Besluitsubvlakken
specifieke vorm van waarde karakteristiek gebied
specifieke vorm van waarde karakteristiek gebouw
specifieke vorm van waarde karakteristieke boerderij

Besluitvlakken
Waarde ruimtelijke kwaliteit

Gemeente Het Hogeland

Facetbeheersverordening
gebouwd erfgoed
Beheersverordening

project	20191966		
formaat	A0	vastgesteld	
schaal	1:5000	ontwerp	
kaart	8/8	voorontwerp	01-10-2020
getekend	PVD	concept	19-06-2020
idn	NL.IMRO.1966.BVHHLerfgoed-V001		

Rho
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

w www.rho.nl
e info@rho.nl